

РЕФЕРАТИ РЕФЕРАТЫ ABSTRACTS

Собко О.М., Куц Л.Л. АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИПУСКНИКІВ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Мета. Метою статті є дослідження аспектів розвитку компетенційного потенціалу випускників українських ВНЗ у сфері підприємництва при застосуванні інноваційних технологій навчання, який посилює їх мотивацію до відкриття власної справи, покращуючи можливості працевлаштування найбільш вразливих категорій населення.

Методика дослідження. У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: історико-логічний – при дослідженні розвитку теорії інтелектуального капіталу та компетенційної конкуренції крізь призму розвитку компетенційного потенціалу випускників ВНЗ у сфері підприємництва; абстрактно-логічний – для поглибленого аналізу прояву компетенційної моделі розвитку, зокрема чинників формування конкурентних переваг в умовах економіки знань; спеціальні методи економіко-статистичного дослідження, структурний аналіз – при дослідженні аспектів розвитку компетенційного потенціалу на основі оцінювання й урахування ставлення і схильностей студентів до підприємництва; гіпотеза раціональної поведінки – для формулювання висновків, виявлення векторів посилення компетенційного потенціалу у сфері підприємництва, який є ефектом застосування інноваційних освітніх технологій.

Результати дослідження. Досліджено аспекти розвитку компетенційного потенціалу у сфері підприємництва українських студентів ВНЗ на основі оцінювання й урахування їх ставлення і схильностей до підприємництва, та виявлення елементів, які можна знівелювати при застосуванні інноваційних освітніх технологій. Обґрунтовано доцільність застосування інноваційних технологій трансферу знань у навчальних процесах вищої школи, що сприятиме покращенню якості освіти та підвищенню конкурентоспроможності університетів. Визначено роль інноваційних освітніх технологій у формуванні компетенційного потенціалу у сфері підприємництва в середовищі випускників університетів.

Наукова новизна результатів дослідження. Представлено власну дефініцію «компетенційний потенціал у сфері підприємництва» та обґрунтовано доцільність застосування інноваційних технологій для підвищення якості та конкурентоспроможності вищої освіти.

Практична значущість результатів дослідження. Запроваджено інноваційну технологію трансферу знань з метою формування компетенційного потенціалу випускника університету у сфері підприємництва. Отримані результати дослідження направлені на вирішення проблеми підвищення якості вищої освіти, мотивації до відкриття власної справи у середовищі випускників, що дозволить підвищити рівень їх працевлаштування та знизити безробіття серед молодого покоління.

Ключові слова: індивідуальний інтелектуальний капітал, капітал знань, капітал компетенцій, компетенційний потенціал, інноваційні технології трансферу знань.

Собко О.Н., Куц Л.Л. АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ВЫПУСКНИКОВ В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА ПРИ ПРИМЕНЕНИИ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ

Цель. Целью статьи является исследование аспектов развития компетенционного потенциала выпускников украинских вузов в сфере предпринимательства при применении инновационных технологий обучения, который усиливает их мотивацию к открытию собственного дела, улучшая возможности трудоустройства наиболее уязвимых категорий населения.

Методика исследования. В исследовании использованы общенаучные и специальные методы, в частности: историко-логический – при исследовании развития теории интеллектуального капитала и компетенционной конкуренции сквозь призму развития компетенционного потенциала выпускников вузов в сфере предпринимательства; абстрактно-логический – для углубленного анализа проявления компетенционной модели развития, в частности факторов формирования конкурентных преимуществ в условиях экономики знаний; специальные методы экономико-статистического исследования, структурный анализ – при исследовании аспектов развития компетенционного потенциала на основе оценки и учета отношения и склонностей студентов к предпринимательству; гипотеза рационального поведения – для формулирования выводов, выявления векторов усиления компетенционного потенциала в сфере предпринимательства, являющегося эффектом применения инновационных образовательных технологий.

Результаты исследования. Исследованы аспекты развития компетенционного потенциала в сфере предпринимательства украинских студентов высших учебных заведений на основе оценки и учета их отношения и склонностей к предпринимательству, и выявления элементов, которые можно нивелировать при применении инновационных образовательных технологий. Обоснована целесообразность применения инновационных технологий трансфера знаний в учебных процессах высшей школы, способствующих улучшению качества образования и повышению конкурентоспособности университетов. Определена роль инновационных образовательных технологий в формировании компетенционного потенциала в сфере предпринимательства в среде выпускников университетов.

Научная новизна результатов исследования. Представлена собственная дефиниция «компетенционного потенциала в сфере предпринимательства» и обоснована целесообразность применения инновационных технологий для повышения качества и конкурентоспособности высшего образования.

Практическая значимость результатов исследования. Введена инновационная технология трансфера знаний с целью формирования компетенционного потенциала выпускника университета в сфере предпринимательства. Исследованы аспекты развития компетенционного потенциала в сфере предпринимательства украинских студентов вузов на основе оценки и учета их отношения и склонностей к предпринимательству, и выявления элементов, которые можно нивелировать при применении инновационных образовательных технологий. Полученные результаты исследования направлены на решение проблемы

позволит підвищити якість вищої освіти, мотивації к відкриттю власного бізнесу в середі випускників, що дозволить підвищити рівень їх зайнятості та знизить безробіття серед молодого покоління.

Ключевые слова: індивідуальний інтелектуальний капітал, капітал знань, капітал компетенцій, компетенційний потенціал, інноваційні технології трансферу знань.

Sobko O.M., Kuts L.L. ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF COMPETENCE POTENTIAL FOR GRADUATES IN ENTREPRENEURSHIP IN THE APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

Purpose. The aim of the article is the research of aspects for the development of competence potential of Ukrainian universities graduates in entrepreneurship in the application of innovative educational technologies, which increases their motivation to start a business, improving employment opportunities for the most vulnerable population groups.

Methodology of research. General scientific and special methods were used during the study, including: historical and logical – in the study of the theory of intellectual capital and competition of competence in the light of potential competence development of graduates in the field of entrepreneurship; abstract logical – for in-depth analysis of the manifestation of competence development model, including factors of creating competitive advantages in terms of the knowledge economy; special methods of economic and statistical research, structural analysis – in the study of aspects of competence potential development on the basis of assessment and taking into account the attitudes and aptitudes of students to entrepreneurship; hypothesis of rational behavior – to formulate conclusions, identifying factors for strengthening of competence capabilities in the area of entrepreneurship, which is the effect of the use of innovative educational technologies.

Findings. It has been studied the aspects for development of competence potential in entrepreneurship of Ukrainian university students based on assessment and taking into account their attitude and propensity to entrepreneurship, and identify elements that could negate the application of innovative educational technologies.

Expediency of applying innovative technologies for transfer of knowledge in the educational process of higher education, which will improve the quality of education and increasing the competitiveness of universities has been substantiated. The role of innovative educational technologies in the formation of competence capabilities in the area of entrepreneurship among university graduates has been determined.

Originality. Its own definition of “the potential of competence in the field of entrepreneurship” was presented and expediency of applying innovative technologies to improve the quality and competitiveness of higher education has been proved.

Practical value. The innovative technology for transfer of knowledge in order to form the potential of competence for the university graduate in entrepreneurship was introduced. The obtained results of research aimed at solving the problem of improving the quality of higher education, motivation to start a business in an environment of graduates that will increase the level of employment and reduce unemployment among the young generation.

Key words: individual intellectual capital, capital of knowledge, capital of competencies, potential of competence, innovative technologies for transfer of knowledge.

Михайлишин Л.І., Свірський В.С. ТРАНСФОРМАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета. Метою дослідження є аналіз структурних зрушень у світових нагромадженнях та інвестиціях у високотехнологічному секторі, оцінка їх кількісно-якісних перетворень і можливих тенденцій подальшої трансформації інноваційно-орієнтованих моделей розвитку.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою статті є фундаментальні положення сучасної економічної науки, праці українських та зарубіжних вчених, дослідження міжнародних організацій. У процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання для: встановлення ключових напрямів глобалізації інноваційної сфери; створення світової науково-технологічної інфраструктури; розширення міжнародного співробітництва і збільшення частки зарубіжного фінансування НДДКР в більшості розвинених й нових індустріальних країнах; виникнення міжнародних та міжкорпоративних технологічних альянсів для проведення спільних наукових досліджень; виявлення особливостей сучасного етапу державного регулювання розвитку національних інноваційних систем.

Результати дослідження. Проаналізовано регіональну структуру та обсяги інвестицій в НДДКР у світі. Встановлено ключові напрями глобалізації інноваційної сфери: створення світової науково-технологічної інфраструктури; розширення міжнародного співробітництва і збільшення частки зарубіжного фінансування НДДКР в більшості розвинених й нових індустріальних країнах; виникнення міжнародних та міжкорпоративних технологічних альянсів для проведення спільних наукових досліджень. Виявлено особливості сучасного етапу державного регулювання розвитку національних інноваційних систем.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що перехід до стратегії інноваційного розвитку є безальтернативною умовою збереження міжнародної конкурентоспроможності країни в глобальній економіці постіндустріального типу. Для того, щоб успішно реалізувати таку стратегію, необхідно забезпечити збалансованість державного регулювання й ринкових механізмів функціонування національних інноваційних систем.

Практична значущість результатів дослідження. Обґрунтовано, що для науково-технологічного розвитку, в інноваційній стратегії розвитку України необхідно враховувати сучасні умови інтенсивного господарювання; успіх розвитку національних інноваційних систем не базується на простому зростанні інвестицій у НДДКР, а залежатиме також від їх здатності інтегруватися і конкурувати в глобальному інноваційному просторі

за фінансові й трудові ресурси та споживача.

Ключові слова: інновації, інноваційні системи, НДДКР, глобалізація, державне регулювання, глобальний інноваційний індекс.

Михайлишин Л.И., Свирский В.С. ТРАНСФОРМАЦИИ ИННОВАЦИОННО-ОРИЕНТИРОВАННЫХ МОДЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Цель. Целью исследование является анализ структурных сдвигов в мировых накоплениях и инвестициях в высокотехнологическом секторе, оценка их количественно-качественных преобразований и возможных тенденций дальнейшей трансформации инновационно-ориентированных моделей развития.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой статьи являются фундаментальные положения современной экономической науки, работы украинских и зарубежных ученых, исследования международных организаций. В процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы познания для: установления ключевых направлений глобализации инновационной сферы; создания мировой научно-технологической инфраструктуры; расширение международного сотрудничества и увеличения доли зарубежного финансирования НИОКР в большинстве развитых и новых индустриальных странах; возникновения международных и межкорпоративных технологических альянсов для проведения совместных научных исследований; выявления особенностей современного этапа государственного регулирования развития национальных инновационных систем.

Результаты исследования. В статье рассмотрены современные тенденции функционирования и направления трансформации инновационных моделей развития в посткризисный период. Проанализированы региональная структура и объёмы инвестиций в НИОКР в мире. Установлены ключевые направления глобализации инновационной сферы: создание мировой научно-технологической инфраструктуры; расширение международного сотрудничества и увеличения доли зарубежного финансирования НИОКР в большинстве развитых и новых индустриальных странах; возникновения международных и межкорпоративных технологических альянсов для проведения совместных научных исследований. Выявлены особенности современного этапа государственного регулирования развития национальных инновационных систем.

Научная новизна результатов исследования. Установлено, что переход к стратегии инновационного развития является безальтернативным условием сохранения международной конкурентоспособности страны в глобальной экономике постиндустриального типа. Для того, чтобы успешно реализовать такую стратегию, необходимо обеспечить сбалансированность государственного регулирования и рыночных механизмов функционирования национальных инновационных систем.

Практическая значимость результатов исследования. Обосновано, что для научно-технологического развития, в инновационной стратегии развития Украины необходимо учитывать современные условия интенсивного хозяйствования; успех развития национальных инновационных систем не базируется на простом росте инвестиций в НИОКР, а будет зависеть также от их способности интегрироваться и конкурировать в глобальном инновационном пространстве за финансовые и трудовые ресурсы и потребителя.

Ключевые слова: инновации, инновационные системы, НИОКР, глобализация, государственное регулирование, глобальный инновационный индекс.

Mykhailyshyn L.I., Svirskiy V.S. TRANSFORMATIONS OF INNOVATION AND ORIENTED MODELS OF THE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL ECONOMY

Purpose. The study analyses structural changes in global savings and investment in high-tech sector, assess their quantitative and qualitative changes and possible trends of further transformation of innovation-oriented development models.

Methodology of research. The fundamental investigations of modern economics, researches of Ukrainian and foreign scientists, reports of international organizations composed the theoretical and methodological basis of the paper. The study used general scientific and special methods of cognition: the establishment of the key areas of innovation sphere of globalization; creating the world scientific and technological infrastructure; enhanced international cooperation and increasing the share of foreign R & D funding in most developed and newly industrialized countries; the emergence of international and inter-corporate technology alliance for joint research; identifying features of the present stage of state regulation of national innovation systems.

Findings. The article examines the key trends in the functioning and transformation of modern innovative models of development in the post-crisis period. The regional structure R&D funding in the world is analyzed. The basic trends of innovation sphere globalization are determined: global scientific and technological infrastructure creating; enhancing of international cooperation and increasing the share of foreign R&D funding in most developed and newly industrialized countries; the emergence of international and inter-corporate technological alliances for joint research. The features of the present stage of state regulation of national innovation systems are revealed.

Originality. It was established that the transition to an innovation development is the only way for saving the country's international competitiveness in the global postindustrial economy. A country should ensure a balance between the government regulation and market mechanisms of national innovation systems to implement the modernization strategy successfully.

Practical value. It is proved that innovation strategy for Ukraine should take into account the modern conditions of intensive management for scientific and technological development. The success of national innovation systems is not based on a simple increase of R & D investments. It will also depend on their ability to integrate into the global innovation space and compete for finance, labor and consumers.

Key words. Innovation, innovation systems, research and development, globalization, government regulation, global innovation index.

Капітанець С.В. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МИТНОГО СОЮЗУ ЄС ТА ЙОГО ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Мета - аналіз формування та функціонування Митного союзу ЄС, а також встановлення факторів впливу на його економічні ефекти.

Методика дослідження. У роботі використано загальнонаукові та специфічні методи дослідження, такі як: історичний, описовий (при трактуванні економічного змісту поняття «митний союз»), логічний метод та метод наукового спостереження (при аналізі особливостей формування та функціонування Митного союзу ЄС), метод класифікації (при встановленні факторів впливу на економічні ефекти Митного союзу ЄС), узагальнення (при формуванні висновків).

Результати дослідження. Обґрунтовано, що Митний союз ЄС можна вважати одним з найбільш успішних прикладів європейської економічної інтеграції та європейської політики. Він не є кінцевим етапом процесу європейської економічної інтеграції, а тому оцінка результатів його утворення в жодному разі не може бути підставою для оцінки ефектів повного інтеграційного процесу. Визначено, що Митний союз ЄС залишається важливим джерелом доходу для ЄС і держав-членів. Він є охороном внутрішнього ринку й забезпечення необхідного рівня підтримки безперервної торгівлі в рамках ЄС, а також залишається цінним елементом захисту для юридичних осіб ЄС, суспільства і навколишнього середовища від різних загроз, що виходять від міжнародної торгівлі товарами.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в обґрунтуванні ролі і визначенні місця Митного союзу ЄС у процесі економічної євроінтеграції, встановленні факторів впливу на економічні ефекти Митного союзу ЄС, що сприятиме розробці заходів з реформування, модернізації правил, процедур та методів роботи задля підвищення ефективності Митного союзу ЄС.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що основні теоретичні положення даного дослідження можуть бути використані органами державної влади в галузі міжнародного співробітництва та вітчизняними суб'єктами міжнародного підприємництва у формі практичних рекомендацій для вдосконалення ведення зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: Митний союз ЄС, Європейський союз, митне співробітництво, економічна євроінтеграція.

Капітанець С.В. ПРОБЛЕМЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ТАМОЖЕННОГО СОЮЗА ЕС И ЕГО ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Цель - анализ формирования и функционирования Таможенного союза ЕС, а также установления факторов влияния на его экономические эффекты.

Методика исследования. В работе использованы общенаучные и специфические методы исследования, такие как: исторический, описательный (при трактовке экономического содержания понятия «таможенный союз»), логический метод и метод научного наблюдения (при анализе особенностей формирования и функционирования Таможенного союза ЕС), метод классификации (при установлении факторов влияния на экономические эффекты Таможенного союза ЕС), обобщения (при формировании выводов).

Результаты исследования. Обосновано, что Таможенный союз ЕС можно считать одним из самых успешных примеров европейской экономической интеграции и европейской политики. Он не является конечным этапом процесса европейской экономической интеграции, а потому оценка результатов его образования в коем случае не может быть основанием для оценки эффектов полного интеграционного процесса. Определено, что Таможенный союз ЕС остается важным источником дохода для ЕС и государств-членов. Он является хранителем внутреннего рынка и обеспечение необходимого уровня поддержки бесперебойной торговли в рамках ЕС, а также остается ценным элементом защиты юридических лиц ЕС, общества и окружающей среды от различных угроз, исходящих от международной торговли товарами.

Научная новизна результатов исследования заключается в обосновании роли и определении места Таможенного союза ЕС в процессе экономической евроинтеграции, установлении факторов влияния на экономические эффекты Таможенного союза ЕС, что будет способствовать разработке мероприятий по реформированию, модернизации правил, процедур и методов работы для повышения эффективности Таможенного союза ЕС.

Практическая значимость результатов исследования заключается в том, что основные теоретические положения данного исследования могут быть использованы органами государственной власти в области международного сотрудничества и отечественными субъектами международного предпринимательства в форме практических рекомендаций по совершенствованию ведения внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: Таможенный союз ЕС, Европейский союз, таможенное сотрудничество, экономическая евроинтеграция.

Kapitanets S.V. PROBLEMS OF FUNCTIONING THE CUSTOMS UNION EU AND ITS ECONOMIC EFFECT IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION

Purpose - analysis of the formation and functioning of the Customs Union with the EU, as well as establishing the factors affecting its economic effects.

Methodology of research. The paper used general scientific and specific methods such as historical narrative (the interpretation of the economic content of the term «customs union»), logical method and the method of scientific observation (the analysis features of formation and functioning of the Customs Union EU) classification method (when installing factors influencing the economic effects of the Customs Union EU), generalization (when forming conclusions).

Findings. Proved that the EU Customs Union can be considered one of the most successful examples of European economic integration and European policies. It is not the final stage of European economic integration, as well

as evaluation of its formation in no case be grounds for a full assessment of the effects of the integration process. Determined that the Customs Union EU remains an important source of income for the EU and Member States. He is the guardian of the internal market and ensure the necessary support for the smooth trade within the EU and is a valuable element of protection for EU entities, society and the environment from various threats posed by international trade.

Originality of the results of the study is to substantiate the role and determining the location of the Customs Union of the EU in the Economic Integration, establishing the factors influencing the economic effects of the Customs Union of the EU to facilitate the development of measures to reform, upgrade policies, procedures and methods to improve the efficiency of the Customs Union states.

Practical value of the results of the study consists in that the basic theoretical principles of this study can be used by public authorities in international cooperation and domestic subjects of international business in the form of practical recommendations to improve the conduct of foreign trade.

Key words: EU Customs Union, European Union, customs cooperation, economic European integration.

Смолий Л.В. ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЄС

Мета. Метою даного дослідження є оцінювання ефективності державних регуляторних заходів в аграрному секторі економіки України та країн ЄС.

Методика дослідження. Методологічною основою дослідження стали: загальнонаукові методи пізнання, зокрема: системно-структурний аналіз та узагальнення (для визначення основних складових механізму державної підтримки аграрного сектору та зв'язків між ними), аналіз та синтез (при оцінці сучасного стану регулювання аграрних відносин в Україні та ЄС), метод кількісних та якісних порівнянь (при проведенні порівняльної оцінки ефективності державної підтримки), статистико-економічний (збір, обробка статистичних даних, дослідження динаміки економічних параметрів, табличне та графічне подання отриманих результатів).

Результати дослідження. Здійснено порівняльну оцінку динаміки та структури державної підтримки аграрного сектору економіки України та ЄС за методологічними підходами ОЕСР та СОТ. Виявлено невідповідність основних механізмів, напрямів та пріоритетів за всіма її складовими. Визначено основні напрями трансформації механізмів державної підтримки аграрного сектору з метою адаптації до європейської моделі аграрної політики.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в удосконаленні підходів до формування моделі державної підтримки аграрного сектору економіки, заснованої на європейському досвіді.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати можуть бути використані державними органами управління в процесі розробки стратегії модернізації державної підтримки аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: аграрний сектор, державне регулювання, державна підтримка, сільськогосподарські виробники, ефективність.

Смолий Л.В. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ И ЕС

Цель. Целью данного исследования является оценивание эффективности государственных регуляторных мероприятий в аграрном секторе экономики Украины и стран ЕС.

Методика исследования. Методологической основой исследования стали: общенаучные методы познания, в частности системно-структурный анализ и обобщение (для определения основных составляющих механизма государственной поддержки аграрного сектора экономики и связей между ними), анализ и синтез (при оценке современного состояния регулирования аграрных отношений в Украине и ЕС), метод количественных и качественных сравнений (при проведении сравнительной оценки эффективности государственной поддержки), статистико-экономический (сбор, обработка статистических данных, исследование динамики экономических параметров, табличное и графическое представление полученных результатов).

Результаты исследования. Осуществлена сравнительная оценка динамики и структуры государственной поддержки аграрного сектора экономики Украины и ЕС по методологическим подходам ОЕСР и ВТО. Вывявлено несоответствие основных механизмов, направлений и приоритетов за всеми ее составляющими. Определены основные направления трансформации механизмов государственной поддержки аграрного сектора с целью адаптации к европейской модели аграрной политики.

Научная новизна результатов исследования заключается в усовершенствовании подходов к формированию модели государственной поддержки аграрного сектора экономики, основанной на европейском опыте.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты могут быть использованы государственными органами управления в процессе разработки стратегии модернизации государственной поддержки аграрного сектора экономики Украины в условиях евроинтеграции.

Ключевые слова: аграрный сектор, государственное регулирование, государственная поддержка, сельскохозяйственные производители, эффективность.

Smolii L.V. COMPARATIVE ESTIMATION OF STATE SUPPORT EFFICIENCY OF AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE AND THE EU COUNTRIES

Purpose. The aim of this study is to evaluate effectiveness of state regulatory measures in the agricultural sector of Ukraine and the EU countries.

Methodology of research. The methodological basis of the study is: general scientific methods of knowledge including the systematic and structural analysis (to determine main components of the mechanism of state support for the agricultural sector and links between them), analysis and synthesis (evaluating current state regulation of agrarian relations in Ukraine and the EU), a method of quantitative and qualitative comparisons (during comparative evaluation of state support effectiveness), statistical and economic (collection, processing statistical data, studies of the dynamics of economic parameters, tabular and graphical representation of the results).

Findings. Comparative assessment of the dynamics and structure of state support for the agricultural sector of Ukraine and the EU methodological approaches OECD and WTO is carried out. Discrepancy of main mechanisms, directions and priorities for all its components is found. The main directions of transforming mechanisms of state support for the agricultural sector to adapt to the European model of agricultural policy are determined.

Originality is to improve approaches to developing model of state support for the agricultural sector based on the European experience.

Practical value. The results can be used by public authorities in the development of a strategy to modernize state support for the agricultural sector of Ukraine in terms of European integration.

Key words: agrarian sector, government regulation, government support, agricultural producers, efficiency.

Прунцева Г.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА” КРАЇНИ

Мета. Основним завданням даного дослідження є аналіз існуючих підходів до визначення економічної сутності поняття “продовольча безпека” країни та формулювання найбільш точного теоретичного виразу забезпечення “продовольчої безпеки” країни.

Методика дослідження. В роботі використовувався системний підхід та загальні і спеціальні методи дослідження при аналізі існуючих теоретичних підходів до визначення основних характерних рис забезпечення продовольчої безпеки країни та характеристики поняття “продовольча безпека” країни.

Результати дослідження. Визначено, що до основних характерних рис забезпечення продовольчої безпеки країни можна віднести наступні: необхідність фізичного та економічного доступу населення країни до продовольства в кількості, необхідному для активного здорового життя, забезпечення сукупності правових, соціально-політичних, економічних, науково-технічних, організаційних, інформаційних та інших заходів спрямованих на забезпечення доступності населення до продуктів харчування, спроможність національної продовольчої системи мінімізувати вплив сезонних, погодних та інших коливань.

Обґрунтовано, що продовольча безпека – це сукупність державних інструментів регулювання стану продовольчого ринку, при якому досягається фізична та економічна доступність населення до продовольства в кількості, необхідній для активного здорового життя.

Наукова новизна результатів дослідження. Із використанням системного підходу до аналізу існуючих концептуальних положень до визначення поняття “продовольча безпека” країни виокремлено основні характерні риси аналізованого поняття та запропоновано теоретичне визначення поняття “продовольча безпека” країни, яке представляє собою сукупність державних інструментів регулювання стану продовольчого ринку, при якому досягається фізична та економічна доступність населення до продовольства в кількості, необхідній для активного здорового життя.

Практична значущість результатів дослідження. Практична значущість результатів дослідження полягає в можливості побудови ефективного механізму продовольчої безпеки країни з урахуванням визначених основних характерних рис забезпечення продовольчої безпеки та запропонованого теоретичного визначення поняття “продовольча безпека” країни.

Ключові слова: продовольчий ринок, аграрний сектор економіки, продовольча безпека.

Прунцева Г.А. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ "ПРОДОВОЛЬСТВЕННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ" СТРАНЫ

Цель. Основной задачей данного исследования является анализ существующих подходов к определению экономической сущности понятия “продовольственная безопасность” страны и формулировки наиболее точного теоретического выражения обеспечения “продовольственной безопасности” страны.

Методика исследования. В работе использовался системный подход, общие и специальные методы исследования при анализе существующих теоретических подходов к определению основных характерных черт обеспечения продовольственной безопасности страны и при обосновании понятия “продовольственная безопасность” страны.

Результаты исследования. Определено, что к основным отличительным характеристикам обеспечения продовольственной безопасности страны можно отнести следующие: необходимость физического и экономического доступа населения страны к продовольствию в количестве, необходимом для активного здорового образа жизни; обеспечение совокупности правовых, социально-политических, экономических, научно-технических, организационных, информационных и других мероприятий, направленных на обеспечение доступности населения к продуктам питания. Обосновано, что продовольственная безопасность представляет собой совокупность государственных инструментов регулирования состояния продовольственного рынка при котором достигается физическая и экономическая доступность населения к продовольствию в количестве, необходимом для активного здорового образа жизни.

Научная новизна результатов исследования. С использованием системного подхода к анализу существующих концептуальных положений к определению понятия “продовольственная безопасность” страны выделены основные характерные признаки анализируемого понятия и предложено теоретическое определение понятия “продовольственная безопасность” страны, которое представляет собой совокупность государственных

инструментов регулирования состояния продовольственного рынка, при котором достигается физическая и экономическая доступность населения к продовольствию в количестве, необходимом для активного здорового образа жизни.

Практическая значимость результатов исследования. Практическая значимость результатов исследования заключается в возможности построения эффективного механизма продовольственной безопасности страны с учетом представленных основных характерных признаков обеспечения продовольственной безопасности и предложенного теоретического определения понятия "продовольственная безопасность" страны.

Ключевые слова: продовольственный рынок, аграрный сектор, продовольственная безопасность.

Pruntseva G.O. THE ECONOMIC ESSENCE OF THE CATEGORY "FOOD SECURITY" OF A COUNTRY

Purpose. The main objective of this study is analyze of existing approaches to the economic essence of the food security concept of a country and formulation the most accurate theoretical definition of the category "food security" of a country.

Methodology of research. The article used a systematic approach, general and special methods to the analysis of existing theoretical approaches to the determination of the main characteristics of food security and the characteristics of food security concept of the country.

Findings. Based on the carried out analysis of existing theoretical positions to the definition of the category "food security" it can be concluded that the main characteristics of food security include the following: the need for physical and economic access of the population to food in quantities required for an active healthy life, providing the totality of legal, social, political, economic, scientific, technical, organizational, informational and other measures to ensure the availability of people to food, the ability of national food systems to minimize the impact of seasonal, weather and other fluctuations.

It was proved that food security is a set of tools of the food market state regulation at which the physical and economic access of population to food has to achieve in quantities necessary for an active healthy life.

Originality. Using a systematic approach to analyze existing conceptual approaches to the definition of "food security" of a country we can single out the main characteristics of the analyzed concepts and propose a theoretical definition of "food security" of the country, which is a set of public instruments regulating the status of the food market at which the physical and economic access of population to food has to achieve in quantities necessary for an active healthy life.

Practical value. The practical value of the research results is the possibility of building an effective mechanism of food security based on the basic characteristics of food security and the proposed theoretical definition of the category "food security" of a country.

Key words: food market, agricultural sector, food security.

Новак І.М. ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КАПІТАЛУ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Мета. Провести порівняльний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності в країні, дослідити обсяги витрат на інновації вітчизняних підприємств, обґрунтувати джерела залучення інвестицій та шляхи підвищення державної підтримки інноваційного забезпечення аграрного сектору України.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано такі методи: діалектичний, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний, системно-теоретичного узагальнення та порівняння. Абстрактно-логічний метод дозволив встановити залежність інноваційного розвитку аграрної галузі від обсягів інвестування і визначити рівень державного впливу на даний процес. За допомогою синтезу визначено найбільш привабливі галузі залучення інновацій.

Метод узагальнення дозволив зробити висновок щодо необхідності збільшення обсягів державного фінансування інноваційної діяльності та розробки інвестиційної стратегії інноваційного розвитку аграрної галузі.

Результати дослідження. У статті досліджена проблема спрямованості інвестиційного капіталу в інноваційну діяльність аграрної галузі. Встановлено, що впродовж останнього десятиліття аграрне виробництво демонструє прогресивну динаміку як за обсягами виробництва, так і за продуктивністю праці зайнятих. Виявлено, що у структурі ВВП країни частка сільськогосподарського виробництва майже зрівнялася з обсягами промислового виробництва, яке за визначений період лише погіршило результати. Визначено, що вітчизняний аграрний сектор має потенціал до нарощування обсягів та покращення якості продукції у майбутньому, при цьому його нинішнє становище характеризується низькою інвестиційною привабливістю. Вказано на скорочення обсягів державного фінансування на придбання високорозвинених технологій, що негативно позначилося на результатах продуктивності галузі. Запропоновано розробити інвестиційну стратегію забезпечення інноваційного розвитку аграрної галузі, в основі якої будуть визначені перспективні напрями, види діяльності, а також шляхи забезпечення їх інвестиційним капіталом.

Наукова новизна результатів дослідження. Запропоновано розробку інноваційно-інвестиційної стратегії, обґрунтування якої повинно бути підкріплене економіко-математичними моделями статистичних і динамічних розрахунків інвестицій.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на вирішення проблеми технологічної відсталості вітчизняних підприємств та підвищення конкурентоспроможності їх продукції на світових ринках.

Ключові слова: інвестиції, інновації, аграрна галузь, державне фінансування, стратегія.

Новак І.М. ІННОВАЦІОННА НАПРАВЛЕННІСТЬ ІНВЕСТИЦІОННОГО КАПІТАЛА ЯК НАПРАВЛЕННЯ ОБЕСПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА МИРОВОМУ РИНКІ

Цель. Провести сравнительный анализ источников финансирования инновационной деятельности в стране, исследовать объемы расходов на инновации отечественных предприятий, обосновать источники привлечения инвестиций и пути повышения государственной поддержки инновационного обеспечения аграрного сектора Украины.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: диалектический, анализа и синтеза, абстрактно-логический, системно теоретического обобщения и сравнения. Абстрактно-логический метод позволил установить зависимость инновационного развития аграрной отрасли от объемов инвестирования и определить уровень государственного влияния на данный процесс. С помощью синтеза определены наиболее привлекательные отрасли привлечения инноваций.

Метод обобщения позволил сделать вывод о необходимости увеличения объемов государственного финансирования инновационной деятельности и разработки инвестиционной стратегии направленной на инновационное развитие аграрной отрасли.

Результаты исследования. В статье исследована проблема направленности инвестиционного капитала в инновационную деятельность аграрной отрасли. Указано, что в течение последнего десятилетия аграрное производство демонстрирует прогрессивную динамику как по объемам производства, так и по производительности труда. Все это привело к тому, что в структуре ВВП страны доля сельскохозяйственного производства почти сравнялась с объемами промышленности, которая за данный период только ухудшила результаты деятельности. Определено, что отечественный аграрный сектор имеет потенциал к наращиванию объемов и улучшения качества продукции в будущем, при этом его нынешнее положение характеризуется невысоким уровнем инвестиционной привлекательности. Указано на сокращение объемов государственного финансирования на приобретение высокоразвитых технологий, которые могли бы обеспечить повышение производительности отрасли. Предложено разработать инвестиционную стратегию обеспечения инновационного развития аграрной отрасли, в основе которой будут определены перспективные направления, виды деятельности, а также пути обеспечения их инвестиционным капиталом.

Научная новизна результатов исследования. Предложено разработать инновационно-инвестиционную стратегию, результаты которой должны быть подкреплены экономико-математическими моделями статистических и динамических расчетов инвестиций.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на решение проблемы технологической отсталости отечественных предприятий и повышения конкурентоспособности их продукции на мировых рынках.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, аграрная отрасль, государственное финансирование, стратегия.

Novak I.M. INNOVATIVE DIRECTION OF INVESTMENT CAPITAL AS THE DIRECTION TO ENSURE THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL PRODUCTS ON THE WORLD MARKET

Purpose. To carry out a comparative analysis of financing sources of innovative activity in the country, investigate expenditure on innovations of national enterprises, ground sources of attracting investments and ways to improve state support of innovative providing the agrarian sector of Ukraine.

Methodology of research. In research process the following methods are used: dialectical, analysis and synthesis, abstract and logical, systematic and theoretical generalization and comparison. Abstract and logical method allows defining dependency of innovative development of the agricultural sector on investment volumes and determining the level of state influence on the process. By using synthesis the most attractive sectors of involving innovations are identified.

The method of generalization allows concluding on the need to increase state funding of innovation activities and development of investment strategy of innovative development of the agricultural sector.

Findings. The article deals the problem of investment capital direction into innovation activities of the agricultural sector. It is indicated that in the last decade the agricultural production shows progressive dynamics in terms of production as well as labor productivity of employees. This has led to the fact that in GDP structure the share of agricultural production in Ukraine is almost equal to the volume of industrial production which for a certain period only has worsened the results. It is determined that the national agricultural sector has the potential to increase the volume and improve the quality of products in the future while its current situation is characterized by low investment attractiveness. It is specified for reduction in state funding for purchase of the advanced technologies that would ensure increasing productivity of the sector. It is proposed to develop an investment strategy of ensuring innovation development of the agricultural sector based on identified promising areas, activities and ways to ensure their investment capital.

Originality. Development of innovative investment strategy is proposed substantiation of which should be supported by economic and mathematical models of statistical and dynamic calculations of investments.

Practical value. Obtained results of the research are aimed at solving the problem of technological backwardness of national enterprises and enhancing competitiveness of their products on world markets.

Key words: investments, innovations, agriculture, state funding, strategy.

Полятикіна Л.І., Кадацька А.М. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Мета. Метою статті є: дослідити сучасний стан та визначити перспективи розвитку фермерства в Україні; проаналізувати недоліки та сформулювати основні тенденції діяльності фермерських господарств.

Методика дослідження. При дослідженні поставленої проблеми застосовували різні методи, зокрема: методи порівняльного аналізу – при вивченні питань організації діяльності фермерських господарств; операційного аналізу - при проведенні аналізу основних умов організації фермерської діяльності, функціонування та перспектив її розвитку; статистичного групування - при обґрунтуванні напрямків збільшення обсягів фермерського виробництва, формування власного ринку збуту продукції.

Результати дослідження. В процесі дослідження розглянуті особливості створення, функціонування та розвитку фермерських господарств, детально висвітлені основні проблеми та їх особливості. На основі динаміки розвитку фермерських господарств за період 1995–2013 рр. здійснено аналіз сучасного стану та оцінка нарощування кількості фермерських господарств у Сумській області. Обґрунтовано важливість розвитку фермерства на селі для забезпечення ефективності товаровиробництва, зокрема доведено доцільність створення фермерських господарств. Визначено основні проблеми, що сповільнюють їх розвиток, а також наведено низку практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого організаційно-економічного забезпечення фермерських господарств.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано комплексний підхід до оцінки сучасного стану створення, функціонування та розвитку фермерських господарств, який забезпечує достатню обґрунтованість низки практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого організаційно-економічного механізму функціонування фермерських господарств.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження, які є основою ефективного фермерського господарювання, рекомендуються для впровадження не тільки у фермерських господарствах, але й у всіх інших формуваннях дрібного і середнього аграрного підприємництва.

Ключові слова: фермерські господарства, сільське господарство, виробництво, сільськогосподарська продукція, перспективи розвитку

Полятыкина Л.И., Кадацкая А.М. СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ В УКРАИНЕ

Цель. Целью статьи является: исследовать современное состояние и определить перспективы развития фермерства в Украине; проанализировать недостатки и сформулировать основные тенденции деятельности фермерских хозяйств.

Методика исследования. При исследовании поставленной проблемы применяли различные методы, в частности: методы сравнительного анализа – при изучении вопросов организации деятельности фермерских хозяйств; операционного анализа – при проведении анализа основных условий организации фермерской деятельности, функционирования и перспектив ее развития; статистического группировки – при обосновании направленной увеличения объемов фермерского производства, формировании собственного рынка сбыта продукции.

Результаты исследования. В процессе исследования рассмотрены особенности создания, функционирования и развития фермерских хозяйств, подробно освещены основные проблемы и их особенности. На основе динамики развития фермерских хозяйств за период 1995-2013 гг. осуществлен анализ современного состояния и оценка наращивания количества фермерских хозяйств в Сумской области. Обоснована важность развития фермерства на селе для обеспечения эффективности производства товара, в частности доказана целесообразность создания фермерских хозяйств. Определены основные проблемы, замедляющие их развитие, а также приведен ряд практических рекомендаций по совершенствованию действующего организационно-экономического обеспечения фермерских хозяйств.

Научная новизна результатов исследования. Использован комплексный подход к оценке современного состояния создания, функционирования и развития фермерских хозяйств, который обеспечивает достаточную обоснованность ряда практических рекомендаций по совершенствованию действующего организационно-экономического механизма функционирования фермерских хозяйств.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования, которые являются основой эффективного фермерского хозяйства, рекомендуются для внедрения не только в фермерских хозяйствах, но и во всех других формированиях мелкого и среднего аграрного предпринимательства.

Ключевые слова: фермерские хозяйства, сельское хозяйство, производство, сельскохозяйственная продукция, перспективы развития.

Poliatykina L.I., Kadatska A.M. STATE AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF FARMS IN UKRAINE

Purpose. The aim of the article is to explore the current state and determine perspectives of development of farming in Ukraine; analyze gaps and formulate the main trends of farms.

Methodology of research. A variety of methods were used in the study of given problem, including: a comparative analysis – in the study of the organization activity of farms; operational analysis – in the analysis of the basic conditions for organization of farming activities, functioning and prospects of its development; statistical grouping – for substantiation of the areas increasing in the volume farm production, forming its own market for products.

Findings. The features of the creation, functioning and development of farms are examined in the research process, the main problems and their features are highlighted in details. The analysis of the current state and evaluation of increasing the number of farms in Sumy region on the basis of dynamics of the development of farms in the period of 1995-2013 has been conducted.

The possibility of farming in rural areas to ensure the efficiency of commodity production has been substantiated; including the expediency of creating farms has been proved. The main problems that slow down their development, but also provide a number of practical recommendations for improving existing organizational and economic support of farms have been determined.

Originality. Comprehensive approach to assessing the current state of the creation, functioning and development of farms which provides sufficient reasonableness of series of practical recommendations for improving existing organizational and economic mechanism of functioning farms was used.

Practical value. The obtained results of research that are the foundation of effective farm management, recommended for implementation not only at farms but also in all other units of small and medium-sized agricultural entrepreneurship.

Key words: farms, agricultural, production, agricultural products, prospects of development.

Вербицька Г.Л. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Мета. Метою статті є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо розширення обсягів і вдосконалення структури інвестиційних вкладень у реальному секторі економіки України.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вчених, нормативні та законодавчі акти України з питань інвестиційного забезпечення. В процесі дослідження використовувалися такі методи: економіко-статистичний (при дослідженні стану інвестиційних процесів в Україні); графічний (для наочного представлення результатів дослідження); аналітичний і структурно-логічний (при визначенні напрямків оптимальної інвестиційної політики українського уряду).

Результати дослідження. Проведено аналіз інвестиційних процесів в Україні.

Запропоновано створити відкриту, орієнтовану на експорт модель, яка б сприяла підвищенню рівня активності як іноземних, так і вітчизняних інвесторів на території України, інтенсивності міжнародного руху капіталів і поділу праці.

Визначено основні напрями оптимізації інвестиційної політики: податкове стимулювання інвестицій; застосування прискореної амортизації; створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, підтримання та заохочення інноваційної діяльності; стабільні умови роботи при здійсненні довгострокових капіталовкладень, створення надійної системи страхування від некомерційних ризиків.

Розроблено пропозиції та рекомендації щодо розширення обсягів і вдосконалення структури інвестиційних вкладень у реальному секторі економіки України.

Наукова новизна результатів дослідження Використано комплексний підхід до обґрунтування напрямів активізації залучення інвестицій в економіку України.

Практична значущість результатів дослідження Отримані результати дослідження направлені на вирішення проблеми інвестиційного вітчизняної економіки. Вони можуть бути використані в процесі формування урядової інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиції, процес, аналіз, джерела, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість.

Вербицкая Г.Л. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

Цель. Целью статьи является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций по расширению объемов и совершенствованию структуры инвестиционных вложений в реальном секторе экономики Украины.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой исследования являются фундаментальные положения современной экономической теории, научные труды ученых, нормативные и законодательные акты Украины по вопросам инвестиционного обеспечения. В процессе исследования использовались следующие методы: экономико-статистический (при исследовании состояния инвестиционных процессов в Украине); графический (для наглядного представления результатов исследования); аналитический и структурно-логический (при определении направлений оптимальной инвестиционной политики украинского правительства).

Результаты исследования. Проведен анализ инвестиционных процессов в Украине.

Предложено создать открытую, ориентированную на экспорт модель, которая бы способствовала повышению уровня активности как иностранных, так и отечественных инвесторов на территории Украины, интенсивности международного движения капиталов и разделения труда.

Определены основные направления оптимизации инвестиционной политики: налоговое стимулирование инвестиций; применение ускоренной амортизации; создание благоприятных условий для иностранных инвесторов, поддержания и поощрения инновационной деятельности; стабильные условия работы при осуществлении долгосрочных капиталовложений, создания надёжной системы страхования от некоммерческих рисков.

Разработаны предложения и рекомендации относительно расширения объёмов и совершенствования структуры инвестиционных вложений в реальном секторе экономики Украины.

Научная новизна результатов исследования. Использован комплексный подход к обоснованию направлений активизации привлечения инвестиций в экономику Украины.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на решение проблемы инвестиционного отечественной экономики. Они могут быть использованы в процессе формирования правительственной инвестиционной политики.

Ключевые слова: инвестиции, процесс, анализ, источники, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность.

Verbytska H.L. PROBLEMS AND PROSPECTS OF BRINGING IN OF INVESTMENTS IN ECONOMY OF UKRAINE

Purpose. The aim of the study is to develop a theoretical, methodological guidelines and practical recommendations regarding expanding the scope and improving the structure of investments in the real sector of economy of Ukraine.

Methodology of research. Fundamental provisions of modern economic theory, scientific works of scientists, regulatory and legislative acts of Ukraine on providing investment are the theoretical and methodological basis of research. The following methods were used in the research process: economic and statistical (in the study of the investment processes in Ukraine); graphic (for visual presentation of research results); analytical and structural logic (in determining the direction of the optimal investment policy of the Ukrainian government).

Findings. The analysis of the investment processes in Ukraine has been conducted in the article.

It was proposed to create an open, export-oriented model that would have raised the level of activity, both foreign and domestic investors on territory of Ukraine, the intensity of the international movement of capital and the division of labor.

The main directions of optimization of the investment policy have been determined: tax incentives for investment; the use of accelerated depreciation; creation of favorable conditions for foreign investors, maintaining and promoting innovative activity; stable working conditions for the implementation of long-term investments, creating a reliable system for insurance against non-commercial risks.

Suggestions and recommendations for improvement and expansion of structure of investments in the real sector of economy of Ukraine have been developed.

Originality. The scientific novelty of the research is to use an integrated approach to substantiation of the directions for activation of attracting investments into the economy of Ukraine.

Practical value. The obtained results of research are aimed at solving the problems of the investments of domestic economy. They can be used in the formation process of the government investment policy.

Key words: investments, process, analysis, sources, investment activity, investment attractiveness.

Заходим М.В. СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

Мета. Метою статті є аналіз сучасного стану розвитку скотарства в Україні і визначення основних заходів щодо його розвитку в короткостроковій перспективі.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано систему методів і методичних підходів щодо аналізу та визначення основних напрямів стійкого розвитку молочного скотарства. Зокрема: застосовано загальні і спеціальні методи – при визначенні і аналізі питань розвитку молочного скотарства і забезпечення населення фізіологічно необхідними молочними продуктами; при виявленні, що населення України в цілому не забезпечене молоком як до рівня споживання країн ЄС, так і до рівня фізіологічної норми споживання.

Результати дослідження. Визначено, що розвиток молочного скотарства і питання забезпечення населення фізіологічно необхідними молочними продуктами були і залишаються найбільш актуальними проблемами країни. Встановлено, що особливі властивості молока і продуктів його переробки зумовлюють необхідність стабільного забезпечення населення регіонів цими продуктами, гарантованого надходження молочної сировини до переробних підприємств і задоволення експортних потреб країни у молокопродуктах. Підтверджено актуальність питання регіонального забезпечення населення країни високоякісними продуктами харчування, зокрема молоком, та гарантування продовольчої безпеки країни. Виявлено, що населення України в цілому не забезпечене молоком як до рівня споживання країн ЄС, так і до рівня фізіологічної норми споживання.

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблені перспективні напрямки розвитку молочного скотарства на основі прогностичних показників виробництва молока по регіонах України, а саме: задоволення потреби внутрішнього і зовнішнього ринку конкурентоспроможними продуктами галузі; забезпечення розширеного відтворення стада, підвищення інтенсивності використання поголів'я худоби, створення оптимальних розмірів ферм у господарствах усіх форм власності й господарювання.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на забезпечення ефективного розвитку молочного скотарства, підвищення його конкурентоспроможності. Вони можуть бути використані для впровадження в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: молочне скотарство, молочні продукти, норми споживання, населення, ринок молока, ефективність.

Заходым М.В. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МОЛОЧНОГО СКОТОВОДСТВА В УКРАИНЕ

Цель. Целью статьи является анализ современного состояния развития скотоводства в Украине и определение основных мер по его развитию в краткосрочной перспективе.

Методика исследования. В процессе исследования использована система методов и методических подходов к анализу и определению основных направлений устойчивого развития молочного скотоводства. В частности: применены общие и специальные методы – при определении и анализе вопросов развития молочного скотоводства и обеспечения населения физиологически необходимыми молочными продуктами; при выявлении, что население Украины в целом не обеспечено молоком к уровню потребления стран ЕС, так и к уровню физиологической нормы потребления.

Результаты исследования. Определено, что развитие молочного скотоводства и вопрос обеспечения населения физиологически необходимыми молочными продуктами были и остаются наиболее актуальными проблемами страны. Установлено, что особые свойства молока и продуктов его переработки обуславливают

необхідність стабільного забезпечення населення регіонів цими продуктами, гарантованого надходження молочного сировини до переробляючих підприємств і задоволення експортних потреб країни в молочній продукції. Підтверджено актуальність питань регіонального забезпечення населення країни високоякісними продуктами харчування, зокрема молоком, і забезпечення продовольчої безпеки країни. Виявлено, що населення України в цілому не забезпечено молоком як на рівні споживання країн ЄС, так і на рівні фізіологічної норми споживання.

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблено перспективні напрями розвитку молочного скотарства на основі прогнозних показників виробництва молока по регіонах України, а саме: задоволення потреби внутрішнього і зовнішнього ринку конкурентоспроможними продуктами галузі; забезпечення розширеного виробництва стада, підвищення інтенсивності використання поголов'я скоти, створення оптимальних розмірів ферм в господарствах всіх форм власності і господарювання.

Практична значимість результатів дослідження. Отримані результати дослідження спрямовані на забезпечення ефективного розвитку молочного скотарства, підвищення його конкурентоспроможності. Вони можуть бути використані для впровадження в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: молочне скотарство, молочні продукти, норми споживання, населення, ринок молока, ефективність.

Zakhodym M.V. THE CONTEMPORARY STATE AND TRENDS IN DAIRY BREEDING DEVELOPMENT IN UKRAINE

Purpose. The aim of the article is to analyze the current state of development of cattle breeding in Ukraine and to determine the main measures for its development in the short term.

Methodology of research. The study used a system of methods and methodological approaches to the analysis and identification of key areas of sustainable development of dairy cattle breeding. In particular: applicable general and special techniques – in defining and analyzing the issues of development of dairy cattle breeding population and ensure the necessary physiologically dairy products; the detection of that the population of Ukraine in whole milk is not provided as the level of EU consumption and the level of physiological consumption norms.

Findings. It was determined that the development of dairy cattle and the issue of population physiologically essential dairy products have been and remain the most urgent problems of the country. It is established that the specific properties of milk and its products made it necessary to ensure a stable population in the regions of these products, the guaranteed receipt of raw milk to processing plants and meeting the needs of the country of export of dairy products. Confirmed the relevance of the issues of regional provision of the population with high-quality food, especially milk and food security of the country. It was revealed that the population of Ukraine in whole milk is not provided at the level of EU consumption and the level of physiological consumption norms.

Originality. Designed perspective directions of development of dairy farming on the basis of forward-looking indicators of milk production on regions of Ukraine, namely the satisfaction of the needs of internal and external market competitive food industry; ensuring expanded reproduction herd, increasing the intensity of use of livestock, the creation of optimal farm size in farms of all forms of ownership and management.

Practical value. The results of research aimed at ensuring the effective development of dairy cattle breeding, raising its competitiveness. They can be used for the implementation of agricultural enterprises.

Key words: dairy cattle, dairy products, consumption norms, population, market milk, efficiency.

Однорог М.А. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета. Метою дослідження є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо виокремлення пріоритетних напрямків підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства.

Методика дослідження. При проведенні дослідження використано різні методи і методичні підходи, зокрема: метод структурно-логічного аналізу – при пошуку найбільш пріоритетних напрямків підвищення інвестиційної привабливості; метод порівняння – при оцінці розвитку агропромислового комплексу на основі впровадження у виробництво сучасних технологій і прогресивних методів, вдосконалення нормативно-правової бази, зростання обсягів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; узагальнення вимог Міжнародних стандартів та законодавства – при обґрунтуванні доцільності залучення зарубіжного капіталу і необхідності залучення нових фінансових інструментів, як іпотечні цінні емісійні папери (облігації) у зв'язку з включенням землі в ринковий оборот.

Результати дослідження. В процесі дослідження виявлено низку проблем в теорії і методичних підходах підвищення економічної ефективності галузей сільського господарства на основі підвищення їх інвестиційної привабливості.

Проведена системна робота щодо розвитку агропромислового комплексу на основі впровадження у виробництво сучасних технологій і прогресивних методів, вдосконалення нормативно-правової бази, зростання обсягів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Встановлено, що державна підтримка аграрного сектора дозволила б багатьом сільськогосподарським товаровиробникам розширити посівні площі сільгоспкультур, переорієнтувати виробництво на вирощування пріоритетних культур, провести технічне та технологічне переозброєння, відкрити нові виробництва. Визначено, що структура капіталу впливає на результати фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема, співвідношення між власними і позиковими джерелами коштів слугує одним з ключових аналітичних показників, що характеризують ступінь ризику інвестування фінансових ресурсів в дане підприємство. Обґрунтована доцільність залучення зарубіжного

капіталу та потреба в нових фінансових інструментах, як іпотечні цінні емісійні папери (облігації), у зв'язку з включенням землі в ринковий оборот.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано теоретико-методичні засади щодо пріоритетних напрямів підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства та визначено їх природу шляхом розмежування на внутрішні та зовнішні, завдяки чому вирішується проблема підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств.

Практична значущість результатів дослідження. Використання результатів даного дослідження у практичній діяльності сільськогосподарських підприємств дозволить кваліфіковано оцінити інвестиційну діяльність і впроваджувати заходи щодо її активізації. Основні результати дослідження можуть бути використані товариствами з обмеженою відповідальністю, агрофірмами, сільськогосподарськими виробничими кооперативами, Управліннями агропромислового розвитку, Головним управлінням агропромислового розвитку, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. Теоретичні положення та практичні рекомендації автора можуть бути впроваджені в навчальний процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиції, інвестиційне забезпечення, сільське господарство, сільськогосподарські підприємства

Однорог М.А. ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Цель. Целью исследования является разработка теоретических положений и практических рекомендаций по определению приоритетных направлений повышения инвестиционной привлекательности сельского хозяйства.

Методика исследования. При проведении исследования использованы различные методы и методические подходы, в частности: метод структурно-логического анализа – при поиске наиболее приоритетных направлений повышения инвестиционной привлекательности; метод сравнения – при оценке развития агропромышленного комплекса на основе внедрения в производство современных технологий и прогрессивных методов, совершенствование нормативно-правовой базы, рост объемов государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей; обобщение требований Международных стандартов и законодательства – при обосновании целесообразности привлечения зарубежного капитала и необходимости привлечения новых финансовых инструментов, как ипотечные ценные эмиссионные бумаги (облигации) в связи с включением земли в рыночной оборот.

Результаты исследования. В процессе исследования выявлен ряд проблем в теории и методических подходах повышения экономической эффективности отраслей сельского хозяйства на основе повышения их инвестиционной привлекательности. Проведена системная работа по развитию агропромышленного комплекса на основе внедрения в производство современных технологий и прогрессивных методов, совершенствование нормативно-правовой базы, рост объемов государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей. Установлено, что государственная поддержка аграрного сектора позволила бы многим сельскохозяйственным товаропроизводителям расширить посевные площади сельхозкультур, переориентировать производство на выращивание приоритетных культур, провести техническое и технологическое перевооружение, открыть новые производства. Определено, что структура капитала влияет на результаты финансово-хозяйственной деятельности предприятия, в частности, соотношение между собственными и заемными источниками средств служит одним из ключевых аналитических показателей, характеризующих степень риска инвестирования финансовых ресурсов в данное предприятие. Обоснована целесообразность привлечения зарубежного капитала и потребность в новых финансовых инструментах, как ипотечные ценные эмиссионные бумаги (облигации), в связи с включением земли в рыночный оборот.

Научная новизна результатов исследования. Обоснованы теоретико-методические основы по приоритетным направлениям повышения инвестиционной привлекательности сельского хозяйства и определена ее природа путем разграничения на внутренние и внешние, благодаря чему решается проблема повышения уровня конкурентоспособности предприятий.

Практическая значимость результатов исследования. Использование результатов данного исследования в практической деятельности сельскохозяйственных предприятий позволит квалифицированно оценить инвестиционную деятельность и внедрять мероприятия по ее активизации. Основные результаты исследования могут быть использованы обществами с ограниченной ответственностью, сельскохозяйственными производственными кооперативами, Управлениями агропромышленного развития, Главным управлением агропромышленного развития, Министерством экономического развития и торговли Украины. Теоретические положения и практические рекомендации автора могут быть внедрены в учебный процесс высших учебных заведений.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиции, инвестиционное обеспечение, сельское хозяйство, сельскохозяйственные предприятия

Odnorog M.A. PRIORITY DIRECTIONS FOR INCREASING INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AGRICULTURE

Purpose. The aim of the research is development of theoretical provisions and practical recommendations by definition of priority directions of improvement of investment attractiveness of agriculture.

Methodology of research. The study used different methods and methodological approaches, in particular: the method of structural-logical analysis – in search of the most priority directions of investment attractiveness increase; method of comparison in assessing the development of agriculture on the basis of introduction in manufacture of modern technologies and advanced methods, improvement of normative-legal base, increase of volumes of state support of agricultural producers; summary of requirements of International standards and legislation – with the rationale of

attracting foreign capital and the need to attract new financial instruments, as mortgage-backed securities equity securities (the bonds) in connection with the inclusion of land in the market turnover.

Findings. In the research process are revealed a series of problems in the theory and methodological approaches to improve the economic efficiency of agricultural industries on the basis of increase of their investment attractiveness.

Conducted systematic work on development of agroindustrial complex on the basis of introduction in manufacture of modern technologies and advanced methods, improving normative-legal base, increase of volumes of state support of agricultural producers. It is established that state support for the agricultural sector would have allowed many agricultural producers to expand acreage of crops, to reorient production to the cultivation of priority crops, to carry out technical and technological re-equipment, open new production. Determined that the capital structure affects the results of financial-economic activity of the enterprise, in particular, the ratio between own and borrowed sources of funds is one of the key analytical indicators characterizing the degree of risk of investment of financial resources in the company. It is substantiated the expediency of attraction of foreign capital and the need for new financial instruments, like mortgage-backed securities equity securities (bonds), in connection with the inclusion of land in the market turnover.

Originality. It substantiates theoretical and methodological framework of priority directions of improvement of investment attractiveness of agriculture and determine their nature by distinguishing internal and external, and thus it solves the problem of increasing the competitiveness of enterprises.

Practical value. The results of this research in practical activities of agricultural enterprises will enable you to competently assess the investment activities and implement measures for its revitalization. The main results of the study can be used by limited liability companies, agricultural companies, agricultural production cooperatives, Directorates of agricultural development, the Directorate of agricultural development and the Ministry of economic development and trade of Ukraine. Theoretical provisions and practical recommendations of the author can be implemented in the educational process of higher educational institutions.

Key words: investment attractiveness, investment, investment security, agriculture, agricultural enterprises

Біляєва В.Ю. ВИЯВЛЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Мета. Розроблення методичного підходу до виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості у групах банків із різним рівнем фінансової стійкості для подальшого впровадження в них фінансових інновацій.

Методика дослідження. Для визначення послідовності та структури етапів управління фінансовою стійкістю банку із використанням засобів фінансового інжинірингу використано процесно-структурований підхід у менеджменті. Для виокремлення показників-репрезентантів фінансової стійкості у кожній групі банків використано метод "центру ваги". Виявлення наявності та характеру зв'язку між рівнями фінансової стійкості та окремими групами банківських операцій здійснено за допомогою кореляційно-регресійного аналізу.

Результати дослідження. Визначено послідовність та структуру етапів процесу управління фінансовою стійкістю банку та виокремлено той етап, на якому доцільно здійснювати виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості. Виявлено, що репрезентантами фінансової стійкості у всіх групах банків є показники ресурсної стійкості. Встановлено, що найбільший вплив на рівень фінансової стійкості банків у першій групі (низький рівень фінансової стійкості) мають кредитні операції, у другій та третій групах (високий та середній рівні фінансової стійкості) – депозитні операції.

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблено методичний підхід до виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості банків, відмінністю якого є ідентифікація виду банківських операцій, які найбільшою мірою визначають рівень фінансової стійкості банків з метою запровадження в них фінансових інновацій.

Практична значущість результатів дослідження. Використання запропонованого у дослідженні методичного підходу до виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості банку сприятиме удосконаленню процесу управління фінансовою стійкістю та надасть можливість банківським установам обирати оптимальні інструменти фінансового інжинірингу для забезпечення їх фінансової стійкості на належному рівні.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість банку, метод "центру ваги", кореляційно-регресійний аналіз, фінансові показники

Беляева В.Ю. ВЫЯВЛЕНИЕ РЕЗЕРВОВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Цель. Разработка методического подхода к выявлению резервов обеспечения финансовой устойчивости в группах банков с различным уровнем финансовой устойчивости для дальнейшего внедрения в них финансовых инноваций.

Методика исследования. Для определения последовательности и структуры этапов управления финансовой устойчивостью банка с использованием средств финансового инжиниринга использовано процессно-структурированный подход в менеджменте. Для выделения показателей-репрезентантов финансовой устойчивости в каждой группе банков использован метод "центра тяжести". Выявление наличия и характера связи между уровнями финансовой устойчивости и отдельными группами банковских операций осуществлено с помощью корреляционно-регрессионного анализа.

Результаты исследования. Определена последовательность и структура этапов процесса управления финансовой устойчивостью банка и выделена стадия, на которой целесообразно осуществлять выявление резервов обеспечения финансовой устойчивости банка. Выявлено, что репрезентантами финансовой устойчивости во всех группах банков являются показатели ресурсной устойчивости. Установлено, что наибольшее влияние на уровень финансовой устойчивости банков в первой группе (низкий уровень финансовой

устойчивости) имеют кредитные операции, во второй и третьей группах (высокий и средний уровни финансовой устойчивости) – депозитные операции.

Научная новизна результатов исследования. Разработан методический подход к выявлению резервов обеспечения финансовой устойчивости банков, особенностью которого является идентификация вида банковских операций, которые в большей степени определяют уровень финансовой устойчивости банков с целью внедрения в них финансовых инноваций.

Практическая значимость результатов исследования. Использование предложенного в исследовании методического подхода к выявлению резервов обеспечения финансовой устойчивости банка будет способствовать усовершенствованию процесса управления финансовой устойчивостью и даст возможность банковским учреждениям выбирать оптимальные инструменты финансового инжиниринга для обеспечения их финансовой устойчивости на должном уровне.

Ключевые слова: банк, финансовая устойчивость банка, метод “центра тяжести”, корреляционно-регрессионный анализ, финансовые показатели

Biliaeva V. IDENTIFICATION OF THE RESERVES OF ENSURING UKRAINIAN BANKS' FINANCIAL STABILITY

Purpose. Development of methodical approach to identification of reserves of ensuring financial stability in the groups of banks with different levels of financial stability for the future implementing financial innovations into them.

Methodology of research. Process-structured approach in management was used to determine the sequence and structure of phases of the bank financial soundness management with the use of financial engineering. Center of gravity method was used for selecting indicators which represent financial stability of banks in each group. Identification of existence and nature of the relationship between the levels of financial stability and individual groups of banking operations were carried out with the help of correlation and regression analysis.

Findings. The sequence and structure of the stages of the process of managing bank financial stability were determined and the stage at which it is advisable to carry out the identification of reserves of ensuring financial stability was highlighted. It was found out that representatives of financial stability in all groups of banks are indicators of the resource stability. It was found that lending operations have the greatest impact on the financial stability of banks in the first group (the low level of financial stability); in the second and the third group (high and medium level of financial stability) - deposit operations.

Originality. The methodical approach to identification of reserves of ensuring banks' financial stability which specific is identification of the range of banking operations, which largely determine the level of financial stability of banks in order to launch financial innovations into them, was developed.

Practical value. Using the proposed methodical approach to identification of reserves of ensuring banks' financial stability will facilitate improving the management of financial stability of banks and allow institutions to choose the best financial engineering tools to ensure their financial stability at the desirable level.

Key words: a bank, financial soundness of a bank, center of gravity method, correlation and regression analysis, financial indicators.

Антонов М.С. РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ПОБУДОВИ ІНДИКАТИВНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ БОРГОВОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

Мета статті – розробка системи індикаторів, що дозволяють сформувати цілісне уявлення про стан боргової стійкості держави з урахуванням можливих ризиків її втрати.

Методика дослідження. В процесі удосконалення методики обчислення індикаторів боргової стійкості використано методи: статистичного аналізу – при обґрунтуванні зв'язку між дотриманням критичних значень індикаторами боргової стійкості та виникненням боргових криз та при встановленні критичного рівня боргової стійкості України; методи дисперсійного аналізу – для обчислення індикаторів боргової стійкості на основі середньоквадратичного відхилення показника, що є мірилом ризику в економіці, та коефіцієнту варіації, що є характеристикою мінливості ознаки у сукупності показників за певний період часу.

Результати дослідження. Удосконалено методику обчислення індикаторів боргової стійкості, яка включає визначення масштабу дослідження, періоду, джерела даних, конкретних показників, принципу їх розрахунку, проведення аналізу індикаторів боргової стійкості з урахуванням світового та національного досвіду. Обґрунтовано використання для обчислення індикаторів боргової стійкості середньоквадратичного відхилення показника та коефіцієнту варіації. Доведено зв'язок між дотриманням критичних значень індикаторами боргової стійкості та виникненням боргових криз. Встановлено критичний рівень боргової стійкості України, особливо в частині ризиків ліквідності, відсоткового та умовного ризиків.

Наукова новизна результатів дослідження. На відміну від існуючих підходів, авторська система індикаторів побудована з урахуванням індикаторів ризику втрати боргової стійкості, зокрема відсоткового, валютного, умовного ризиків, ризику ліквідності та рефінансування. Серед переваг розвинутої системи індикаторів боргової стійкості можна назвати відповідність вимогам універсальності, узагальнюючого характеру, прогнозовної спрямованості, простоти та однозначності інтерпретації.

Практична значущість результатів дослідження. Апробація методики оцінювання боргової стійкості з використанням розробленого підходу до розрахунку її індикаторів здійснена на прикладі країн світу, класифікованих за рівнем доходу на душу населення та України. Зазначена система може бути покладена в основу моніторингу боргової стійкості та розробки індикаторів раннього виявлення боргових криз в процесі управління державним боргом України.

Ключові слова: державний борг, стійкість, боргова стійкість, управління державним боргом, індикатори стійкості, ризик.

Антонов М.С. РИСК-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД К ПОСТРОЕНИЮ ИНДИКАТИВНОЙ СИСТЕМЫ ОЦЕНКИ ДОЛГОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ УКРАИНЫ

Цель статьи – разработка системы индикаторов, позволяющих сформировать целостное представление о состоянии долговой устойчивости государства с учетом возможных рисков ее потери.

Методика исследования. В процессе совершенствования методики вычисления индикаторов долговой устойчивости использованы методы: статистического анализа – при обосновании связи между соблюдением критических значений индикаторами долговой устойчивости и возникновением долговых кризисов, а также при установлении критического уровня долговой устойчивости Украины; методы дисперсионного анализа – для вычисления индикаторов долговой устойчивости на основе среднеквадратичного отклонения показателя, которое является мерой риска в экономике, и коэффициента вариации, который является характеристикой изменчивости признака в совокупности показателей за определенный период времени.

Результаты исследования. Усовершенствована методика вычисления индикаторов долговой устойчивости, которая включает определение масштаба исследования, периода, источники данных, конкретных показателей, принципа их расчета, проведения анализа индикаторов долговой устойчивости с учетом мирового и национального опыта. Обосновано использование для вычисления индикаторов долговой устойчивости среднеквадратичного отклонения показателя и коэффициента вариации. Доказана связь между соблюдением критических значений индикаторами долговой устойчивости и возникновением долговых кризисов. Установлено критический уровень долговой устойчивости Украины, особенно в части рисков ликвидности, процентного и условного рисков.

Научная новизна результатов исследования. В отличие от существующих подходов, авторская система индикаторов построена с учетом индикаторов риска потери долговой устойчивости, в частности процентного, валютного, условного рисков, риска ликвидности и рефинансирования. Среди преимуществ развитой системы индикаторов долговой устойчивости можно назвать соответствие требованиям универсальности, обобщающего характера, прогнозной направленности, простоты и однозначности интерпретации.

Практическая значимость результатов исследования. Апробация методики оценки долговой устойчивости с использованием разработанного подхода к расчету ее индикаторов осуществлена на примере стран мира, классифицированных по уровню дохода на душу населения и Украины. Указанная система может быть положена в основу мониторинга долговой устойчивости и разработки индикаторов раннего выявления долговых кризисов в процессе управления государственным долгом Украины.

Ключевые слова: государственный долг, устойчивость, долговая устойчивость, управление государственным долгом, индикаторы устойчивости, риск.

Antonov M.S. RISK-BASED APPROACH TO INDICATOR'S SYSTEM FOR EVALUATION OF DEBT SUSTAINABILITY IN UKRAINE

The purpose of the article - to develop a system of indicators which allow to form a coherent picture of the state debt sustainability considering the potential risks of loss.

Methods of research. In the process of improving the method of calculating debt sustainability indicators author used such methods: statistical analysis - for grounding connection between the critical values of debt sustainability indicators and the emergence of debt crises and for determining the critical level of Ukraine' debt sustainability; methods of dispersion analysis - for calculating debt sustainability indicators based on the standard deviation indicator, which is a measure of risk in the economy, and coefficient of variation, which is characteristic variability in the aggregate indexes over time.

Findings. Methods of calculating debt sustainability indicators were improved. Author's methodic of calculating debt sustainability indicators include determining scale, research period, data source, specific indicators, the principle of calculation, the analysis of debt sustainability indicators on international and national experience. The basis of calculation of debt sustainability indicators charged the standard deviation of the index and the coefficient of variation. Link between compliance with the critical values of the indicators of debt sustainability and the emergence of the debt crisis was proved. Critical level of Ukraine' debt sustainability, especially in the liquidity risk, interest rate risk and conditional risk was found.

Originality. Unlike existing approaches, author's system was built on the basis of debt sustainability risks, including interest rate, currency, conventional, liquidity risk and risk of refinancing. Compliance universality, general character, predictive focus, simplicity and unambiguous interpretation can be called among the advantages of developed debt sustainability indicators system.

Practical value. Feasibility assessment of debt sustainability indicators system carried by the example of countries classified by income per capita and Ukraine This system can be the basis for monitoring debt sustainability and development of indicators for early detection of debt crises.

Key words: public debt, sustainability, debt sustainability, public debt management, sustainability indicators, risk.

Нікітін Ю.О., Рукас-Пасічнюк В.Г., Мельник М.В. МОДЕЛЬ КОРПОРАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Мета. Проаналізувати запропоновані різними авторами визначення "модель корпоративних компетенцій" і класифікації компетенцій, які можуть входити до складу моделі корпоративних компетенцій та запропонувати удосконалений методологічний підхід до формування моделі корпоративних компетенцій з метою розвитку інноваційних компетенцій персоналу та активізації трансферу інноваційних розробок в науковій організації.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано наступні методи: аналіз наукових праць вчених, зарубіжний досвід та синтез (для дослідження існуючих моделей корпоративних компетенцій),

моделювання і прогнозування (для оцінки компетенцій персоналу та наступної побудови моделі корпоративних компетенцій персоналу наукової організації).

Результати дослідження. Розроблено модель корпоративних компетенцій наукових працівників наукової організації НАН України щодо трансферу інноваційних розробок, яка, на відміну від відомих, включає інноваційні компетенції наукових працівників щодо створення та трансферу інноваційних розробок. Запропоновано удосконалений методологічний підхід до формування моделі корпоративних компетенцій наукових працівників щодо трансферу інноваційних розробок в науковій організації із використанням веб-технологій.

Запропоновано систему управління розвитком моделі корпоративних компетенцій наукових працівників наукової організації

Наукова новизна результатів дослідження. Удосконалено методологічний підхід до формування моделі корпоративних компетенцій із використанням веб-технологій, розроблено модель корпоративних компетенцій наукових працівників наукової організації НАН України щодо трансферу інноваційних розробок, запропоновано удосконалене визначення "модель корпоративних компетенцій",

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на оцінку як реальних, очікуваних, так і бажаних результатів трансферу технологічних розробок для інноваційного розвитку наукової організації.

Ключові слова: інноваційний розвиток наукової організації, трансфер інноваційних розробок, модель корпоративних компетенцій наукових працівників.

Никитин Ю.А., Рукас-Пасичнюк В.Г., Мельник М.В. МОДЕЛЬ КОРПОРАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ КАК HR-ИНСТРУМЕНТ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НАУЧНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Цель. Проанализировать предложенные различными авторами определения "модель корпоративных компетенций" и классификации компетенций, которые могут входить в состав модели корпоративных компетенций и предложить усовершенствованный методологический подход к формированию модели корпоративных компетенций с целью развития инновационных компетенций персонала и активизации трансфера инновационных разработок в научной организации.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: анализ научных трудов ученых, зарубежный опыт и синтез (для исследования существующих моделей корпоративных компетенций), моделирования и прогнозирования (для оценки компетенций персонала и последующего построения модели корпоративных компетенций персонала научной организации).

Результаты исследования. Разработана модель корпоративных компетенций научных работников научной организации НАН Украины по трансферу инновационных разработок, которая в отличие от известных, включает инновационные компетенции научных работников по созданию и трансферу инновационных разработок. Предложен усовершенствованный методологический подход к формированию модели корпоративных компетенций научных работников по трансферу инновационных разработок в научной организации с использованием веб-технологий.

Предложена система управления развитием модели корпоративных компетенций научных работников научной организации

Научная новизна результатов исследования. Усовершенствован методологический подход к формированию модели корпоративных компетенций с использованием веб-технологий, разработана модель корпоративных компетенций научных работников научной организации НАН Украины по трансферу инновационных разработок, предложено усовершенствованное определение «модель корпоративных компетенций».

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на оценку, как реальных, ожидаемых, так и желаемых результатов трансфера технологических разработок для инновационного развития научной организации.

Ключевые слова: инновационное развитие научной организации, трансфер инновационных разработок, модель корпоративных компетенций научных работников.

Nikitin Yu.A., Rukas-Pasichnyuk V.G., Melnik M.V. MODEL OF CORPORATE COMPETENCE AS HR-TOOLS OF INNOVATION DEVELOPMENT THE SCIENTIFIC ORGANIZATION

Purpose. To analyze the definitions "model of corporate competencies" and "classification of competencies" that were proposed by different authors and can be the part of the model of corporate competencies and propose improved methodological approach to building the model of corporate competencies in order to develop innovative competencies of personnel and enhance the transfer of innovative developments in scientific organizations.

Methodology of research. During the study used the following methods: analysis of scientific works of scientists, international experience and synthesis (for study existing models of corporate competencies), modeling and forecasting (for assess the competence of personnel and the subsequent construction of a model of corporate competencies for the staff research organization).

Findings. The model of corporate competencies scientists scientific organization NAS for the transfer of innovation, which in contrast to the known, includes the innovative competence of scientists for the creation and transfer of innovative developments, was developed. Using Web-technologies was developed the improved methodological approach to the formation of a model of corporate competencies of scientists on a transfer of innovation in a scientific organization.

The system of management development model of corporate competencies scientists scientific organization was proposed.

Originality. The methodological approach to the formation of a model of corporate competencies using Web-technologies was improved, the model of corporate competencies scientists scientific organization NAS on the transfer of innovation was developed, the definition of "model of corporate performance" was improved.

Practical value. The obtained results of research aimed on the assessing how actual, expected and desired results transfer of technological developments for the innovative development of the scientific organization.

Key words: The innovation-driven growth research organization, transfer of innovations, the corporate competency model of scientists.

Азарова А.О., Касіяненко В.Х., Жалін Ю.О. КОМПЛЕКСНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ПОКРАЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАСОБАМИ ІЄРАРХІЧНОГО ЦІЛЬОВОГО ОЦІНЮВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВ НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ СППР

Мета. Метою дослідження є обґрунтування шляхів покращення інноваційної привабливості вітчизняних підприємств на основі розроблення та застосування відповідної комплексної цільової програми.

Методика дослідження. Під час дослідження використано різні методичні підходи і методи. Основним методом дослідження слугував метод ієрархічного цільового оцінювання альтернатив, а також методи парних порівнянь Сааті та систем аналізу при обґрунтуванні комплексної цільової програми, побудованої засобами СППР «Солон-2», яка передбачає можливість врахування не лише прямих, але й зворотних зв'язків між цілями, а також забезпечує обґрунтований розподіл обмежених фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію лише високоєфективних проектів.

Результати дослідження. Основним результатом дослідження є обґрунтування пріоритетних напрямків та обсягів фінансування заходів, спрямованих на покращення інноваційної діяльності на підприємстві. Запропоновано комплексну цільову програму, побудовану засобами СППР «Солон-2», яка передбачає можливість врахування не лише прямих, але й зворотних зв'язків між цілями, а також забезпечує обґрунтований розподіл обмежених фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію лише високоєфективних проектів. Виявлено, що для досягнення головної цілі «Покращення інноваційної привабливості підприємства» насамперед потрібно: вивчити стандарти та нормативну базу, забезпечити інтегрованість підприємства в інфраструктуру регіону і наявність ресурсозберігаючих технологій, набирати персонал за схемою створення робочих місць для ключових працівників, забезпечити актуальність продукції.

Наукова новизна результатів дослідження. Удосконалено комплексну цільову програму покращення інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах, що уможливило обґрунтування пріоритетних проектів, спрямованих на удосконалення процесу управління інноваційної діяльності на підприємстві та раціональний розподіл обмежених фінансових ресурсів між ними.

Практична значущість результатів дослідження. Розроблено комплексну цільову програму і було впроваджено на підприємствах різних галузей господарювання з метою удосконалення системи управління інноваційною діяльністю на них та отримано суттєві економічний та соціальний ефекти, які уможливили отримання подальшого синергетичного ефекту.

Ключові слова. Комплексна цільова програма, інноваційна діяльність, потенційно ефективний проект.

Азарова А.А., Касіяненко В.Х., Жалин Ю.А. КОМПЛЕКСНАЯ ЦЕЛЕВАЯ ПРОГРАММА УЛУЧШЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ СРЕДСТВАМИ ИЕРАРХИЧЕСКОГО ЦЕЛЕВОГО ОЦЕНИВАНИЯ АЛЬТЕРНАТИВ НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ СПП

Цель. Целью исследования является обоснование путей улучшения инновационной привлекательности отечественных предприятий на основе разработки и применения соответствующей комплексной целевой программы.

Методика исследования. Во время исследования использованы разные методические подходы и методы. Основным методом исследования служил метод иерархического целевого оценивания альтернатив, а также методы парных сравнений Саати и систем анализа при обосновании комплексной целевой программы, построенной средствами СППР «Солон-2», которая предусматривает возможность учитывать не только прямые, но и обратные связи между целями, а также обеспечивает обоснованное распределение ограниченных финансовых ресурсов, направленных на реализацию только высокоэффективных проектов.

Результаты исследования. Основным результатом исследования является обоснование приоритетных направлений и объемов финансирования мероприятий, направленных на улучшение инновационной деятельности на предприятии. Предложена комплексная целевая программа, построенная средствами СППР «Солон-2», которая предусматривает возможность учитывать не только прямые, но и обратные связи между целями, а также обеспечивает обоснованное распределение ограниченных финансовых ресурсов, направленных на реализацию только высокоэффективных проектов. Обнаружено, что для достижения главной цели «Улучшение инновационной привлекательности предприятия» прежде всего, нужно: изучить стандарты и нормативную базу, обеспечить интегрированность предприятия в инфраструктуру региона и наличие ресурсосохраняющих технологий, набирать персонал по схеме создания рабочих мест для ключевых сотрудников, обеспечить актуальность продукции.

Научная новизна результатов исследования. Усовершенствована комплексная целевая программа улучшения инновационной деятельности на отечественных предприятиях, которая делает возможным обоснование приоритетных проектов, направленных на усовершенствование процесса управления инновационной деятельностью на предприятии и рациональное распределение ограниченных финансовых ресурсов между ними.

Практическая значимость результатов исследования. Разработана комплексная целевая программа и была введена на предприятиях разных отраслей хозяйствования с целью усовершенствования системы управления инновационной деятельностью на них и получены существенный и социальный эффекты, которые сделали возможным получение дальнейшего синергетического эффекта.

Ключевые слова. Комплексная целевая программа, инновационная деятельность, потенциально эффективный проект.

Azarova A.O., Kasiyanenko V.Kh., Zhalin Yu.O. COMPLEX TARGET PROGRAM FOR IMPROVING INNOVATIVE ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE BY MEANS OF HIERARCHICAL TARGET EVALUATION OF ALTERNATIVES ON THE BASIS OF MODERN DSS

Purpose. The aim of the article is the substantiation of innovative ways to improve the innovation attractiveness of domestic enterprises through the development and application of appropriate comprehensive target program.

Methodology of research. Different methodological approaches and methods were used during the study. The main method of research served as target hierarchical method of evaluation of alternatives and Saaty's methods of pair comparisons and analysis systems for substantiation of complex target program that was built by means of DSS "Solon-2", which envisages the possibility of taking into account not only direct but also feedbacks between objectives and provides a reasonable allocation of scarce financial resources aimed at implementing only highly efficient projects.

Findings. The main result of research is the substantiation of priority areas and amounts of funding measures aimed at improving innovative activity at the enterprise. It has been proposed the complex target program that was built by means of DSS (Decision Support Systems) "Solon-2", which envisages the possibility of taking into account not only direct but also feedbacks between objectives and provides a reasonable allocation of scarce financial resources aimed at implementing only highly efficient projects.

It has been revealed that to achieve the main goal "Improving the innovation attractiveness of the enterprise" at first you have: to examine the standards and the regulatory framework, to ensure the integrity of the enterprise into the infrastructure of the region and the availability of energy-saving technologies, to recruit personnel for jobs creation scheme for key employees, to ensure relevance of products.

Originality. The complex target program to improve innovative activity at the domestic enterprises, enabling study of priority projects aimed at the improvement of the management process of innovative activity at the enterprise and rational allocation of scarce financial resources between has been improved.

Practical value. The complex target program was developed and implemented at the enterprises of different economic sectors in order to improve innovation management system for them and significant economic and social effects that made it possible to obtain further synergistic effect were obtained.

Key words: complex target program, innovative activity, potentially effective project.

Педько І.А. ПОСТІЙНІ ТА СИТУАТИВНІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВ-ВИРОБНИКІВ БЕТОНУ І ВИРОБІВ З БЕТОНУ

Мета. Метою статті є розроблення класифікації підприємницьких ризиків з врахуванням залежності від дій співробітників підприємства чи конкурентів у взаємозв'язку з особливостями ринку бетону та виробів з бетону.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальні і спеціальні методи, зокрема: економіко-аналітичний – при вивченні питань класифікації підприємницьких ризиків, в тому числі вибору ознак такої класифікації, підходів щодо врахування галузевої специфіки, тенденцій та кон'юнктури ринку; економіко-розрахунковий – при обґрунтуванні підприємницьких ризиків за такими ознаками як: «ступінь регулярності появи ризику», «рейтингу ризику» тощо; маркетингового аналізу – при визначенні інструментів управління постійними та ситуативними підприємницькими ризиками підприємств-виробників бетону та виробів з бетону.

Результати дослідження. Встановлено, що проблема класифікації підприємницьких ризиків досі остаточно не вирішена, не створено загальноприйнятого підходу до вибору ознак такої класифікації. Обґрунтовано, що підприємницькі ризики не доцільно розглядати окремо від галузевої специфіки і без врахування тенденцій та кон'юнктури ринку.

Запропоновано класифікацію підприємницьких ризиків на ринку бетону та виробів з бетону, зокрема: за ознакою «ступінь регулярності появи ризику» - виділяти постійні і ситуативні підприємницькі ризики; за ознакою «рейтинг ризику» - ризик зведений до мінімуму; незначний ризик за умови постійного контролю над розвитком ситуації; критичний ризик, який вимагає негайного втручання в ситуацію; за ознакою «ступінь регулярності появи ризику» пропонується виділяти: постійні підприємницькі ризики – тобто ризики, які носять регулярний характер і виникають внаслідок нерациональних дій співробітників підприємств упродовж всього періоду функціонування підприємств-виробників бетону та виробів з бетону; ситуативні підприємницькі ризики – це ризики, які не носять регулярного характеру і виникають внаслідок настання подій, що пов'язані з діями конкурентів чи соціально-економічними чинниками. Визначено, що інструментом управління постійними та ситуативними підприємницькими ризиками підприємств-виробників бетону та виробів з бетону є маркетингова інформаційна система.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано комплексний підхід до класифікацію підприємницьких ризиків на ринку бетону та виробів з бетону, який побудований на системі кваліфікаційних ознак.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження дають можливість прогнозувати ризики в досліджуваній сфері. Вони можуть бути використані на підприємствах з виготовлення бетону та виробництва виробів з бетону.

Ключові слова: класифікація підприємницьких ризиків, підприємства-виробники бетону та виробів з бетону, ступінь регулярності появи ризику, рейтинг ризику.

Педько И.А. ПОСТОЯННЫЕ И СИТУАТИВНЫЕ РИСКИ ПРЕДПРИЯТИЙ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ БЕТОНА И ИЗДЕЛИЙ ИЗ БЕТОНА

Цель. Целью статьи является разработка классификации предпринимательских рисков с учетом зависимости от действий сотрудников предприятия или конкурентов во взаимосвязи с особенностями рынка бетона и изделий из бетона.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общие и специальные методы, в частности: экономико-аналитический – при изучении вопросов классификации предпринимательских рисков, в том числе выбора признаков такой классификации, подходов относительно учета отраслевой специфики, тенденций и конъюнктуры рынка; экономико-расчетный – при обосновании предпринимательских рисков по таким признакам как: «степень регулярности появления риска», «рейтинга риска» и др.; маркетингового анализа – при определении инструментов управления постоянными и ситуативными предпринимательскими рисками предприятий-производителей бетона и изделий из бетона.

Результаты исследования. Установлено, что проблема классификации предпринимательских рисков до сих пор окончательно не решена, не создан общепринятый подход к выбору признаков такой классификации. Обосновано, что предпринимательские риски не целесообразно рассматривать отдельно от отраслевой специфики и без учета тенденций и конъюнктуры рынка.

Предложена классификация предпринимательских рисков на рынке бетона и изделий из бетона, в частности: по признаку «степень регулярности появления риска» – выделять постоянные и ситуативные предпринимательские риски; по признаку «рейтинг риска» – риск сведен к минимуму; незначительный риск при условии постоянного контроля над развитием ситуации; критический риск, который требует немедленного вмешательства в ситуацию; по признаку «степень регулярности появления риска» предлагается выделять: постоянные предпринимательские риски – то есть риски, носящие регулярный характер и возникают вследствие нерациональных действий сотрудников предприятий на протяжении всего периода функционирования предприятий-производителей бетона и изделий из бетона; ситуативные предпринимательские риски – это риски, которые не носят регулярного характера и возникают вследствие наступления событий, связанные с действиями конкурентов или социально-экономическими факторами. Определено, что инструментом управления постоянными и ситуативными предпринимательскими рисками предприятий-производителей бетона и изделий из бетона является маркетинговая информационная система.

Научная новизна результатов исследования. Использован комплексный подход к классификации предпринимательских рисков на рынке бетона и изделий из бетона, который построен на системе квалификационных признаков.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования дают возможность прогнозировать риски в исследуемой сфере. Они могут быть использованы на предприятиях по изготовлению бетона и производства изделий из бетона.

Ключевые слова: классификация предпринимательских рисков, предприятия-производители бетона и изделий из бетона, степень регулярности появления риска рейтинг риска.

Pedko I.A. CONSTANT AND SITUATIONAL RISKS OF ENTERPRISES PRODUCING OF CONCRETE AND ARTICLES OF CONCRETE

Purpose. The aim of the article is the development of entrepreneurial risk classification with the calculation dependence from actions of employees at the enterprise or competitors in relation to the peculiarities of the market concrete and concrete products.

Methodology of research. The general and special methods were used in the research process, including: economic and analytical – in studying the issues of classification of entrepreneurial risks, including selecting characteristics such classification, approaches for taking into account industry specifics, trends and market conditions; economic and calculated – in substantiating entrepreneurial risks by the following features as “degree of regularity emerging risk”, “risk rating” and so on; marketing analysis –in determining management tools permanent and situational entrepreneurial risks of enterprises producing concrete and concrete products.

Findings. It has been established that the problem of classifying entrepreneurial risks has not still resolved; conventional approach to selecting characteristics of such classification has not created. It has been substantiated that the entrepreneurial risks are not appropriate to consider separately from the industry specifics and without considering tendencies and market conditions.

The classification of entrepreneurial risks in the market of concrete and concrete products was proposed in particular: on the basis of the “degree of regularity emerging risk” – to allocate permanent and situational entrepreneurial risks; on the basis of “risk rating” – the risk is minimized; insignificant risk provided permanent control of the situation; critical risk that requires immediate intervention into the situation; on the basis of the “degree of regularity emerging risk” is proposed to allocate: regular entrepreneurial risks – i.e. risks that are regular in nature and arise from the irrational actions of employees of enterprises throughout the period of functioning enterprises producing of concrete and concrete products; situational entrepreneurial risks are risks that are not regular nature and arise from the occurrence of events related to the actions of competitors or social and economic factors.

It has been determined that permanent management tool and situational entrepreneurial risks of enterprises producing concrete and concrete products is a marketing information system.

Originality. Comprehensive approach to classification of entrepreneurial risks in the market of concrete and articles of concrete, which is built on a system of qualification characteristics, was used.

Practical value. The obtained results of research give an opportunity to predict the risks in the investigated sphere. They can be used at the enterprises for the production of concrete and production of concrete.

Key words: classification of entrepreneurial risks, enterprises producing of concrete and articles of concrete, degree of regularity emerging risk, risk rating.

Фроленко Р.В. АНАЛІТИЧНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД

Мета. Метою статті є узагальнення та висвітлення теоретико-методичних аспектів аналізу оборотного капіталу в контексті управління підприємством для забезпечення його ефективного функціонування.

Методика дослідження. Теоретичною й методологічною основою є праці вітчизняних та зарубіжних учених з досліджуваної тематики. Основою є наукові методи, що ґрунтуються на діалектичному пізнанні та об'єктивних законах економіки. За допомогою методів індукції, дедукції визначено місце оборотних активів у системі управління. Методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний застосовувались для удосконалення класифікації оборотних активів для потреб управління; метод спостереження й узагальнення для проведення аналізу формування і використання оборотних активів.

Результати дослідження. Обґрунтовано теоретико-методичні аспекти аналізу оборотного капіталу в контексті управління підприємством для забезпечення його ефективного функціонування. Запропоновано для забезпечення комплексного і об'єктивного аналізу групувати оборотні активи за такими ознаками: формами функціонування в операційному процесі; залежно від функціонального призначення; принципом організації; залежно від ризику вкладених оборотних активів; характером фінансових джерел; видами, що забезпечить отримання об'єктивних результатів економічного аналізу та прийняття оптимальних управлінських рішень.

Наукова новизна результатів дослідження Уточнено розуміння й визначення оборотного капіталу, систематизовано їх класифікаційні ознаки й особливості, які впливають на аналітичне дослідження в процесі управління.

Практична значущість результатів дослідження. Систематизація класифікаційних ознак і особливостей оборотного капіталу сприяє ефективному їх аналізу в процесі прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: оборотний капітал, управління, аналіз, ефективність.

Фроленко Р.В. АНАЛИТИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМ КАПИТАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПОДХОД

Цель. Целью статьи является освещение и обобщение теоретико-методических аспектов анализа оборотного капитала в контексте управления предприятием для обеспечения его эффективного функционирования.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой являются труды отечественных и зарубежных ученых по исследуемой тематике. Основой являются научные методы, основанные на диалектическом познании и объективных законах экономики. С помощью методов индукции, дедукции определено место оборотных активов в системе управления. Методы причинно-следственной связи и абстрактно-логический применялись для совершенствования классификации оборотных активов для нужд управления; метод наблюдения и обобщения для проведения анализа формирования и использования оборотных активов.

Результаты исследования. Обоснованы теоретико-методические аспекты анализа оборотного капитала в контексте управления предприятием для обеспечения его эффективного функционирования. Предложено для обеспечения комплексного и объективного анализа группировать оборотные активы по следующим признакам: формами функционирования в операционном процессе; в зависимости от функционального назначения; принципом организации; в зависимости от риска вложенных оборотных активов; характером финансовых источников; видами, что обеспечит получение объективных результатов экономического анализа и принятия оптимальных управленческих решений.

Научная новизна результатов исследования. Уточнено понимание и определение оборотного капитала, систематизированы их классификационные признаки и особенности, которые влияют на аналитическое исследование в процессе управления.

Практическая значимость результатов исследования. Систематизация классификационных признаков и особенностей оборотного капитала способствует эффективному их анализу в процессе принятия управленческих решений.

Ключевые слова. Оборотный капитал, управление, анализ, эффективность.

Frolenko R.V. THE ANALYTICAL COMPONENT OF WORKING CAPITAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE: CONCEPTUAL APPROACH

Purpose. The aim of the article is summarizing and highlighting the theoretical and methodological aspects of the analysis of working capital in the context of management enterprise to ensure its effective functioning.

Methodology of the study. The works of domestic and foreign scholars on the investigated subjects are the theoretical and methodological basis. The basis of the research is scientific methods that are based on dialectical cognition and objective laws of economics. The place of current assets in the management system has been determined with using the methods of induction and deduction.

Methods of causal relationship, abstract and logical methods were applied to improve the classification of current assets for management; method of observation and generalization for the analysis of formation and use of current assets.

Findings. The theoretical and methodological aspects of the analysis of working capital in the context of enterprise management to ensure its effective functioning have been substantiated.

It has been proposed to provide comprehensive and objective analysis to group current assets by the following criteria: forms of functioning in operating process; depending on the functional purpose; the principle of the organization;

depending on the risks of invested current assets; the nature of financial resources; species that will provide obtaining of the objective results of economic analysis and making optimal management decision.

Originality. Understanding and determining of working capital has been clarified, their classification features and characteristics that affect analytical research in the management process have been systematized.

Practical value. Systematization of classification features and features working capital contributes to the efficient their analysis in the process of making management decisions.

Key words: working capital, management, analysis, efficiency.

Лега О.В., Яловега О.В. ДИНАМІКА НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Мета. Метою статті є окреслення особливостей оподаткування суб'єктів господарювання у галузі сільського господарства в Україні та його змін в зв'язку з введенням нових законодавчих актів.

Методика дослідження. Для вивчення теоретико-методичних аспектів динаміки нормативного забезпечення оподаткування сільськогосподарських товаровиробників діяльності застосовувалися методи індукції та дедукції, за допомогою яких визначено вплив нормативно-правових актів на механізм нарахування та справляння єдиного податку 4 групи, а також динамічні зміни нормативного забезпечення оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.

Результати дослідження. Обґрунтовано ретроспективи змін, яких зазнав механізм оподаткування сільськогосподарських підприємств від фіксованого сільськогосподарського податку до єдиного податку 4 групи, зокрема: об'єднання єдиного податку з фіксованим сільськогосподарським податком, зміна бази оподаткування єдиним податком 4 групи, зростання ставок податку у 2015 та 2016 рр. Визначено низку переваг і недоліків запровадження податку.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано зміни, що відбулися в податковому законодавстві України щодо механізму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, втілення яких в практичну діяльність підприємства сприятиме підвищенню аналітичності інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень.

Практична значущість результатів дослідження. Розглянуті у статті підходи та практичні рішення щодо справляння єдиного податку 4 групи сільськогосподарськими товаровиробниками дозволяють отримати достовірну і найбільш повну інформацію для складання податкової звітності.

Ключові слова: фіксований сільськогосподарський податок, податок, Податковий кодекс України, податкова декларація, єдиний податок, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка.

Лега О.В., Яловега Л.В. ДИНАМИКА НОРМАТИВНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ

Цель. Целью статьи является очерчивание особенностей налогообложения субъектов хозяйствования отрасли сельского хозяйства в Украине и его изменений в связи с введением новых законодательных актов. Актуальным является рассмотрение особенностей применения единого налога 4 группы в соответствии с Налоговым Кодексом Украины.

Методика исследования. Для изучения теоретико-методических аспектов динамики нормативного обеспечения налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей деятельности применялись методы индукции и дедукции, с помощью которых определено влияние нормативно-правовых актов на механизм начисления и взимания единого налога 4 группы, а также динамические изменения нормативного обеспечения налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей.

Результаты исследования. Обоснованы ретроспективы изменений, которых испытал механизм налогообложения сельскохозяйственных предприятий от фиксированного сельскохозяйственного налога к единому налогу 4 группы, в частности: объединение единого налога с фиксированным сельскохозяйственным налогом, изменение базы налогообложения единым налогом 4 группы, рост ставок налога в 2015 и 2016 гг. Определено ряд преимуществ и недостатков ввода налога.

Научная новизна результатов исследования. Обоснованы изменения, которые состоялись в налоговом законодательстве Украины относительно механизма налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей, воплощение которых в практическую деятельность предприятия будет способствовать повышению аналитической информации, которая используется для принятия управленческих решений.

Практическая значимость результатов исследования. Рассмотренные в статье подходы и практические решения относительно производства единого налога 4 группы сельскохозяйственными товаропроизводителями позволяют получить достоверную и наиболее полную информацию для складывания налоговой отчетности.

Ключевые слова: фиксированный сельскохозяйственный налог, налог, Налоговый кодекс Украины, налоговая декларация, единый налог, объект налогообложения, база налогообложения, ставка налога.

Leha O.V., Yaloveha O.V. DYNAMICS OF NORMATIVE SUPPORT FOR TAXATION OF AGRICULTURAL COMMODITY PRODUCERS

Purpose. The aim of the article is defining features of taxation of business entities in the field of agriculture in Ukraine and its changes in connection with the introduction of new legislative acts.

Methodology of research. Methods of induction and deduction were used to study the theoretical and methodological aspects of the dynamics of regulatory support for taxation of agricultural commodity producers, in which

the influence of normative and legal acts on the mechanism of calculation and levying the single tax of the 4th group, and dynamic changes in regulatory support for taxation of agricultural commodity producers have been determined.

Findings. Retrospective changes, which mechanism taxation of agricultural enterprises incurred from fixed agricultural tax to a single tax of the 4th group, have been substantiated, including: the integration of the single tax with fixed agricultural tax, changes in the tax base by single tax of the 4th group, increase tax rates in 2015 and 2016. A number of advantages and disadvantages of introducing tax has been determined.

Originality. It has been substantiated changes that occurred in tax legislation of Ukraine concerning the mechanism of taxation of agricultural commodity producers, whose implementation in practice of the enterprise will increase analyticity of information used for making management decisions.

Practical value. Considered approaches and practical solutions the article on levying a single tax of the 4th groups of agricultural producers allow to receive accurate and most complete information for tax reporting.

Key words: fixed agricultural tax, tax, the Tax Code of Ukraine, tax declaration, single tax, object of taxation, tax base, rate.

Лісниченко О.О., Рябікіна К.Г. ФУНДАМЕНТАЛЬНО-ВАРТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Метою даної наукової статті є інтегрування фундаментально-вартісного підходу в практику визначення ефективності управління капіталом підприємства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано систему загальних і спеціальних методів, зокрема: монографічний – при дослідженні еволюції змістовного наповнення капіталу та визначено його іманентні характеристики; економіко-статистичний – при взаємозв'язку між вартістю та капіталом підприємства; системно-логічний підхід – при визначенні ефективності управління капіталом як фінансовим і стратегічним ресурсом підприємства; метод стратегічного аналізу – для виявлення перспективних наукових питань, дослідження яких значно розширить межі використання фундаментально-вартісного підходу в практиці функціонування реальних бізнес-структур.

Результати дослідження. Виявлено важливу роль взаємозв'язку між вартістю та капіталом підприємства, який найбільш повно відповідає сучасним умовам функціонування підприємства. Проведено дослідження еволюції змістовного наповнення капіталу та визначено його іманентні характеристики. Систематизовано зміст категорії «капітал підприємства» з певним ступенем умовності за трьома підходами. Узагальнено класичні моделі управління вартістю підприємства з точки зору забезпечення ефективності його розвитку. Наведено економічну логіку ефективності управління капіталом як фінансовим і стратегічним ресурсом підприємства. Запропоновано низку перспективних наукових питань, дослідження яких значно розширить межі використання фундаментально-вартісного підходу в практиці функціонування реальних бізнес-структур.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано комплексний підхід для обґрунтування фундаментально-вартісного підходу до визначення ефективності управління капіталом підприємства.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження визначають стратегію і тактику управління вартістю підприємства з точки зору забезпечення ефективності його розвитку. Вони можуть бути використані в практичній діяльності різних видів підприємств.

Ключові слова: вартість, капітал, управління капіталом, модель управління, вартісно-орієнтоване управління.

Лисниченко Е.А., Рябыкина Е.Г. ФУНДАМЕНТАЛЬНО-СТОИМОСТНЫЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ КАПИТАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Целью данной научной статьи является интегрирование фундаментально-стоимостного подхода в практику определения эффективности управления капиталом предприятия.

Методика исследования. В процессе исследования использована система общих и специальных методов, в частности: монографический – при исследовании эволюции содержательного наполнения капитала и определены его имманентные характеристики; экономико-статистический – при взаимосвязи между стоимостью и капиталом предприятия; системно – логический подход – при определении эффективности управления капиталом, как финансовым и стратегическим ресурсом предприятия; метод стратегического анализа – для выявления перспективных научных вопросов, исследование которых значительно расширит границы использования фундаментально-стоимостного подхода в практике функционирования реальных бизнес-структур.

Результаты исследования. Выявлена важная роль взаимосвязи между стоимостью и капиталом предприятия, который наиболее полно отвечает современным условиям функционирования предприятия. Проведено исследование эволюции содержательного наполнения капитала и определены его имманентные характеристики. Систематизировано содержание категории «капитал предприятия» с определенной степенью условности за тремя подходами. Обобщены классические модели управления стоимостью предприятия с точки зрения обеспечения эффективности его развития. Приведено экономическую логику эффективности управления капиталом, как финансовым и стратегическим ресурсом предприятия. Предложен ряд перспективных научных вопросов, исследование которых значительно расширит границы использования фундаментально-стоимостного подхода в практике функционирования реальных бизнес-структур.

Научная новизна результатов исследования. Использован комплексный подход для обоснования фундаментально-стоимостного подхода к определению эффективности управления капиталом предприятия.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования определяют стратегию и тактику управления стоимостью предприятия с точки зрения обеспечения эффективности его развития, они могут быть использованы в практической деятельности различных видов предприятий.

Ключевые слова: стоимость, капитал, управление капиталом, модель управления, стоимостно-ориентированное управление.

Lisnichenko O.O., Riabykina K.H. FUNDAMENTALLY AND VALUATION APPROACH TO DETERMINING THE EFFECTIVENESS OF CAPITAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

Purpose. The aim of the article is integration of fundamentally and valuation approach in practice of determining the effectiveness of capital management of the enterprise.

Methodology of research. The system general and special methods were used in the research process, including: monographic – in the study of the evolution of the content of the capital and its immanent characteristics have been determined; economic and statistical – in the relationship between cost and capital of the enterprise; system and logical approach – in determining the efficiency of capital management as a financial and strategic resource of the enterprise; method of strategic analysis – to identify prospective scientific issues, research of which will significantly expand the boundaries of the use of fundamentally and valuation approach in practice of functioning real business structures.

Findings. It has been revealed the important role of the relationship between cost and capital of the enterprise, which most closely reflects the current provisions for functioning of the enterprise. The research of the evolution of the content of the capital has been conducted and its immanent characteristics have been determined. The content of the category "capital of the enterprise" with a certain degree of conditionality by three approaches has been systematized. Classical models of cost management of the enterprise in terms of ensuring the effectiveness of its development were generalized. Economic logic of efficiency for capital management as financial and strategic resource of the enterprise was given. A number of perspective scientific issues, research of which will significantly expand the boundaries of the use of fundamentally and valuation approach in practice of functioning real business structures have been proposed.

Originality. Comprehensive approach for substantiation of fundamentally and valuation approach to determine the effectiveness of capital management of the enterprise was used.

Practical value. The obtained results of research determine the strategy and tactics of cost management of the enterprise in terms of ensuring the effectiveness of its development. They can be used in practical activity of various types of enterprises.

Key words: cost, capital, capital management, model of management, valuation and oriented management.

Кузьмак О.І. ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК ЗАСІБ СТАБІЛІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Метою дослідження є обґрунтування ефективності стратегічного управління у практиці менеджменту, та визначення основних етапів формування інноваційної стратегії підприємства.

Методика дослідження. Методологічною і теоретичною основою статті є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а також результати власних досліджень. У процесі написання статті використовувались наступні методи наукового пошуку: аналіз і синтез (для вивчення та дослідження особливостей стратегічного управління та інноваційної стратегії промислових підприємств, сучасних вимог до формування інноваційної стратегії та розробці пропозицій щодо її формування), діалектичний та абстрактно-логічний (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Розглянуто суть, значення та важливість розвитку інноваційних процесів на підприємстві. Виділено вплив інноваційної стратегії на стабілізацію розвитку промислового підприємства у довгостроковій перспективі в умовах змінних ринкових факторів. Запропоновано етапи формування інноваційної стратегії на підприємстві. Визначено, що інноваційна стратегія є засобом досягнення перспективних цілей підприємства на основі визначення пріоритетів інноваційного розвитку. Виокремлено чинники вибору інноваційної стратегії підприємства. Запропоновано етапи формування інноваційної стратегії з метою стабілізації розвитку підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження. Запропоновано авторський підхід до виокремлення чинників, що впливають на формування інноваційної стратегії промислового підприємства. Внесено пропозиції щодо послідовності та особливостей формування інноваційної стратегії.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дозволять забезпечити стабілізацію розвитку промислових підприємств на довгострокову перспективу в умовах змінних ринкових факторів та сприятимуть підвищенню його конкурентоспроможності.

Ключові слова: промислове підприємство, стратегічне управління, стабілізація розвитку, інноваційна стратегія.

Кузьмак О.И. ИННОВАЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ КАК СРЕДСТВО СТАБИЛИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Целью исследования является обоснование эффективности стратегического управления в практике менеджмента, и определения основных этапов формирования инновационной стратегии предприятия.

Методика исследования. Методологической и теоретической основой статьи являются труды отечественных и зарубежных ученых, а также результаты собственных исследований. В процессе написания статьи использовались следующие методы научного поиска: анализ и синтез (для изучения и исследования особенностей стратегического управления и инновационной стратегии промышленных предприятий, современных требований к формированию инновационной стратегии и разработке предложений по ее формированию), диалектический и абстрактно-логический (для теоретического обобщения и формулирование выводов).

Результаты исследования. Рассмотрены суть, значение и важность развития инновационных процессов на предприятии. Выделено влияние инновационной стратегии на стабилизацию развития промышленного предприятия в долгосрочной перспективе в условиях переменных рыночных факторов. Предложены этапы формирования инновационной стратегии предприятия. Определено, что инновационная стратегия является средством достижения перспективных целей предприятия на основе определения приоритетов инновационного развития. Выделены факторы выбора инновационной стратегии предприятия. Предложены этапы формирования инновационной стратегии с целью стабилизации развития предприятия.

Научная новизна результатов исследования. Предложен авторский подход к выделению факторов, влияющих на формирование инновационной стратегии промышленного предприятия. Внесены предложения по последовательности и особенностям формирования инновационной стратегии.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты позволят обеспечить стабилизацию развития промышленных предприятий на долгосрочную перспективу в условиях переменных рыночных факторов и способствовать повышению его конкурентоспособности.

Ключевые слова: промышленное предприятие, стратегическое управление, стабилизация развития, инновационная стратегия.

Kuzmak O.I. THE INNOVATION STRATEGY AS A MEANS FOR STABILIZATION OF DEVELOPMENT OF AN INDUSTRIAL ENTERPRISE

Purpose. The study aims to justification of effectiveness of strategic management in the practice of management and determination of the main stages of formation of innovative business strategy.

Methodology of research. The methodological and theoretical basis of article are works of local and foreign scientists and the results of my research. In the process of article writing were used the following methods of scientific inquiry, analysis and synthesis (to explore and research of features strategic management and innovation strategy of industrial enterprises, of modern requirements to the formation of innovation strategy and the development of proposals for its implementation), dialectical and abstract logical (for theoretical generalization and formulation of conclusions).

Results. The article explores the essence, importance and necessity of development innovation processes in the enterprise. This research influence innovation strategy at stabilizing the development of industrial enterprise in the long run in conditions of changing market factors. Proposed stages of formation of innovation strategy of in the enterprise. Determined that innovation strategy is a means to achieving long-term goals based on determining priorities innovation. Were singled out factors choosing of innovation strategy. Proposed stages of formation of innovation strategy for stabilizing the development of an enterprise.

Originality. Offered author's approach to the allocation of the factors influencing the formation of innovation strategy of industrial enterprise. The proposals are given regarding the sequences and features of formation of innovation strategy.

Practical value. Obtained results can provide stabilization of development industrial enterprises in the long term in conditions of variables market factors and will promote increasing their competitiveness.

Key words: management, strategic management, strategy, innovation development, innovation strategy, innovation policy, kinds of innovative strategies.

Key words: industrial enterprise, strategic management, stabilization development, innovative strategy.

Ясіновська І.Ф. ЗНАЧЕННЯ ТА ПОТЕНЦІАЛ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Мета. Метою запропонованої роботи є оцінка рівня споживання та доступності раціонального харчування для населення країни, а також резервів нарощення обсягів виробництва продукції сільського господарства з метою забезпечення належного рівня продовольчої безпеки

Методика дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, при цьому були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме абстрактно-логічний, дедуктивний і системний аналізи при: розгляді питання продовольчої безпеки країни, обчисленні індикатора достатності споживання; оцінці сучасного стану продовольчої безпеки в Україні; визначенні впливу фінансової кризи на продовольчу безпеку України; обґрунтуванні шляхів покращення продовольчої безпеки в Україні.

Результати дослідження. Проведено аналіз сучасних підходів до визначення поняття «продовольча безпека». Розглянуто питання продовольчої безпеки країни, обчислено індикатор достатності споживання. Виявлено, що сучасний стан продовольчої безпеки в Україні не відповідає належному рівню. Зберігається відставання фактичного споживання від раціональної норми окремих видів продуктів харчування, а саме м'яса і м'ясопродуктів, молока і молокопродуктів, риби та рибопродуктів, плодів, ягід і винограду. Встановлено, що споживання більш дешевших продуктів (хлібних продуктів, яєць, овочів та баштанних культур, картоплі, олії) перевищує раціональні норми. Визначено вплив фінансової кризи на продовольчу безпеку України.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що Україна має значний потенціал для розвитку аграрної сфери. Запропоновано шляхи покращення продовольчої безпеки України та визначено складові механізми її забезпечення.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження, які виражені у висновках та пропозиціях сприяють вирішенню продовольчої проблеми, є основою подальшого розвитку наукових обґрунтувань щодо забезпечення продовольчої безпеки.

Ключові слова: вітчизняні підприємства, продовольча безпека, індикатори, норми споживання продуктів харчування, платоспроможність населення.

Ясиновская И.Ф. ЗНАЧЕНИЕ И ПОТЕНЦИАЛ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Цель. Целью предложенной работы является оценка уровня потребления и полноты рационального питания для населения страны, а также резервов наращивания объемов производства продукции сельского хозяйства с целью обеспечения надлежащего уровня продовольственной безопасности.

Методика исследования. Методологической основой исследования является диалектический метод научного познания, при этом были использованы общенаучные и специальные методы исследования, а именно абстрактно-логический, дедуктивный и системный анализы при: рассмотрении вопроса продовольственной безопасности страны, исчислении индикатора полноты потребления; оценке современного состояния продовольственной безопасности в Украине; определении влияния финансового кризиса на продовольственную безопасность Украины; обосновании путей улучшения продовольственной безопасности в Украине.

Результаты исследования. Проведен анализ современных подходов к определению понятия «продовольственная безопасность». Рассмотрены вопросы продовольственной безопасности страны, вычислен индикатор полноты потребления. Выявлено, что современное состояние продовольственной безопасности в Украине не соответствует должному уровню. Имеет место отставание фактического потребления от рациональной нормы отдельных видов продуктов питания, а именно мяса и мясопродуктов, молока и молокопродуктов, рыбы и рыбопродуктов, плодов, ягод и винограда. Потребление более дешевых продуктов (хлебных продуктов, яиц, овощей и бахчевых культур, картофеля, масла) превышает рациональные нормы. Определено влияние финансового кризиса на продовольственную безопасность Украины.

Научная новизна результатов исследования. Установлено, что Украина имеет значительный потенциал для развития аграрной сферы. Предложены пути улучшения продовольственной безопасности Украины и определены составляющие механизма ее обеспечения.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования, выраженные в выводах и предложениях способствуют решению продовольственной проблемы, является основой дальнейшего развития научных обоснований по обеспечению продовольственной безопасности.

Ключевые слова: отечественные предприятия, продовольственная безопасность, индикаторы, нормы потребления продуктов питания, платежеспособность населения.

Yasinovska I.F. SIGNIFICANCE AND POTENTIAL OF DOMESTIC ENTERPRISES IN PROVIDING OF FOOD SECURITY

Purpose. The purpose of the proposed study is evaluation of the level of consumption and availability of rational nutrition for the country population and also of reserves of increasing volumes of production of agricultural products for the purpose of ensuring an appropriate level of food security.

Methodology of research. The methodological basis of the study is the dialectical method of scientific cognition, herewith were used general scientific and special methods of research, namely abstract logical and systematic analyzes attached to consideration of the issue of food security of country, calculation of sufficient consumption indicator; evaluation of the current state of food security in Ukraine; determining the impact of the financial crisis on the food security of Ukraine; justification of ways to improve food security in Ukraine.

Findings. The analysis of modern approaches to the definition of "food security" is made. The question of food security of country is considered, indicator of sufficiency consumption is calculated. It is revealed that the current state of food security in Ukraine does not match the appropriate level. Stored lag of actual consumption of rational norms of certain types of food, such as meat and meat products, milk and dairy products, fish and fish products, fruits, berries and grapes. The consumption of more cheaper products (cereal products, eggs, vegetables and cucurbitaceae, potatoes, oil) exceed rational norms. The influence of the financial crisis on food security of Ukraine is determined.

Originality. It is found that Ukraine has considerable potential for the development of the agricultural sector. Ways of improving the food security of Ukraine are suggested and the mechanism for its support is defined.

Practical value. The obtained results which are showed in conclusions and proposals contribute to solving the food problem, as it is the basis for further development of scientific studies on food security.

Key words: domestic enterprises, food security, indicators, food consumption rates, the solvency of the population.

Гангал Л.С. МЕХАНІЗМ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мета. Метою дослідження є формування потужного інформаційного базису управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств на основі їх обліково-аналітичного забезпечення, спрямованого на створення умов успішного функціонування господарюючих суб'єктів в умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки.

Методика дослідження. Методи аналізу, синтезу, групування та теоретичного узагальнення використано для обґрунтування складових механізму обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження. У ході дослідження проведено аналіз складу інформаційної бази управління конкурентоспроможністю підприємства. Проаналізовано дефініції поняття «обліково-аналітичне забезпечення» у науковій літературі та обґрунтовано трактування обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю. Проаналізовано інформативність існуючого обліково-аналітичного забезпечення сільськогосподарських підприємств щодо керованих чинників його конкурентоспроможності та з метою її підвищення запропоновано механізм обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю.

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблено механізм обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств, що представляє собою сукупність процесів формування, узагальнення, аналізу, контролю і цілеспрямованої передачі інформації у відповідності до запитів управлінської системи щодо показників його діяльності, активів, джерел їх формування і господарських операцій, що дають змогу оцінити його конкурентні позиції та визначити способи їх підвищення шляхом впливу на керовані фактори конкурентоспроможності. Даний механізм виступає основоположним базисом регулювання рівня конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств, оскільки спрямований на формування якісної, своєчасної, точної, релевантної та достовірної інформації щодо керованих факторів конкурентоспроможності, що слугує основою прийняття управлінських рішень задля досягнення бажаного рівня конкурентоспроможності.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є підґрунтям для формування потужного інформаційного базису обліково-аналітичного забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова. Конкурентоспроможність, сільськогосподарські підприємства, управління, механізм, обліково-аналітичне забезпечення.

Гангал Л.С. МЕХАНИЗМ УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Цель. Целью исследования является формирование мощного информационного базиса управления конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий на основе их учетно-аналитического обеспечения, направленного на создание условий успешного функционирования хозяйствующих субъектов в условиях глобализации и интернационализации мировой экономики.

Методика исследования. Методы анализа, синтеза, группировки и теоретического обобщения использованы для обоснования составляющих механизма учетно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий.

Результаты исследования. В ходе исследования проведен анализ состава информационной базы управления конкурентоспособностью предприятия. Проанализированы дефиниции понятия «учетно-аналитическое обеспечение» в научной литературе и обоснована трактовка учетно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью. Проанализирована информативность существующего учетно-аналитического обеспечения сельскохозяйственных предприятий насчет управляемых факторов его конкурентоспособности и с целью ее повышения предложен механизм учетно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью.

Научная новизна результатов исследования. Разработан механизм учетно-аналитического обеспечения управления конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий, что представляет собой совокупность процессов формирования, обобщения, анализа, контроля и целенаправленной передачи информации в соответствии с запросами управленческой системы по показателям его деятельности, активов, источников их формирования и хозяйственных операций, позволяющих оценить его конкурентные позиции и определить способы их повышения путем воздействия на управляемые факторы конкурентоспособности. Данный механизм выступает основополагающим базисом регулирования уровня конкурентных позиций сельскохозяйственных предприятий, поскольку направлен на формирование качественной, своевременной, точной, релевантной и достоверной информации об управляемых факторах конкурентоспособности, служит основой принятия управленческих решений для достижения желаемого уровня конкурентоспособности.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования являются основой для формирования мощного информационного базиса учетно-аналитического обеспечения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова. Конкурентоспособность, сельскохозяйственные предприятия, управления, механизм, учетно-аналитическое обеспечение.

Hanhal L.S. MECHANISM OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL MAINTENANCE FOR MANAGEMENT OF COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Purpose. The aim of the article is the formation of a powerful information base for management of competitiveness of agricultural enterprises on the basis of their accounting and analytical support aimed at creating conditions for successful functioning of economic entities in the context of globalization and internationalization of the world economy. **Methodology of research.** Methods of analysis, synthesis, grouping and theoretical summarizing were used for substantiation of the components of the mechanism of accounting and analytical maintenance for management of the competitiveness of agricultural enterprises.

Findings. The analysis of the context of information base for management of competitiveness of the enterprise was conducted in the study. The definitions of the concept of “accounting and analytical support” in the scientific literature have been analyzed and interpretation of accounting and analytical maintenance for management of the competitiveness has been substantiated.

The information content of existing accounting and analytical support of the agricultural enterprises regarding controlled factors of its competitiveness has been analyzed and to improve the mechanism of accounting and analytical maintenance for management of the competitiveness was proposed.

Originality. The mechanism of accounting and analytical maintenance for management of the competitiveness of agricultural enterprises, which is a set of processes of formation, synthesis, analysis, control and targeted transfer of information in accordance with the needs of the management system for performance of its operations, assets and sources of their formation and business operations that allow to evaluate its competitive positions and identify ways to improve their increasing by impact on the managed factors of competitiveness.

This mechanism serves as the fundamental basis for regulation of the level of the competitive position of the agricultural enterprises as aimed at fostering high-quality, timely, accurate, relevant and reliable information on the

controlled factors of competitiveness, which serves as the basis for making management decisions to achieve the desired level of competitiveness.

Practical value. The obtained results of research are the basis for the formation of a strong information basis of accounting and analytical support for the competitiveness of the agricultural enterprises.

Key words: competitiveness, agricultural enterprises, management, mechanism, accounting and analytical support.

Стельмашук А.М. ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Мета. Метою статті є висвітлення еволюції розвитку теорії громадянського суспільства, організації територіальних громад, визначення принципів формування ефективного місцевого самоврядування, спроможного максимально забезпечити надання якісних та доступних послуг для задоволення інтересів громадян на відповідній території.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вчених, нормативні та законодавчі акти України з питань місцевого самоврядування. В процесі дослідження використано систему загальних і спеціальних методів та методичних підходів, зокрема: економіко-статистичний метод (при дослідженні еволюції і стану розвитку місцевого самоврядування територіальних громад); монографічний (при обґрунтуванні сутності основних положень та економічних інструментів досліджуваної галузі); аналітичний і структурно-логічний (при визначенні напрямів і структурних складових місцевого самоврядування).

Результати дослідження. Обґрунтовано, що для ефективного функціонування місцевого самоврядування необхідно прописати в Статутах територіальних громад відповідні норми Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законодавчих актів і суворо дотримуватися їх виконання. Визначено, що в системі місцевого самоврядування центральне місце займає територіальна громада, яка характеризується жителями, котрі об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Встановлено, що територіальні громади в своїй діяльності мають опиратися на Конституційні засади, які передбачають: носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування; право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами.

Законодавчо визначено, що власність територіальної громади — це земля, ліс, водні та інші природні ресурси, комунальне майно, місцевий бюджет, а також утворені територіальною громадою комунальні підприємства та у законний спосіб утворені всі місцеві органи влади, а саме: прокуратура, міліція, суд, державна виконавча служба, пенсійний фонд, податковий орган, які відповідно до ст.6 Європейської Хартії місцевого самоврядування та ст. 142 Конституції України, є відповідними адміністративними структурами територіальної громади, які забезпечуються нею ресурсами для виконання своїх завдань. Встановлено, що територіальна громада як власник землі має право на розподіл землі поміж жителями-членами громади, право на визначення, кому і на який час надавати її в оренду, має право отримувати гідну плату за використання своєї землі. Як власник, має право припинити взаємовідносини із будь-яким орендарем.

Встановлено, що в процесі територіальної реформи на селі необхідно враховувати особливості реформування місцевого самоврядування на сільських територіях, які пов'язані насамперед з низьким рівнем зайнятості сільського населення. Запропоновано розвивати багатofункціональний характер сільських територій, основу якого становить, з одного боку, розширення аграрної діяльності та розвиток інших чи нових сільськогосподарських напрямів виробництва, а з другого — становлення бізнесу, не пов'язаного з аграрним сектором місцевої економіки. Тобто, перспективи розширення сфери зайнятості на селі пов'язані з розвитком двох, на перший погляд, суперечливих, а насправді взаємопов'язаних процесів: перший — відродження сільськогосподарського виробництва, зокрема його трудомістких галузей; другий процес — деаграризація сільської економіки — зменшення в її структурі частки аграрного виробництва.

Наукова новизна результатів дослідження. Запропоновано особливий, спеціалізований підхід до формування і функціонування сільських територіальних громад, що передбачає підвищення рівня зайнятості сільського населення за рахунок відродження трудомістких галузей сільськогосподарського виробництва та розвитку багатofункціонального, підприємницького характеру сільських територій.

Практична цінність результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на забезпечення оптимального розвитку територіальних громад і ефективного їх функціонування. Вони пропонуються до впровадження при здійсненні територіальних реформ.

Ключові слова: реформа, територіальні громади, місцеві ресурси, місцеве самоврядування, зайнятість населення, ефективність розвитку.

Стельмашук А.М. ВАЖНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН

Цель. Целью статьи является освещение эволюции развития теории гражданского общества, организации территориальных общин, определение принципов формирования эффективного местного самоуправления, способного максимально обеспечить предоставление качественных и доступных услуг для удовлетворения интересов граждан на соответствующей территории.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются фундаментальные положения современной экономической теории, научные труды ученых, нормативные и законодательные акты Украины по

вопросам местного самоуправления. В процессе исследования использована система общих и специальных методов и методических подходов, в частности: экономико-статистический метод (при исследовании эволюции и состояния развития местного самоуправления территориальных общин) монографический (при обосновании сущности основных положений и экономических инструментов исследуемой отрасли); аналитический и структурно-логический (при определении направлений и структурных составляющих местного самоуправления).

Результаты исследования. Обосновано, что для эффективного функционирования местного самоуправления необходимо прописать в Уставах территориальных общин соответствующие нормы Конституции Украины, Европейской хартии местного самоуправления, Закона Украины «О местном самоуправлении в Украине» и других законодательных актов и строго соблюдать их выполнение. Определено, что в системе местного самоуправления центральное место занимает территориальная община, которая характеризуется жителями, которые объединены постоянным проживанием в пределах села, поселка, города, являющихся самостоятельными административно-территориальными единицами, или добровольное объединение жителей нескольких сел, имеющих единый административный центр. Установлено, что территориальные общины в своей деятельности должны опираться на Конституционные принципы, которые предусматривают: носителем суверенитета и единственным источником власти в Украине является народ, который осуществляет власть непосредственно и через органы государственной власти и органы местного самоуправления; право определять и изменять конституционный строй в Украине принадлежит исключительно народу и не может быть узурпировано государством, его органами или должностными лицами.

Законодательно определено, что собственность территориальной общины - это земля, лес, водные и другие природные ресурсы, коммунальное имущество, местный бюджет, а также образованные территориальной общиной коммунальные предприятия и законно образованные все местные органы власти, а именно: прокуратура, милиция, суд, государственная исполнительная служба, пенсионный фонд, налоговый орган, которые в соответствии со ст.6 Европейской Хартии местного самоуправления и ст. 142 Конституции Украины являются соответствующими административными структурами территориальной общины, которые обеспечиваются ею ресурсами для выполнения своих задач. Установлено, что территориальная община как владелец земли имеет право на распределение земли между жителями - членами общины, право на определение, кому и на какое время предоставлять ее в аренду, имеет право получать достойную плату за использование своей земли. Как владелец имеет право прекращать взаимоотношения с любым арендатором.

Установлено, что в процессе территориальной реформы на селе необходимо учитывать особенности реформирования местного самоуправления на сельских территориях, которые связаны прежде всего с низким уровнем занятости сельского населения. Предложено развивать многофункциональный характер сельских территорий, основу которого составляет, с одной стороны, расширение аграрной деятельности и развитие других или новых сельскохозяйственных направлений производства, а с другой - становление бизнеса, не связанного с аграрным сектором местной экономики. То есть, перспективы расширения сферы занятости на селе связаны с развитием двух, на первый взгляд, противоречивых, а на самом деле взаимосвязанных процессов: первый - возрождение сельскохозяйственного производства, в частности его трудоемких отраслей; второй процесс - деаграризация сельской экономики - уменьшение в ее структуре доли аграрного производства.

Научная новизна результатов исследования. Предложено особый, специализированный подход к формированию и функционированию сельских территориальных общин, предусматривающий повышение уровня занятости сельского населения за счет возрождения трудоемких отраслей сельскохозяйственного производства и развития многофункционального, предпринимательского характера сельских территорий.

Практическая ценность результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на обеспечение оптимального развития территориальных общин и эффективного их функционирования. Они предлагаются к внедрению при осуществлении территориальных реформ.

Ключевые слова: реформа, территориальные общины, местные ресурсы, местное самоуправление, занятость населения, эффективность развития.

Stelmashchuk A.M. IMPORTANT ASPECTS OF THE FORMATION AND FUNCTIONING OF LOCAL SELF-GOVERNMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Purpose. The aim of the article is highlighting the development evolution of the theory of civil society, organizations of local communities, determination of the principles for creation of effective local government that is capable to provide maximum quality and affordable services to meet the interests of citizens on the appropriate territory.

Methodology of research. The fundamental provisions of modern economic theory, scientific works of scientists, regulatory and legislative acts of Ukraine on local government are the theoretical basis of the study. The system of general and specific methods and methodological approaches were used during the study, including: economic and statistical method (in the study of the evolution and status of local government development of local communities); monographic (in substantiating the essence of the main provisions economic instruments and field study); analytical and structural logic (in determining trends and structural components of investigated industry).

Findings. It has been substantiated that it is necessary to prescribe the appropriate norms of the Constitution of Ukraine, the European Charter of Local Self-Government, the Law of Ukraine "On local government in Ukraine" and other legislative acts in the Charter of communities for the effective functioning of the local government and strictly observe their implementation. It has been determined that central place in the system of local government occupies local community that is characterized by the residents, who combined by permanent residence within the village, the town, which is a separate administrative and territorial units, or a voluntary association of residents of several villages with a single administrative center. It has been established that the local communities in their activities have to rely on Constitutional principles, which include: the carrier of sovereignty and the only source of power in Ukraine is the people who exercise power directly and through bodies of state power and local self-government; the right to determine and change the constitutional order in Ukraine belongs exclusively to the people and can not be usurped by the state, its agencies or officials;

It has been legally defined that ownership of the territorial community is a land, forest, water and other natural resources, municipal property, local budget, and also formed local community municipal enterprises and all local authorities that were formed in a legitimate way, namely: prosecutors, police, court, State Executive Service, pension fund, tax authority, which, according to Article 6 of the European Charter of Local Self-Government and Article 142 of the Constitution of Ukraine are adequate administrative structures of the territorial community that provided by it with resources to perform its tasks. It has been established that the local community as the owner of land has the right to the distribution of land among residents and members of community, the right to determine for whom and at what time to give it on lease, has the right to obtain adequate payment for use of their land. As the owner has the right to terminate the relationship with any tenant.

It has been established that during the territorial reform in rural areas you should take into account the peculiarities of local government reform in rural areas, which are primarily related to low level of rural employment. It was proposed to develop multifunctional character of rural areas, based on the, on the one hand, the expansion of agricultural activities and the development of new or other agricultural areas of production, and on the other – the establishment of business that is not related to the agricultural sector of the local economy. That is, the prospects for expanding the scope of employment in rural areas related to the development of two seemingly contradictory, but in fact interrelated processes: the first – the revival of agricultural production, including its labor consuming branches; second process – non agricultural employment of rural economy – decrease the share of agricultural production in its structure.

Originality. A special, dedicated approach to the formation and functioning of rural territorial communities, which involves raising the level of rural employment through revival of labor consuming branches of agricultural production and the development of multi-functional, entrepreneurial nature of rural territories.

Practical value. The obtained results of research aimed at ensuring the optimum development of local communities and their effective functioning. They are proposed for the introduction in the implementation of territorial reforms.

Key words: reform, territorial communities, local resources, local self-government, employment, effectiveness of development.

Андрєєва Л.О., Лисак О.І. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

Мета. Основною метою публікації є аналітична оцінка діяльності м'ясопереробних підприємств регіону та обґрунтування рекомендацій щодо їх подальшої діяльності.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано сукупність первинних та вторинних методів, зокрема первинні методи – для збору інформації, вивчення її джерел (спостереження, опитування, метод експертних оцінок); вторинні – з метою обробки та аналізу отриманих даних – кількісний та якісний аналіз даних, їх систематизація (формалізація, прямий, зворотний та структурно-генетичний аналіз і синтез). Логіко-аналітичний метод (дедукція та індукція, порівняння) використано для перевірки висновків; візуальні (графічні) методи – для побудови таблиць, рисунків; математичні методи – для обробки статистичних даних.

Результати дослідження. Обґрунтовано, що підвищення життєвого рівня населення, отримання організаційно-економічної підтримки розвитку підприємств забезпечать підприємствам вигідне фінансово-економічне становище. Встановлено, що м'ясопереробні підприємства Запорізької області, використовуючи свій досвід роботи, маючи кваліфіковані кадри, випускаючи досить широкий асортимент продукції високої якості, відповідно до світового рівня, зможуть зміцнити своє становище на ринку та забезпечити свою конкурентну перевагу.

Визначено, що стабілізація фінансово-економічного становища країни, вихід з кризи тваринницької галузі позитивно вплинуть на внутрішнє становище м'ясопереробних підприємств регіону, дозволять підтримати їх конкурентний статус, створити передумови для подолання труднощів та проблем, пов'язаних в основному з питанням забезпечення виробничого процесу м'ясопереробних підприємств необхідною кількістю якісної сировини.

Наукова новизна результатів дослідження. Удосконалено методику стратегічного планування діяльності м'ясопереробних підприємств, яка спрямована на потреби споживачів (ключовий фактор успіху), врахування слабких сторін діяльності підприємства (з точки зору вимог ринку), та економічний розвиток галузі (з урахуванням вибору стратегічної альтернативи), що є переважною властивістю стратегічного планування та відрізняє його від попереднього способу планування діяльності підприємств м'ясопереробки.

Практична значущість результатів дослідження. Основні положення та висновки слугують базою для теоретичних і прикладних досліджень факторів забезпечення успіху підприємства в довгостроковому періоді та методів управління ними.

Ключові слова: ринок, споживачі, конкуренти, контрагенти, конкурентоспроможність, чинники внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства.

Андреева Л.А., Лысак О.И. АНАЛИТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЯСОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА

Цель. Основной целью публикации является аналитическая оценка деятельности мясоперерабатывающих предприятий региона и обоснование рекомендаций относительно их дальнейшей деятельности.

Методика исследования. В процессе исследования использована совокупность первичных и вторичных методов. Первичные – для сбора информации, изучения ее источников (наблюдение, опрос, метод экспертных оценок). Вторичные – с целью обработки и анализа полученных данных – количественный и качественный анализ данных, их систематизация (формализация, прямой, обратный и структурно-генетический анализ и синтез).

Логико-аналитический метод (дедукция и индукция, сравнение) использован для проверки выводов; визуальные (графические) методы – для построения таблиц, рисунков; математические методы – для обработки статистических данных.

Результаты исследования. Обосновано, что повышение жизненного уровня населения, получение организационно-экономической поддержки развития предприятий обеспечат предприятиям выгодное финансово-экономическое положение. Установлено, что мясоперерабатывающие предприятия Запорожской области, используя свой опыт работы, имея квалифицированные кадры, выпуская достаточно широкий ассортимент продукции высокого качества, в соответствии с мировым уровнем, смогут укрепить свое положение на рынке и обеспечить свое конкурентное преимущество.

Определено, что стабилизация финансово-экономического положения страны, выход из кризиса животноводческой отрасли положительно повлияют на внутреннее положение мясоперерабатывающих предприятий региона, позволят поддержать их конкурентный статус, создать предпосылки для преодоления трудностей и проблем, связанных в основном с вопросом обеспечения производственного процесса мясоперерабатывающих предприятий необходимым количеством качественного сырья.

Научная новизна результатов исследования. Усовершенствована методика стратегического планирования деятельности мясоперерабатывающих предприятий, направленная на нужды потребителей (ключевой фактор успеха), учет слабых сторон деятельности предприятия (с точки зрения требований рынка), и экономическое развитие отрасли (с учетом выбора стратегической альтернативы), что отличает ее от предыдущего способа планирования деятельности предприятий мясопереработки.

Практическая значимость результатов исследования. Основные положения и выводы служат базой для теоретических и прикладных исследований факторов обеспечения успеха предприятия в долгосрочном периоде и методов управления ими.

Ключевые слова: рынок, потребители, конкуренты, контрагенты, конкурентоспособность, факторы внутренней и внешней среды предприятия.

Andriieva L.O., Lysak O.I. ANALYTICAL EVALUATION OF MEAT PROCESSING ENTERPRISES OF THE REGION

Purpose. The aim of the article is an analytical evaluation of meat processing enterprises of the region and substantiation of recommendations concerning their further activity.

Methodology of research. A set of primary and secondary methods were used during the research, including primary methods – to gather information, the study of its sources (observations, surveys, expert evaluations method); secondary – for the purpose of processing and analysis of the obtaining data – quantitative and qualitative analysis of the data, their systematization (formalization, direct, inverse and structural and genetic analysis and synthesis. Logical and analytical method (deduction and induction, comparison) were used to verify the conclusions; visual (graphic) methods – for constructing tables, figures; mathematical methods – for processing of statistical data.

Findings. It has been substantiated that increasing of living standards, obtaining organizational and economic support for enterprise development will provide profitable financial and economic situation for enterprises.

It has been established that meat processing enterprises of Zaporizhia region, using its experience, having qualified personnel, producing a fairly wide range of high quality products, according to the world standards, will strengthen its position in the market and provide its competitive advantage.

It has been determined that stabilization of the financial and economic situation of the country, overcoming the crisis of livestock industry positively affect the internal situation of meat processing enterprises in the region, allow to maintain their competitive status, create preconditions for overcoming difficulties and problems associated mainly with the issue of providing the production process of meat processing enterprises with necessary quantity of quality raw materials.

Originality. It has been improved the methodic of strategic planning of meat processing enterprises, which is aimed at the needs of customers (key success factor), taking into account the weaknesses of the enterprise activity (in terms of market requirements) and economic development of the industry (including the choice of strategic alternative), which is the predominant feature of strategic planning and distinguishes it from the previous method of planning activity of meat processing enterprises.

Practical value. The main provisions and conclusions serve as a basis for theoretical and applied research of factors in ensuring the success of the enterprise in the long term and management methods.

Key words: market, consumers, competitors, contractors, competitiveness, factors of internal and external environment of the enterprise.

Терон І.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ І ДИНАМІКА СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА РИНКУ ПРАЦІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Мета. Визначення регіональної специфіки стану і динаміки формування соціального капіталу на ринку праці сільських територій України.

Методика дослідження. На основі визначення сутності та властивостей соціального капіталу на ринку праці та з урахуванням наявної інформаційної бази Державної служби статистики України обрані параметри оцінки об'єкта дослідження. Відбір статистичних показників здійснено на основі кореляційного аналізу сили їх зв'язку з показником регіональної валової доданої вартості. З метою приведення показників до універсального виду здійснено їх нормування та калібрація. Вагомість кожного показника в контексті інтегральної оцінки соціального капіталу сільської території регіонів країни визначена за допомогою метода аналізу ієрархій Сааті.

Результати дослідження. Визначено динаміку сільського капіталу, складено рейтинги та здійснено групування регіонів за станом сільського капіталу на ринку праці сільських територій у період 2010-2014 рр.

Наукова новизна результатів дослідження. Запропоновано показники, що безпосередньо вказують на реалізацію функцій соціального капіталу на сільських ринках праці регіонів. Визначено якісні та кількісні характеристики соціального капіталу регіонів за період 2010-2014 рр. З'ясовано «стартовий» рівень сільських громад в умовах проведення адміністративної реформи та децентралізації. З'ясовано проблемність, асиметричність та непродуктивність формування соціального капіталу на сільських ринках праці.

Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що реалізація методичного підходу до оцінки ефективності та динаміки соціального капіталу сільських територій дозволяє забезпечити належний рівень обґрунтованості державного регулювання соціально-трудою сферою регіонів; здійснити необхідні коригуючі заходи з метою зменшення соціальної напруги на ринку праці та оптимізації проведення адміністративно-територіальної реформи.

Ключові слова: соціальний капітал, сільська територія, ринок праці, метод аналізу ієрархій, продуктивність зайнятості, безробіття.

Терон І.В. ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ДИНАМИКА СОЦИАЛЬНОГО КАПИТАЛА НА РЫНКЕ ТРУДА СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

Цель. Определение региональной специфики и динамики формирования социального капитала на рынке труда сельских территорий Украины.

Методика исследования. На основе определения сущности и свойств социального капитала на рынке труда и с учетом имеющейся информационной базы Государственной службы статистики Украины выбраны параметры оценки объекта исследования. Отбор статистических показателей осуществлен на основе корреляционного анализа силы их связи с показателем региональной валовой добавленной стоимости. Для приведения показателей к универсальному виду осуществлены их нормирования и калибровка. Весомость каждого показателя в контексте интегральной оценки социального капитала сельской территории регионов страны определена с помощью метода анализа иерархий Саати.

Результаты исследования. Определена динамика сельского капитала, составлены рейтинги и осуществлена группировка регионов по состоянию сельского капитала на рынке труда сельских территорий в период 2010-2014 гг.

Научная новизна результатов исследования. Предложены показатели, непосредственно указывающие на реализацию функций социального капитала на сельских рынках труда регионов. Определены качественные и количественные характеристики социального капитала регионов за период 2010-2014 гг. Выявлен «стартовый» уровень сельских общин в условиях проведения административной реформы и децентрализации. Определены проблемность, асимметричность и непродуктивность формирования социального капитала сельских рынков труда.

Практическая значимость результатов исследования: реализация методического подхода к оценке эффективности и динамики социального капитала сельских территорий позволяет обеспечить надлежащий уровень обоснованности государственного регулирования социально-трудою сферой регионов; осуществить необходимые корректирующие меры с целью уменьшения социальной напряженности на рынке труда и оптимизации проведения административно-территориальной реформы.

Ключевые слова: социальный капитал, сельская территория, рынок труда, метод анализа иерархий, продуктивность занятости, безработица.

Teron I.V. EFFICIENCY AND TRENDS OF SOCIAL CAPITAL IN RURAL LABOUR MARKET

Purpose. Determination of regional specificity and dynamics of social capital in rural labor markets of Ukraine.

Methodology of research. Statistical indicators of social capital selected on the basis of correlation analysis of their relationship with the regional gross value added index. Regulation and calibration parameters was implemented to bring them to the universal mind. The weight of each indicator of the country rural regions social capital was determined by the Saaty method of hierarchy analysis

Findings. The dynamics was determined, and was made the rating and grouping of regions by social capital in the rural labor market regions in the 2010-2014 period.

Originality. Indicators that directly pointing to the implementation of the functions of social capital in rural labor markets regions was proposed. Were defined qualitative and quantitative characteristics of social capital regions for the 2010-2014 period. The "starting" level of rural communities in terms of administrative reform was found out. Problems, asymmetry and unproductive social capital formation were identified.

Practical value. The implementation of the methodical approach to the evaluation of the efficiency and dynamics of social capital in rural areas will justify state regulation of social and labor sphere regions.

Key words. social capital, rural area, the labor market, the analytic hierarchy process, the productivity of employment, unemployment

Брич В.Я., Гевко Б.Р. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ В СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета. Проведення аналізу стану сонячної енергетики та її складових, виявлення можливості застосування сонячної енергії в сфері ЖКГ, а також розробка відповідних рекомендацій.

Методика дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, при цьому були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: абстрактно-логічний, дедуктивний і системний аналізи. Абстрактно-логічний метод дозволив встановити логічні взаємозв'язки між

складовими елементами досліджуваних проектів і з'ясувати їх вплив на величину споживання електроенергії для освітлення місць загального користування. За допомогою синтезу досліджено окремі компоненти проектів, які сприяють економії електроенергії в сфері житлово-комунального господарства. Застосування індукції та дедукції дало змогу вивчити вплив складових елементів проектів на підвищення економії електроенергії загального користування. Метод узагальнення дозволив зробити висновок щодо впливу перспективних проектів на енергоощадливе використання мешканцями мікрорайону електроенергії загального користування та підвищення її ефективності. На основі узагальнення наукових джерел, присвячених проблемі використання сонячної енергетики з метою підвищення рівня енергетичної безпеки та зменшення антропогенного впливу на довкілля, обґрунтовано можливість застосування сонячної енергетики в сфері ЖКГ.

Результати дослідження. Охарактеризовано процес перетворення сонячної енергії в електричну за допомогою фотоелектричних перетворювачів, які механічно об'єднуються в спеціальні модулі, сонячні батареї. Визначено їх коефіцієнт корисної дії, який досягає 18%, а також виявлено їх переваги і недоліки. Встановлено, що на сьогоднішній день широке застосування одержали сонячні батареї на основі кремнію різного виду: монокристалічного, полікристалічного та аморфного (тонкоплівкового). Найбільш високий ККД (18,7%) мають батареї на основі монокристалічного кремнію. На прикладі одного із будинків мікрорайону міста Тернополя запропоновано встановити систему автономного освітлення на базі сонячного фотомодуля, з метою забезпечення електроенергії для освітлення місць загального користування. Розроблено метод стимулювання економії електроенергії загального користування мешканцями мікрорайону міста шляхом зменшення оплати за послуги, що надаються підприємствами ЖКГ.

Наукова новизна результатів дослідження. Вперше запропоновано спосіб живлення електроенергією місць загального користування та побутових приладів із застосуванням сонячних батарей.

Практична значущість результатів дослідження. Одержані результати можуть бути використані в сфері ЖКГ для освітлення сходових площадок і входів у під'їзди, а також побутових приладів у житлових будинках.

Ключові слова: сонячна енергетика, фотоелектричні перетворювачі, лампочки нанолайт, світлодіодні датчики руху.

Брич В.Я., Гевко Б.Р. ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ СОЛНЕЧНОЙ ЭНЕРГИИ В СФЕРЕ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА

Цель. Проведение анализа состояния солнечной энергетики и ее составляющих, выявление возможности применения солнечной энергии в сфере ЖКХ, а также разработка соответствующих рекомендаций.

Методика исследования. Методологической основой исследования является диалектический метод научного познания, при этом были использованы общенаучные и специальные методы исследования, а именно: абстрактно-логический, дедуктивный и систематический анализы. Абстрактно-логический метод позволил установить логические взаимосвязи между составляющими элементами исследуемых проектов и выяснить их влияние на величину потребления электроэнергии для освещения мест общего пользования. С помощью синтеза исследованы отдельные компоненты проектов, которые способствуют экономии электроэнергии в сфере жилищно-коммунального хозяйства. Применение индукции и дедукции позволило изучить влияние составных элементов проектов на повышение экономии электроэнергии общего пользования. Метод обобщения позволил сделать вывод о влиянии перспективных проектов на энергосберегающее использование жителями микрорайона электроэнергии общего пользования и повышения ее эффективности. На основе обобщения научных источников, посвящённых проблеме использования солнечной энергетики с целью повышения уровня энергетической безопасности и уменьшения антропогенного воздействия на окружающую среду, обоснована возможность применения солнечной энергетики в сфере ЖКХ.

Результаты исследования. Охарактеризован процесс преобразования солнечной энергии в электрическую с помощью фотоэлектрических преобразователей, которые механически объединяются в специальные модули, солнечные батареи. Определен их коэффициент полезного действия, достигающий 18%, а также выявлены их преимущества и недостатки. Установлено, что на сегодняшний день широкое применение получили солнечные батареи на основе кремния различного вида: монокристаллического, поликристаллического и аморфного (тонкопленочного). Наиболее высокий КПД (18,7%) имеют батареи на основе монокристаллического кремния.

На примере одного из домов микрорайона города Тернополя нами предложено установить систему автономного освещения на базе солнечного фотомодуля с целью обеспечения электроэнергией для освещения мест общего пользования. Разработан метод стимулирования экономии электроэнергии общего пользования жителями микрорайона города путём уменьшения оплаты за услуги, предоставляемые предприятиями ЖКХ

Научная новизна результатов исследования. Впервые предложен способ питания электроэнергией мест общего пользования и бытовых приборов с применением солнечных батарей.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты могут быть использованы в сфере ЖКХ для освещения лестничных площадок и входов в подъезды, а также бытовых приборов в жилых домах.

Ключевые слова: солнечная энергетика, фотоэлектрические преобразователи, лампочки нанолайт, светодиодные датчики движения.

Brych V.Ya., Hevko B.R. THE PROBLEMS OF THE USE OF SOLAR ENERGY IN THE SPHERE OF HOUSING AND COMMUNAL SERVICES

Purpose. The aim of the article is to conduct analysis of solar energy and its components, identifying the possibilities of using solar energy in the sphere of housing and communal services and also the development of appropriate recommendations.

Methodology of research. The methodological basis of the study is the dialectical method of scientific knowledge. Thus, general scientific and special methods of investigation were used, namely abstract and logical,

deductive and systematic analyzes. Abstract and logical method allowed establishing the logical relationship between the constituent elements of the studied projects and determining their effect on the consumption of electricity for lighting the places for general use.

The individual components of projects that contribute to energy savings in the sphere of housing and communal services were examined with the help of synthesis. Application of induction and deduction allowed studying the effect of the constituent elements of projects to improve energy savings of general use. The method of synthesis allows us to conclude about the impact of prospective projects for energy saving use electricity for general use by the inhabitants of the neighborhood and increase its efficiency.

The possibility of using solar energy in the sphere of housing and communal services has been proved on the basis of summarizing the scientific sources devoted to the issue of using solar energy to enhance the level of energy security and reduce human impact on the environment.

Findings. The process of converting solar energy into electricity using photoelectric converters, which are mechanically combined into special modules, solar batteries, has been characterized.

Their coefficient of efficiency, which reaches 18%, has been determined and their advantages and disadvantages have been discovered. It has been established that solar batteries based on silicon of various types: mono-crystalline, polycrystalline and amorphous (thin-membranous) received widely used. The batteries based on mono-crystalline silicon have the highest efficiency (18.7%)

It has been proposed to establish a system of independent lighting based on solar photo module on the example of one of the houses of Ternopil district in order to ensure electricity for public lighting. Also, the method to stimulate energy savings for general use by inhabitants of the micro-district of the city, by reducing payments for services provided by enterprises of housing and communal services, has been developed by the authors.

Originality. The method of power supply for places for general use and domestic appliances with using solar panels was proposed for the first time.

Practical value. The obtained results can be used in the sphere of housing and communal services for lighting of stair platforms and entrances to the entrance advertisement and domestic appliances in residential houses.

Key words: solar energy, photoelectric converters, light bulbs of nano-light, LED motion sensors.

Варламова С.І., Варламова І.С. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета. Дослідити особливості екологічного інвестування, проаналізувати обсяг та динаміку капітальних інвестицій в національній економіці з метою виявлення зв'язку між екологічним інвестуванням і станом навколишнього середовища.

Методика дослідження. Дослідження особливостей екологічного інвестування базується на таких методах, як: загального та особливого – застосовано при виокремленні характерних особливостей екологічних інвестицій; статистичного аналізу – при визначенні характеру взаємозв'язку темпів зростання (падіння) капітальних інвестицій і пред'явленого до сплати екологічного податку; компаративного аналізу – при визначенні ефективності капітальних інвестицій у природокористування в економіці України та країн ЄС.

Результати дослідження. Виявлено характер взаємозв'язку темпів зростання (падіння) капітальних інвестицій і пред'явленого до сплати екологічного податку. Визначено, що в національній економіці характер цього зв'язку є оберненим, оскільки чим вищими є темпи зростання капітальних інвестицій, тим меншими є темпи зростання екологічного податку. Обґрунтовано, що для національної економіки необхідним є активізація процесів екологізації не тільки за рахунок збільшення масштабів екологічного інвестування, а перш за все підвищення ефективності його використання.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що для покращення екологічної ситуації не потрібно підвищувати ставку екологічного податку, а збільшувати капітальні інвестиції перш за все у науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування.

Практична значущість результатів дослідження. Доведено, що виявлений характер зв'язку між екологічним інвестуванням і податковими платежами дозволяє визначити напрями державної політики щодо інвестування та оподаткування у сфері природокористування. Обґрунтовано, що виявлені особливості екологічного інвестування потрібно враховувати при розробці державних програм і стратегій розвитку національної економіки.

Ключові слова: витрати, екологічне інвестування, екологічний податок, ефективність, капітальні інвестиції, мотиви, навколишнє середовище, темп зростання.

Варламова С.И., Варламова И.С. ОСОБЕННОСТИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ

Цель. Исследовать особенности экологического инвестирования, проанализировать объем и динамику капитальных инвестиций в национальной экономике с целью выявления связи между экологическим инвестированием и состоянию окружающей среды.

Методика исследования. Исследование особенностей экологического инвестирования базируется на таких методах, как: общего и особенного – применен при выделении характерных особенностей экологических инвестиций; статистического анализа – при определении характера взаимосвязи темпов роста (падения) капитальных инвестиций и пред'явленного к уплате экологического налога; компаративного анализа – при определении эффективности капитальных инвестиций в природопользовании в экономике Украины и стран ЕС.

Результаты исследования. Определен характер взаимосвязи темпов роста (падения) капитальных инвестиций и пред'явленного к уплате экологического налога. Определено, что в национальной экономике

характер этой связи является обратным, поскольку, чем выше темпы роста капитальных инвестиций, тем меньше темпы роста экологического налога. Обосновано, что для национальной экономики необходимым является активизация процессов экологизации не только за счет увеличения масштабов экологического инвестирования, а прежде всего повышение эффективности его использования.

Научная новизна результатов исследования. Установлено, что для улучшения экологической ситуации не нужно повышать ставку экологического налога, а увеличивать капитальные инвестиции, прежде всего в научно-исследовательские работы природоохранного направления.

Практическая значимость результатов исследования. Доказано, что выявленный характер связи между экологическим инвестированием и налоговыми платежами позволяет определить направления государственной политики в отношении инвестирования и налогообложения в сфере природопользования. Обосновано, что выявленные особенности экологического инвестирования нужно учитывать при разработке государственных программ и стратегий развития национальной экономики.

Ключевые слова: затраты, экологическое инвестирование, экологический налог, эффективность, капитальные инвестиции, мотивы, окружающая среда, темп роста.

Varlamova S.I., Varlamova I.S. PECULIARITIES OF ENVIRONMENTAL INVESTMENTS IN THE NATIONAL ECONOMY

Purpose. The aim of this study is to find out the features of environmental investments, to analyze the scope and dynamics of capital investments in the national economy in order to identify the link between environmental investments and the environment.

Methods of research. Researching of the characteristics of environmental investments based on general and special methods, where the used in the delineation of characteristic features of environmental investments; statistical analysis in determining the nature of the relationship of the rates of growth (decline) of capital investment and charged to the payment of the environmental tax; comparative analysis in determining the effectiveness of capital investments in environmental management in the economy of Ukraine and EU countries.

Findings. The nature of the relationship of growth rates (falling) of capital investments and presented environmental tax for payment has been revealed. It has been determined that the nature of this relationship is the reverse in the national economy, because the higher the growth rate of capital investment, the lower the growth rate of environmental tax. It has been substantiated that intensification of the processes of greening is necessary for the national economy not only due to increase in environmental investment, but first of all for increasing the efficiency of its use.

Originality. It has been established that for improving the environmental situation you do not need to raise environmental tax rate and increase capital investments, primarily in the scientific research of environmental direction.

Practical value. It has been proved that the revealed nature of the relationship between environmental investments and tax payments allows you to define directions of the state policy with respect to investments and taxation in the sphere of nature. It has been substantiated that you should take into account identified environmental features of investments in the development of state programs and strategies for the development of national economy.

Key words: costs, environmental investments, environmental tax, efficiency, capital investments, motivation, environment, growth rate.

Овчиннікова О.Р. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА І ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Мета. Метою дослідження є визначення зв'язку трудової міграції та процесу трудової експлуатації і торгівлі людьми, а також визначення напрямків державної міграційної політики з питань запобігання нелегальної міграції та торгівлі людьми.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці вчених, нормативні та законодавчі акти України з питань міграційної політики. В процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний (для виявлення сутності міграції населення та процесу торгівлі людьми), монографічний (при вивченні особливостей розвитку процесів зовнішньої трудової міграції й основних принципів її регулювання), балансовий (при оцінці привабливості країн з точки зору працевлаштування), системного аналізу (при дослідженні можливостей удосконалення політики регулювання міграцією населення з метою запобігання торгівлі людьми).

Результати дослідження. Обґрунтовано доцільність і напрями міграційної політики в умовах сучасного зростання трудової міграції населення та можливості стати жертвами торгівлі людьми. Визначені пріоритетні завдання політики державного регулювання процесу закордонного працевлаштування громадян України. Обґрунтовано необхідність активізувати заходи міграційної політики, що направлені на протидію торгівлі людьми, перш за все – збільшення поінформованості громадян.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано системний підхід до обґрунтування напрямів державної міграційної політики у протидії торгівлі людьми, що на відміну від існуючих охоплює не тільки заходи щодо підписання угод на працевлаштування громадян за кордоном, контролю за процесами трудової міграції, але й збільшення поінформованості громадян, що забезпечує мінімізацію ризиків, пов'язаних з торгівлею людьми.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вирішення практичних проблем щодо вдосконалення міграційної політики України як протидії торгівлі людьми. Вони можуть бути використані для розробки заходів запобігання можливого потрапляння в тенета торгівці «живим товаром» вітчизняних трудових мігрантів.

Ключові слова: трудова міграція, фактори міграції, причини міграції, торгівля людьми, державна міграційна політика

Овчинникова Е.Р. МИГРАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ

Цель. Целью исследования является определение связи трудовой миграции и процессов трудовой эксплуатации и торговли людьми, а также определение направлений государственной миграционной политики по предупреждению нелегальной миграции и торговли людьми.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой исследования являются фундаментальные положения современной экономической теории, научные труды ученых, нормативные и законодательные акты Украины по вопросам миграционной политики. В процессе исследования использовались следующие методы: абстрактно-логический (для выявления сущности миграции населения и процесса торговли людьми), монографический (при изучении особенностей развития процессов внешней трудовой миграции и основных принципов ее регулирования), балансный (при оценке привлекательности стран с точки зрения трудоустройства), системного анализа (при исследовании возможностей совершенствования политики регулирования миграции населения с целью предотвращения торговли людьми).

Результаты исследования. Обоснована целесообразность и направления миграционной политики в условиях современного роста трудовой миграции населения и возможности стать жертвами торговли людьми. Определены приоритетные задачи политики государственного регулирования процесса зарубежного трудоустройства граждан Украины. Обоснована необходимость активизировать меры миграционной политики, направленных на противодействие торговле людьми, прежде всего - увеличение осведомленности граждан.

Научная новизна результатов исследования. Использован системный подход к обоснованию направлений государственной миграционной политики в противодействии торговле людьми, в отличие от существующих охватывающий не только мероприятия по подписанию соглашений на трудоустройство граждан за границей, контроля за процессами трудовой миграции, но и увеличение осведомленности граждан, обеспечивающее минимизацию рисков, связанных с торговлей людьми.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования являются основой для решения практических проблем по совершенствованию миграционной политики Украины как противодействия торговле людьми. Они могут быть использованы для разработки мероприятий по предотвращению возможного попадания в сети торговцев «живым товаром» отечественных трудовых мигрантов.

Ключевые слова: трудовая миграция, факторы миграции, причины миграции, торговля людьми, государственная миграционная политика

Ovchynnikova O.R. MIGRATION POLICY AND COUNTERACTION OF HUMAN TRAFFICKING

Purpose. The aim of the article is the determination of the connection between labor migration and the process of labor exploitation and human trafficking and also to identify directions of the state migration policy on preventing illegal migration and human trafficking.

Methodology of research. The fundamental provisions of modern economic theory, scientific works of scientists, regulatory and legislative acts of Ukraine on migration policy are the theoretical and methodological basis of research. The following methods were used in the study: abstract and logical (to identify the nature of migration and the process of trafficking), monographic (in studying the features of development the processes of external labor migration and the basic principles of its regulation), balance (in assessing the attractiveness from the standpoint of employment), systems analysis (in the study of possibilities for improving regulation policy of population migration to prevent trafficking).

Findings. The expediency and directions of migration policy in the modern growth of labor migration and the possibility of becoming victims of human trafficking have been substantiated. The priority tasks of politics of state regulation of the procedure for foreign employment of Ukrainian citizens have been determined. The necessity to intensify measures of migration policy, aimed at combating human trafficking, primarily – increasing awareness of citizens.

Originality. The systematic approach was used in this article for substantiation the directions of the state migration policy in combating human trafficking that unlike existing covers not only measures for signing agreements for employment of citizens abroad, control for the process of labor migration, but also to increase public awareness, providing minimize risks associated with human trafficking.

Practical value. The obtained results of research are the basis for solving practical problems for improving migration policy in Ukraine as counteracting human trafficking. They can be used for developing measures to prevent possible falling into snare of traders “live commodity” of domestic labor migrants.

Key words: labor migration, migration factors, causes of migration, human trafficking, state migration policy.

Шкода Т.Н. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ НАУКОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ

Мета. Метою статті є обґрунтування теоретичного базису наукової концепції стратегічного управління людським капіталом.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувались загальнонаукові методи: теоретичного узагальнення – для дослідження основ існуючих теорій, які становлять базис наукової концепції стратегічного управління людським капіталом, трансдисциплінарний підхід – для обґрунтування доцільності доповнення теоретичного базису цієї наукової концепції психологічними та філософськими теоріями.

Результати дослідження. Обґрунтовано, що наукова концепція стратегічного управління людським капіталом формується в науковому колі постнекласичної раціональності та їй притаманне власне полісуб'єктне середовище. Визначено, що основою полісуб'єктного середовища на мікрорівні виступає соціально-трудова сфера підприємства, на мезорівні – соціально-трудова сфера галузі або регіону, на макрорівні – соціально-трудова сфера держави. Встановлено, що сучасна наукова концепція стратегічного управління людським

капіталом вийшла за рамки традиційних поглядів неокласичної економічної теорії, на якій базується теорія людського капіталу.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано трансдисциплінарний підхід до обґрунтування теоретичного базису наукової концепції стратегічного управління людським капіталом. Цю наукову концепцію доцільно доповнити комплексом постулатів сучасних теорій, серед яких найбільш значущими є неоінституціональна економічна теорія, теорія соціально-трудових відносин, ряд теорій управління, психологічні теорії в економіці та теорія організацій, що охоплює теорію систем, теорію синергетики та теорію складності.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати є підґрунтям для вирішення практичних проблем щодо вдосконалення стратегічного управління людським капіталом в полісуб'єктному середовищі соціально-трудової сфери.

Ключові слова: концепція, стратегічне управління людським капіталом, постнеокласична раціональність, полісуб'єктне середовище, соціально-трудова сфера.

Шкода Т.Н. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НАУЧНОЙ КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ

Цель. Целью статьи является обоснование теоретического базиса научной концепции стратегического управления человеческим капиталом.

Методика исследования. В процессе исследования использовались общенаучные методы: теоретического обобщения – для исследования основ существующих теорий, которые составляют базис научной концепции стратегического управления человеческим капиталом, трансдисциплинарный подход – для обоснования целесообразности дополнения теоретического базиса этой научной концепции психологическими и философскими теориями.

Результаты исследования. Обосновано, что научная концепция стратегического управления человеческим капиталом формируется в научном круге постнеокласической рациональности и ей присуща собственная полисубъектная среда. Определено, что основой полисубъектной среды на микроуровне выступает социально-трудовая сфера предприятия, на мезоуровне – социально-трудовая сфера отрасли или региона, на макроуровне – социально-трудовая сфера государства. Установлено, что современная научная концепция стратегического управления человеческим капиталом вышла за рамки традиционных взглядов неокласической экономической теории, на которой основывается теория человеческого капитала.

Научная новизна результатов исследования. Использован трансдисциплинарный подход к обоснованию теоретического базиса научной концепции стратегического управления человеческим капиталом. Эту научную концепцию целесообразно дополнить комплексом постулатов современных теорий, среди которых наиболее значимыми являются неоинституциональная экономическая теория, теория социально-трудовых отношений, ряд теорий управления, психологические теории в экономике и теория организации, которая охватывает теорию систем, теорию синергетики и теорию сложности.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты являются основой для решения практических проблем по усовершенствованию стратегического управления человеческим капиталом в полисубъектной среде социально-трудовой сферы.

Ключевые слова: концепция, стратегическое управление человеческим капиталом, постнеокласическая рациональность, полисубъектная среда, социально-трудовая сфера.

Shkoda T.N. THE THEORETICAL BASIS OF THE SCIENTIFIC CONCEPTION OF HUMAN CAPITAL STRATEGIC MANAGEMENT

Purpose. The purpose of the article is proving the theoretical basis of the scientific conception of human capital strategic management.

Methodology of research. In the research process the general scientific methods are used: theoretical generalization - for researching the foundations of the existing theories that form the basis of the scientific concept of human capital strategic management, transdisciplinary approach – for substantiating expediency of complementing the theoretical basis of this scientific concept by psychological and philosophical theories.

Results. It is proved that the scientific conception of human capital strategic management is formed in the circle of Postnonclassical scientific rationality and involves its own inherent poly subject environment. It is determined that the basis of the poly subject environment at the microlevel is the social and labour sphere of the enterprise, at the mezolevel - the social and labour sphere of the industry or the region, at the macrolevel - the social and labour sphere of the state. It is established that the modern scientific conception of human capital strategic management went beyond traditional views of neoclassical economic theory, on which the theory of human capital is based.

Originality. It is used the transdisciplinary approach for justifying the theoretical basis of the scientific concept of human capital strategic management. This scientific conception is advisable to add by a complex of modern theories postulates, among which the most important are neo-institutional economics theory, social and labor relations theory, a number of management theories, psychological theories in economics and theory of organizations, covering systems theory, theory of synergy and complexity theory.

Practical value. The received results are the basis for solving practical problems on improving human capital strategic management in the poly subject environment of the social and labour sphere.

Key words: conception, human capital strategic management, postnonclassical rationality, poly subject environment, social and labor sphere.

Проскурович О.В., Ястремський М.М., Сорока Л.О. МОДЕЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Мета. Метою цієї статті є дослідження теоретичних підходів до категорії «результативність використання персоналу» та обґрунтування економіко-математичних методів і моделей для підвищення результативності використання персоналу суб'єкта господарювання.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є методи наукового пізнання, діалектичний метод, фундаментальні положення сучасної економічної теорії. Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи: монографічний (дослідження сутності економічної категорії «результативність використання персоналу»), системно-структурного аналізу (оцінка результативності використання персоналу, виявлення впливу факторів, а саме: витрат на оплату праці, середньої тривалості робочого дня, адміністративних витрат), групування і порівняння статистичних даних (виявлення впливу відібраних факторів на результативність використання персоналу), кореляційно-регресійного аналізу (оцінка залежності результативності використання персоналу від витрат на оплату праці, середньої тривалості робочого дня, адміністративних витрат, часового фактору, прогнозування рівня рентабельності персоналу, визначення кількісного впливу відібраних факторів на результативність використання персоналу).

Результати дослідження. Обґрунтовано сутність результативності використання персоналу як економічної категорії, що відображає ефективність використання трудового потенціалу підприємства та характеризує економічну та соціальну значимість витрат живої та уречевленої праці. Визначено основні функції результативності використання персоналу: кадрове забезпечення, організація трудового процесу і оплати праці; оцінка трудового внеску, управління персоналом та продуктивністю праці; мотивація та соціальний захист працівників.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано трендову модель зміни результативності використання персоналу та факторів, що на неї впливають (витрат на оплату праці, середньої тривалості робочого дня, адміністративних витрат) та економіметричну модель зміни рентабельності персоналу.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вирішення практичних проблем щодо покращення результативності використання персоналу задля зростання його конкурентоздатності, вдалого управління та активізації ділової активності персоналу підприємства.

Ключові слова: виробничий персонал, результативність виробничого персоналу, економіметричне моделювання, ефективність використання, продуктивність праці, рентабельність персоналу.

Проскурович О.В., Ястремский М.М., Сорока Л.А. МОДЕЛИРОВАНИЕ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПЕРСОНАЛА

Цель. Основной целью этой статьи является исследование теоретических подходов к категории «результативность использования персонала» и обоснование экономико-математических методов и моделей для повышения результативности использования персонала предприятия.

Методика исследования. Теоретической основой исследования выступают методы научного познания, диалектический метод, фундаментальные основы современной экономической теории. Для решения поставленных задач использовались следующие методы: монографический (исследование сущности экономической категории «результативность использования персонала»), системно-структурного анализа (оценка результативности использования персонала, определение влияния факторов, а именно: расходов на оплату труда, средней продолжительности рабочего дня, административных расходов), группировки и сравнения статистических данных (определение влияния отобранных факторов на результативность использования персонала), корреляционно-регрессионного анализа (оценка зависимости результативности использования персонала от расходов на оплату труда, средней продолжительности рабочего дня, административных расходов, часового фактора, прогнозирования уровня рентабельности персонала, определение количественного влияния отобранных факторов на результативность использования персонала).

Результаты исследования. Обосновано категорию результативности использования персонала как экономическую категорию, которая отражает эффективность использования трудового потенциала предприятия и характеризует экономическую и социальную значимость затрат живого и овеществленного труда. Определены основные функции результативности использования персонала: кадровое обеспечение, организация трудового процесса и оплаты труда; оценка трудового вклада, управления персоналом и производительностью труда; мотивация и социальная защита работников.

Научная новизна результатов исследования. Использована трендовая модель результативности использования персонала и факторов, которые на нее влияют (расходов на оплату труда, средней продолжительности рабочего дня, административных расходов) и эконометрическая модель рентабельности персонала.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования являются основой для решения практических проблем по улучшению результативности использования персонала для повышения его конкурентоспособности, эффективного управления и активизации деловой активности персонала предприятия.

Ключевые слова: производственный персонал, результативность производственного персонала, эконометрическое моделирование, эффективность использования, производительность труда, рентабельность персонала.

Proskurovych O.V., Yastremskyi M.M., Soroka L.O. MODELING OF THE EFFECTIVENESS FOR USE OF PERSONNEL

Purpose. The aim of the article is the study of theoretical approaches to the category of “effectiveness for use of personnel” and substantiation of economic and mathematical methods and models to improve the effectiveness for use of personnel of business entity.

Methodology of research. The methods of scientific knowledge, the dialectical method, fundamental provisions of modern economic theory are the theoretical basis of the study. The following methods were used to achieve the objectives: monographic (the study of the essence of economic category "effectiveness for the use of personnel") system and structural analysis (evaluation of effectiveness for the use of personnel, identifying factors of influence such as: labor costs, average working hours, administrative costs), grouping and comparing statistical data (identifying the impact of selected factors on the effectiveness for the use of personnel), correlation and regression analysis (evaluation of the effectiveness for the use of personnel depending on labor costs, average working hours, administrative costs, the time factor, forecasting profitability personnel level, determination of the quantitative influence of selected factors on the effectiveness of the use of personnel).

Findings. The essence of the effectiveness for use of personnel as an economic category, reflecting the effectiveness of the use the employment potential of the enterprise and describes the economic and social importance of the cost of living and materialized labor has been substantiated. The main functions of the effectiveness for use of personnel have been determined: staffing, organization of the labor process and wages; assessment of the labor contribution, personnel management and labor productivity; motivation and social protection of workers.

Originality. Trend model of changes the efficiency of use of personnel and factors that affect it (labor costs, average working hours, administrative cost) and econometric model for change of profitability of personnel was used.

Practical value. The obtained results of research are the basis for solving practical problems on improving the efficiency of use of personnel to increase its competitiveness, successful management and enhance business activity for personnel of enterprise.

Key words: production personnel, performance of production personnel, econometric modeling, effectiveness of the use, labor productivity, profitability of personnel.

Куприна Н.М., Баранюк Х.О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: МОНІТОРИНГ ТА РЕГУЛЮВАННЯ

Мета. Метою статті є моніторинг ефективності функціонування підприємств харчової промисловості та забезпечення джерел їх фінансування і методів регулювання.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувались методи: системного аналізу, порівняльно-економічного аналізу, абсолютних та відносних величин (для аналізу результативності та ефективності функціонування підприємств харчової промисловості); аналізу та синтезу (для виявлення зарубіжного опиту в створенні агропромислових об'єднань підприємств та їх конкурентних переваг); системного аналізу та графічний метод (при дослідженні можливостей забезпечення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємств та трансформації їх діяльності).

Результати дослідження. Проаналізовано результативність та ефективність функціонування підприємств харчової промисловості Одеської області. Виявлено недостатню наявність джерел їх фінансування, як власних, так й залучених, велику кількість збиткових підприємств, що негативно впливає на фінансовий стан, платоспроможність та ліквідність, а також на розвиток і забезпечення ефективності їх діяльності та конкурентоспроможності. Обґрунтовано необхідність створення агропромислових формувань на підставі помірної трансформації їх діяльності та окремих її видів, що базується на кооперації та спеціалізації їх діяльності. Запропоновано систему управління ефективністю діяльності та конкурентоспроможністю підприємств в сучасних умовах. Обґрунтовано доцільність подальшого дослідження та формування механізму оцінювання власної ефективності підприємства в діяльності їх об'єднань та за рахунок функціонування даного об'єднання.

Наукова новизна результатів дослідження Сформовано концептуальний підхід щодо забезпечення ефективної діяльності підприємств харчової промисловості та зростання їх конкурентоспроможності в сучасних умовах господарювання, запропоновано систему управління такого забезпечення.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати спрямовані на забезпечення ефективності функціонування та конкурентоспроможності вітчизняного виробника харчової продукції та продовольчої та економічної безпеки України.

Ключові слова: підприємства, харчова промисловість, джерела фінансування, ефективність, конкурентоспроможність, моніторинг, регулювання діяльності.

Куприна Н.М. Баранюк К.А. ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ: МОНИТОРИНГ И РЕГУЛИРОВАНИЕ

Цель. Целью статьи является мониторинг эффективности функционирования предприятий пищевой промышленности и обеспечения источников их финансирования и методов регулирования.

Методика исследования. В процессе исследования использовались методы: системного анализа, сравнительно-экономического анализа, абсолютных и относительных величин (для анализа результативности и эффективности функционирования предприятий пищевой промышленности); анализа и синтеза (для выявления зарубежного опыта в создании агропромышленных объединений предприятий и их конкурентных преимуществ) системного анализа и графический метод (при исследовании возможностей обеспечения эффективности деятельности и конкурентоспособности предприятий и трансформации их деятельности).

Результаты исследования. Проанализированы результативность и эффективность функционирования предприятий пищевой промышленности Одесской области. Выведено недостаточное наличие источников их финансирования, как собственных, так и привлеченных, значительное количество убыточных предприятий, что негативно влияет на финансовое состояние, платежеспособность и ликвидность, а также на развитие и обеспечение эффективности их деятельности и конкурентоспособности. Обоснована необходимость создания агропромышленных формирований на основании умеренной трансформации их деятельности и отдельных ее

видов, основанная на кооперации и специализации их деятельности. Предложена система управления эффективностью деятельности и конкурентоспособностью предприятий в современных условиях. Обоснованно необходимость дальнейшего исследования и формирования механизма оценки собственной эффективности предприятия в деятельности их объединений и за счет функционирования данного объединения.

Научная новизна результатов исследования. Сформирован концептуальный подход по обеспечению эффективной деятельности предприятий пищевой промышленности и рост их конкурентоспособности в современных условиях хозяйствования, предложена система управления такого обеспечения.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты направлены на обеспечение эффективности функционирования и конкурентоспособности отечественного производителя пищевой продукции и продовольственной и экономической безопасности Украины.

Ключевые слова: предприятия, пищевая промышленность источники финансирования, эффективность, конкурентоспособность, мониторинг, регулирование деятельности.

Kuprina N.M., Baraniuk Kh.A. THE FUNDING OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISE ACTIVITY: MONITORING AND CONTROL

Purpose. The purpose of the article is monitoring the efficiency functioning of the food industry enterprises and ensuring sources of their financing and methods of regulation.

Methodology of research. During a process of research methods were used: system analysis, comparative economic analysis of absolute and relative values (to analyze the effectiveness and efficiency of the food industry enterprises); Analysis and Synthesis (for identifying foreign agricultural survey for the creation of agricultural enterprises associations and their competitive advantage); system analysis and graphical method (the study opportunities for efficiency and competitiveness of enterprises and the transformation of their activities).

Findings. The effectiveness and efficiency of the food industry Odessa area was analyzed. Revealed a lack of availability of funding sources, as their own, and so involved, a large number of loss-making enterprises, which negatively affects the financial position, solvency and liquidity, and also the development and provision of their performance and competitiveness. Proved the necessity of creating agroindustrial formations under moderate transformation their activities and its individual types, which are based on cooperation and specialization of their activities. The system of performance management and competitiveness of enterprises in modern conditions was proposed. The necessity of further study and formation mechanism for evaluating their own effectiveness in the company of their associations and through the operation of the association.

Originality. It consists in bringing conceptual approach to ensure the effectiveness of the food industry and its development and competitiveness in the current economic conditions, the system of management of the system was proposed.

Practical value. The results are aimed at ensuring the effective functioning and competitiveness of domestic producers of food products and food and economic security of Ukraine.

Key words: enterprises, food industry, sources of funding, efficiency, competitiveness, monitoring, regulation activities.

Письменна М.С. ДОГОВОРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЯК ПІДКОНТРОЛЬНІ ОБ'ЄКТИ

Мета. Метою даної статті є поглиблення теоретичних засад реалізації контрольної функції щодо істотних умов договору про закупівлі за державні кошти та визначення підконтрольних об'єктів та контрольних дій з урахуванням нормативного регламентування.

Методика дослідження. У процесі дослідження використовувались такі загальнонаукові методи наукового пізнання, як: абстрактно-логічний – для виявлення сутності державних закупівель як об'єкту контролю; порівняння та узагальнення - для представлення методики перевірки відповідності строку договору про закупівлі; системний підхід – для обґрунтування доцільності здійснення контрольних дій щодо зміни ціни державних закупівель; прогнозування – для визначення напрямів вдосконалення контрольних дій державних закупівель за бюджетні кошти.

Результати дослідження. Обґрунтовано норму незмінності умов договору державних закупівель, зокрема їх відповідність нормам чинного законодавства. Сформовано основні складові договору закупівлі з точки зору контролю. Визначено контрольні дії, які дозволять ефективно використовувати кошти державного бюджету.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у визначенні теоретичних основ договірних зобов'язань як складової об'єкту контролю. Обґрунтовано використання комплексного підходу щодо застосування контрольних дій за цінами державних закупівель під впливом економічних факторів, що сприятиме більш ефективному використанню державних коштів.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є підґрунтям для вдосконалення контрольних дій за державними закупівлями як умови ефективного використання бюджетних коштів державними підприємствами.

Ключові слова: контроль, державні закупівлі, державні кошти, договірні зобов'язання, ціна, строк, перевірка, видатки.

Письменная М.С. ДОГОВОРНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК КАК ПОДКОНТРОЛЬНЫЕ ОБЪЕКТЫ

Цель. Целью данной статьи является углубление теоретических принципов реализации контрольной функции относительно существенных условий договора о закупках за государственные средства и определение подконтрольных объектов и контрольных действий с учётом нормативного регламентирования.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувались такі общенаукові методи наукового пізнання, як: абстрактно-логічний – для виявлення сутності державних закупівель як об'єкта контролю; порівняння і узагальнення – для представлення методики перевірки відповідності строку договору о закупівель; системний підхід – для обґрунтування цілесобразності виконання контрольних дій відносно зміни ціни державних закупівель; прогнозування – для визначення напрямків удосконалення контрольних дій державних закупівель за бюджетні кошти.

Результати дослідження. Обґрунтована норма незмінності умов договору державних закупівель, в частині, їх відповідності нормам діючого законодавства. Сформульовано основні складові частини договору закупівель з точки зору контролю. Визначено контрольні дії, які дозволяють ефективно використовувати кошти державного бюджету.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в визначенні теоретичних основ договірних зобов'язань як складової частини контролю. Обґрунтовано використання комплексного підходу відносно застосування контрольних дій по цінам державних закупівель під впливом економічних факторів, які будуть сприяти більш ефективному використанню державних коштів.

Практична значимість результатів дослідження. Отримані результати дослідження є основою для удосконалення контрольних дій за державними закупівелями як умови ефективного використання бюджетних коштів державними підприємствами.

Ключові слова: контроль, державні закупівель, державні кошти, договірні зобов'язання, ціна, строки, перевірка, витрати.

Pysmenna M.S. CONTRACTUAL OBLIGATIONS OF PUBLIC PROCUREMENT AS THE CONTROLLED OBJECTS

Purpose. The aim of the article is deepening the theoretical basis for implementation of the control functions on the essential terms of the agreement about the procurement by public funds and the determination of controlled objects and control actions taking into account the normative regulation.

Methodology of research. The general scientific methods of scientific cognition, as abstract and logical were used in the study – to identify the nature of public procurement as an object of control; comparison and synthesis – for presentation methods to verify compliance of the contract on procurement; systematic approach – for substantiation of expediency for carrying out control action regarding price change of public procurement; forecasting – to determine areas of improvement of control actions of public procurement by budgetary funds.

Findings. Norm of constancy of contract terms of public procurement, in particular their compliance with norms of existing legislation was substantiated. It has been formed the basic components of the procurement contract in terms of control. Control activities that allow efficient use of state budget funds have been determined.

Originality. Scientific novelty is to determine the theoretical bases of contractual obligations as a component of the object of control. The application of an integrated approach regarding the application of control actions by government procurement prices influenced by economic factors that contribute to more efficient use of public funds has been substantiated.

Practical value. The obtained results of research are the basis for improving the control actions by public procurement as a condition for the effective use of budget funds by state enterprises.

Key words: control, public procurement, state funds, contractual obligations, price, term, checking, expenditures.

Малюк О.С., Нестеренко І.Ю. ОБґРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ПЛАНУВАННЯ РЕМОНТІВ В УМОВАХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Метою даного дослідження є розгляд основних проблем, пов'язаних з плануванням технічного обслуговування і ремонтів енергетичного обладнання підприємств електроенергетики, а також обґрунтування економічної ефективності впровадження сучасних методів планування ремонтів на зазначених підприємствах.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальні та спеціальні методи дослідження, зокрема: монографічний – при обґрунтуванні значення електричної енергії в національному господарстві; економіко-статистичний – при проведенні аналізу забезпечення України енергетичними ресурсами та визначенні технічного стану підприємств, які виробляють електричну енергію; економіко-аналітичний метод – при проведенні оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту, що передбачає впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів за технічним станом в умовах діючої теплоелектростанції.

Результати дослідження. Обґрунтовано значення електричної енергії в національному господарстві. Здійснено аналіз забезпечення України енергетичними ресурсами. Визначено технічний стан підприємств, які виробляють електричну енергію та виявлено проблеми, з якими вони стикаються при плануванні технічного обслуговування та ремонтів. Встановлено необхідність застосування сучасних систем планування технічного обслуговування та ремонтів енергетичного устаткування. Проведено оцінку економічної ефективності інвестиційного проекту, що передбачає впровадження системи планово-попереджувальних ремонтів за технічним станом в умовах діючої теплоелектростанції.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтування економічної ефективності впровадження сучасних методів планування ремонтів в умовах енергетичних підприємств.

Практична цінність результатів дослідження. Отримані результати дослідження сприяють підвищенню рівня технічного стану і безперебійності в роботі енергетичних підприємств. Вони можуть бути використані на підприємствах енергетичної галузі.

Ключові слова: теплоелектростанція, електрика, планування, ремонт, система, економічна ефективність, термін окупності.

Малюк О.С., Нестеренко І.Ю. ОБОСНОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ПЛАНИРОВАНИЯ РЕМОНТОВ В УСЛОВИЯХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Целью данного исследования является рассмотрение основных проблем, связанных с планированием технического обслуживания и ремонтов энергетического оборудования предприятий электроэнергетики, а также обоснование экономической эффективности внедрения современных методов планирования ремонтов на указанных предприятиях.

Методика исследования. В процессе исследования использованы общие и специальные методы исследования, в частности: монографический – при обосновании значения электрической энергии в национальном хозяйстве; экономико-статистический – при проведении анализа обеспечения Украины энергетическими ресурсами и определении технического состояния предприятий, производящих электрическую энергию; экономико-аналитический метод – при проведении оценки экономической эффективности инвестиционного проекта, предусматривающего внедрение системы планово-предупредительных ремонтов по техническому состоянию в условиях действующей теплоэлектростанции.

Результаты исследования. Обосновано значение электрической энергии в национальном хозяйстве. Осуществлен анализ обеспечения Украины энергетическими ресурсами. Определено техническое состояние предприятий, производящих электрическую энергию и выявлены проблемы, с которыми они сталкиваются при планировании технического обслуживания и ремонтов. Установлена необходимость применения современных систем планирования технического обслуживания и ремонтов энергетического оборудования. Проведена оценка экономической эффективности инвестиционного проекта, предусматривающего внедрение системы планово-предупредительных ремонтов по техническому состоянию в условиях действующей теплоэлектростанции.

Научная новизна результатов исследования. Обоснование экономической эффективности внедрения современных методов планирования ремонтов в условиях энергетических предприятий.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования способствуют повышению уровня технического состояния и бесперебойности в работе энергетических предприятий. Они могут быть использованы на предприятиях энергетической отрасли.

Ключевые слова: теплоэлектростанция, электричество, планирование, ремонт, система, экономическая эффективность, термин окупаемости.

Malyuk O.S., Nesterenko I.Yu. SUBSTANTIATION OF ECONOMIC EFFICIENCY FOR INTRODUCTION OF MODERN METHODS OF PLANNING OF REPAIRS IN CONDITIONS OF ENERGY ENTERPRISES

Purpose. The aim of the article is consideration of the main problems related to the planning of maintenance and repairs of power equipment of energy enterprises and also substantiation of economic efficiency for the introduction of modern methods of planning of repairs at these enterprises.

Methodology of research. The general and special methods were used during the research study, such as: monographic - in substantiating the value of electric energy in the national economy; economics and statistics - in the analysis to ensure Ukraine's energy by resources and the determination of the technical condition of the enterprises producing electricity; economic and analytical method - when assessing the economic efficiency of the investment project for the introduction of a system of scheduled preventive maintenance on the technical condition in the terms of the existing thermal power plants.

Findings. Importance of electric energy in the national economy has been proved. The analysis of providing Ukraine with energy resources has been implemented. The technical condition of the enterprises producing electricity was determined and the challenges they face in planning maintenance and repairs were identified. The necessity for application of modern systems for planning maintenance service and repairs of power equipment has been established. The evaluation of the economic efficiency of the investment project for the introduction of a system for scheduled preventive maintenance on the technical condition in the terms of the existing thermal power plants has been conducted.

Originality. Scientific novelty of the results of the study is to substantiate the economic efficiency for introduction of modern methods of planning of repairs in conditions of energy enterprises.

Practical value. The obtained results of research contribute to improve the level of technical condition and continuity in the work of energy enterprises. They can be used at the enterprises of the energy industry.

Key words: thermal power station, electricity, planning, repair, system, economic efficiency, payback period.

Сапіґра С.О. СУТІСНО-ДЕФІНІТИВНЕ ВИЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ВИРОБНИЧОГО АУТСОРСИНГУ

Мета. Метою статті є проведення сутнісно-дефінітивного дослідження міжнародного виробничого аутсорсингу в контексті глобальних ланцюгів доданої вартості.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети застосовано методи аналізу й синтезу, а також використано джерелознавчий підхід. На основі монографічного аналізу виявлено, що аутсорсинг як перспективний економічний інструмент за останні десятиліття набув значного розвитку в світовій економіці. Встановлено, що його значні трансформації та якісні зміни, викликані розвитком ІТ-технологій і глобалізаційними процесами, спричинили труднощі в однозначному розумінні його суті та функцій. Застосовано компаративний аналіз для визначення класифікаційних ознак аутсорсингу, які однозначно виокремлюють його з-поміж інших економічних явищ, схожих за багатьма параметрами. Виявлено, що на сьогодні це становить значну проблему

при застосуванні аутсорсингу в бізнес-середовищі не тільки для українських підприємств, а й для бізнесу з розвинених країн.

Результати дослідження. Проаналізовано відповідний понятійний апарат аутсорсингу, який використовується українськими, російськими та багатьма західними науковцями. Дослідження значеннєвої бази міжнародного аутсорсингу, як стратегічного інструменту інтеграції економіки в глобальними ланцюгами доданої вартості, довели, що це поняття помилково замінюється терміном «офшоринг», або «міжнародна фрагментація».

Наукова новизна результатів дослідження. Уперше доведено, що використані терміни мають відмінні характеристики, функції та ознаки. Також подано аргументовані доводи, у чому їхня різниця. Новизна використаного в статті підходу в тому, що сутність аутсорсингу розглядається в контексті глобальних ланцюгів доданої вартості.

Практична значущість результатів дослідження. Результати дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення, тому можуть застосовуватися для вдосконалення діяльності виробничих підприємств України, їх ефективному виходу на міжнародні ринки. Правильне й однозначне розуміння аутсорсингу, а також його відмінності від інших економічних інструментів, може сприяти ефективній і неконфліктній співпраці українських та зарубіжних підприємств у виробничій сфері.

Ключові слова: глобальні ланцюги доданої вартості, міжнародний виробничий аутсорсинг, офшоринг, фрагментація, глобалізація, дефінітивний аналіз.

Сапигура С.А. СУЩОСТНО-ДЕФИНИТИВНОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРОИЗВОДСТВЕННОГО АУТСОРСИНГА

Цель. Целью статьи является проведение сущностно-дефинитивного исследования международного производственного аутсорсинга в контексте глобальных цепей добавленной стоимости.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели применены методы анализа и синтеза, а также использован источниковедческий подход. На основе монографического анализа выявлено, что аутсорсинг как перспективный экономический инструмент в последние десятилетия приобрел широкое развитие в мировой экономике. Установлено, что значительные трансформации и качественные изменения аутсорсинга, вызванные развитием ИТ-технологий и глобализационных процессов, стали причиной трудностей в однозначном понимании его сути и функций. Был применен компаративный анализ для определения классификационных признаков аутсорсинга, которые однозначно выделяют его среди других экономических явлений, похожих по многим параметрам. Выявлено, что на сегодня это представляет существенную проблему при применении аутсорсинга в бизнес-среде не только для украинских предпринимателей, но и для бизнеса из развитых стран.

Результаты исследования. Проанализирован соответствующий понятийный аппарат аутсорсинга, использующийся как украинскими и российскими, так и многими западными учеными. Новизна использованного в статье подхода в том, что сущность аутсорсинга рассматривается в контексте глобальных цепей добавленной стоимости. Исследование смысловой базы международного аутсорсинга, как стратегического инструмента интеграции экономики в глобальные цепи добавленной стоимости, доказало, что это понятие ошибочно подменяется термином «офшоринг», или «международная фрагментация».

Научная новизна результатов исследования. Впервые доказано, что эти термины имеют отличные характеристики, функции и признаки. Также представлены аргументированные доводы, в чем их разница.

Практическая значимость результатов исследования. Результаты исследования имеют как теоретическое, так и практическое значение, поэтому могут применяться для совершенствования деятельности производственных предприятий Украины, их эффективному выходу на международные рынки. Правильное и однозначное понимание аутсорсинга, а также его отличий от других экономических инструментов, может способствовать эффективному и неконфликтному сотрудничеству украинских и зарубежных предпринимателей в производственной сфере.

Ключевые слова: глобальные цепи добавленной стоимости, международный производственный аутсорсинг, офшоринг, фрагментация, глобализация, дефинитивный анализ.

Sapihura S.O. INTERNATIONAL MANUFACTURING OUTSOURCING NATURE AND TERMINOLOGY DEFINING

Purpose. The article is aimed at carrying research on nature and definition of international manufacturing outsourcing in the context of global value added chains.

Methodology of research. For the research carrying and having proper results, there have been applied such scientific theoretical methods as analysis, synthesis, and authentic resources reference approach. On the basis of monographic analysis it is found out that outsourcing, being a prospective economic instrument, has been experiencing for last decades outstanding development in global economy. It is found out that considerable transformations and changes in qualitative degree the phenomenon experienced, being rooted from IT-technologies development and globalization, have caused difficulties in reaching unambiguous understanding of its nature and functions. Comparative analysis has been applied for defining outsourcing classification features which falsify similarity among other blurred terms applied. It is stated that currently it poses a pressing problem for business not only for Ukrainian entities but also for business in developed countries in cases concerned outsourcing.

Findings. Corresponding terminology and definitions used by Ukrainian, Russian, and western scientists have been analyzed. The novelty of the article is in an approach to the notion of outsourcing applied through value added chains context. Research on meanings of international outsourcing as strategic instrument for integration of an economy into global value chains has come to evidence that the notion is falsely substituted by the terms of "offshoring", or "international fragmentation".

Originality. For the first time the terms are proved to have distinguishing characteristics, functions, and features. Moreover, strong arguments on their distinction are given.

Practical value. The results of the research have theoretical and practical use, therefore they are believed to be used for improving manufacturing activity by Ukrainian companies, and for entering foreign markets. Comprehensive and unambiguous understanding of outsourcing and distinction between other economic instruments can contribute effective and non-controversial cooperation between Ukrainian and foreign manufacturing companies.

Key words: global value-added chains, international manufacturing outsourcing, offshoring, fragmentation, globalization, definition analysis.

Шелест Т.М. ПЕРЕДУМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ СТЕЙКХОЛДЕР-МЕНЕДЖМЕНТУ НА РИНКУ ПІДГОТОВКИ МОРЯКІВ

Мета: Економічне обґрунтування можливостей впровадження інструментів стейкхолдер-менеджменту у діяльність судноплавних компаній і вищих морських навчальних закладів в процесі підготовки моряків.

Методика дослідження: В процесі дослідження використано наступні методи: аналіз наукових праць вчених, зарубіжний досвід та синтез методів стратегічного менеджменту в умовах кризи і глобалізації (для оцінки передумов застосування стейкхолдер-менеджменту ВМНЗ і визначення передумов застосування засобів підвищення якості підготовки кадрів для судноплавних компаній).

Результати дослідження: В статті досліджені передумови застосування новітніх засобів менеджменту на ринку підготовки моряків, дано визначення поняття стейкхолдер-менеджмент і визначено умови застосування засобів підвищення якості підготовки кадрів для судноплавних компаній. Проаналізована потреба у технічних засобах тренажерно-практичної підготовки студентів вищих морських навчальних закладів (ВМНЗ), витрати на таку матеріально технічну базу та питання фінансування оновлення тренажерних центрів ВМНЗ.

Наукова новизна результатів дослідження: вперше запропоновано використання інструментів стейкхолдер-менеджменту у взаємовідносинах СК і ВМНЗ в процесі підготовки моряків; вперше здійснено аналіз стейкхолдерів ринку підготовки моряків та їх класифікацію за двома основними підходами: за ступенем впливу на ринок підготовки моряків та в залежності від приналежності до ВМНЗ.

Практична значущість результатів дослідження: розроблені в дослідженні підходи направлені на використання інструментів стейкхолдер-менеджменту у взаємовідносинах СК і ВМНЗ з метою взаємного управління вимогами, що дозволить стейкхолдерам ефективніше досягати цілей розвитку.

Ключові слова: ринок підготовки моряків, Конвенція з підготовки, дипломування і несення вахти, вищі морські навчальні заклади, матеріально-технічна база, стейкхолдери, стейкхолдер-менеджмент.

Шелест Т.М. ПРЕДПОСЫЛКИ ПРИМЕНЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕР-МЕНЕДЖМЕНТА НА РЫНКЕ ПОДГОТОВКИ МОРЯКОВ

Цель: Экономическое обоснование возможностей внедрения инструментов стейкхолдер-менеджмента в деятельность судоходных компаний и высших морских учебных заведений в процессе подготовки моряков.

Методика исследования: В процессе исследования использованы следующие методы: анализ научных трудов ученых, зарубежный опыт и синтез методов стратегического менеджмента в условиях кризиса и глобализации (для оценки предпосылок применения стейкхолдер-менеджмента ВМУЗ и определения предпосылок применения средств повышения качества подготовки кадров для судоходных компаний).

Результаты исследования: В статье исследованы предпосылки применения новейших средств управления на рынке подготовки моряков, дано определение стейкхолдер-менеджмента и определены условия применения средств повышения качества подготовки кадров для судоходных компаний. Проанализирована потребность в технических средствах тренажерно-практической подготовки студентов высших морских учебных заведений (ВМУЗ), расходы на такую материально-техническую базу и вопросы финансирования обновления тренажерных центров ВМУЗ.

Научная новизна результатов исследования.: впервые предложено использование инструментов стейкхолдер – менеджмента во взаимоотношениях СК и ВМУЗ в процессе подготовки моряков; впервые осуществлен анализ стейкхолдеров рынке подготовки моряков и их классификацию по двум основным подходам: степени влияния на рынок подготовки моряков и в зависимости от принадлежности к ВМУЗ.

Практическая значимость результатов исследования: разработаны в исследовании подходы, направлены на использование инструментов стейкхолдер – менеджмента во взаимоотношениях СК и ВМУЗ с целью взаимного управления требованиями, что позволит стейкхолдерам эффективнее достигать целей развития.

Ключевые слова: рынок подготовки моряков, Конвенция по подготовке, дипломированию и несению вахты, высшие морские учебные заведения, материально-техническая база, стейкхолдеры, стейкхолдер-менеджмент.

Shelest T.M. PREREQUISITES FOR APPLYING STAKEHOLDER MANAGEMENT ON THE MARKET FOR TRAINING OF SEAFARERS

Purpose. The aim of the article is substantiation of the possibilities for introducing tools of stakeholder management in the activity of shipping companies (SC) and higher maritime educational institutions in the process for training of seafarers.

Methodology of research. The following methods were used in the research process: analysis of scientific works of scientists, international experience and synthesis of methods for strategic management in times of crisis and globalization (to assess preconditions of applying stakeholder management at higher maritime educational institutions and determination of preconditions for application of quality improvement training for shipping companies).

Findings. The prerequisites for applying modern means of management on the market for training of seafarers were examined in the article, the definition for the concept of stakeholder management was given and conditions for application means of improving the quality of personnel training for shipping companies have been determined.

The need for technical equipment of fitness and practical training students of higher maritime educational institutions (HMEI), the cost for such material and technical base and the issue of financing in order to update training centers for higher maritime educational institutions has been analyzed.

Originality. The first time was proposed the use of tools for stakeholder management in relationship between SC and HMEI in the process of training of seafarers; the first time was analyzed market stakeholders training of seafarers and their classification according to two main approaches: by the degree of impact on the market for training of seafarers and depending on the membership of higher maritime educational institutions.

Practical value. Developed approach in the research aimed at the use of tools for stakeholder-management in relationship between SC and HMEI in order to the mutual requirements of management that will allow stakeholders effectively to achieve development objectives.

Key words: market for training of seafarers, the Convention on training, certification and watch keeping, higher maritime education institutions, material and technical base, stakeholders, stakeholder management.

Черкашина К.Ф., Олійник Д.А. АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХІВ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ ЯК НАПРЯМОК АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

Мета статті полягає у проведенні аналізу фінансових результатів банківської системи України, а також розробці теоретичних і практичних рекомендацій щодо підвищення рентабельності банків в Україні.

Методика дослідження. В процесі дослідження застосовано: статистичні методи - для аналізу динаміки фінансових результатів та структури доходів та витрат банківської системи, методи системного аналізу - для ретроспективного аналізу даних банківської системи України впродовж 2008-2015 рр.

Результати дослідження. На основі проведеного аналізу динаміки обсягів прибутків та збитків банків України впродовж 2008-2015 рр. визначено, що у більшості банківських установ є надвисокі обсяги резервів під активні операції, що обумовлено високою часткою у їх портфелях проблемної заборгованості. Виявлено, що найбільший збиток за результатами 2015 року отримав АТ «ВТБ Банк» (16,261 млрд. грн.), який знаходиться на 12 місці за обсягом активів. Також у десятку банків, що отримали найбільший збиток, входять АТ «Укрсоцбанк», «Укрексімбанк», АТ «Промінвестбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ «Сбербанк Росії».

Наукова новизна результатів дослідження. На основі аналізу фінансового результату банків як самостійних одиниць, так і у розрізі певних груп банків зроблено висновки стосовно того, яка з груп є найбільш стійкою. Визначено закономірність щодо рівня прибутковості банків в залежності від їх розмірів.

Практична значущість результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності комерційних банків, а також у подальших наукових дослідженнях за даною проблемою.

Ключові слова: прибуток банку, рентабельність, банківська система, фінансовий результат, активи банку.

Черкашина К.Ф., Олійник Д.А. АНАЛИЗ ПРИБЫЛЬНОСТИ БАНКОВ В УКРАИНЕ И СПОСОБОВ ЕЕ ПОВЫШЕНИЯ КАК НАПРАВЛЕНИЕ АНТИКРИЗИСНОЙ ПОЛИТИКИ

Цель статьи заключается в проведении анализа финансовых результатов банковской системы Украины, а также разработке теоретических и практических рекомендаций по повышению рентабельности украинских банков.

Методика исследования. В процессе исследования применены: статистические методы – для анализа динамики финансовых результатов и структуры доходов и расходов банковской системы, методы системного анализа - для ретроспективного анализ данных банковской системы Украины на протяжении 2008-2015 гг.

Результаты исследования. Проанализирована динамика и объемы доходов и убытков банков Украины на протяжении 2008-2015 гг. На основе анализа структуры доходов и расходов банков было определено, что большинство банковских учреждений присущи сверхвысокие объемы резервов под активные операции, что обусловлено высокой долей в их портфелях проблемной задолженности. Выявлено, что наибольший ущерб по результатам 2015 получил АО «ВТБ Банк» (16,261млрд., грн.), который находится на 12 месте по объему активов. Также в десятку банков, получивших наибольший ущерб, входят АО «Укрсоцбанк», «Укрэксимбанк», АО «Проминвестбанк», АО «Ощадбанк», АО «Райффайзен Банк Аваль» и АО «Сбербанк России».

Научная новизна результатов исследования. На основе анализа финансового результата банков как самостоятельных единиц, так и в разрезе определенных групп банков сделаны выводы о том, какая из групп является наиболее устойчивой. Определена закономерность по уровню доходности банков в зависимости от их размеров.

Практическая значимость результатов исследования. Результаты исследования могут быть использованы в практической деятельности коммерческих банков, а также в дальнейших научных исследованиях по данной проблеме.

Ключевые слова: прибыль банка, рентабельность, банковская система, финансовый результат, активы банка.

Cherkashyna K.F., Oliinyk D.A. ANALYSIS OF PROFITABILITY OF BANKS IN UKRAINE AND METHODS OF ITS INCREASE AS A DIRECTION OF ANTI-CRISIS POLICY

The purpose of the article is to analyze the financial results of the banking system of Ukraine, as well as to develop theoretical and practical recommendations on improving the profitability of Ukrainian banks.

Methodology of research. The study applied: statistical methods to analyze the dynamics of financial results of the banking system, bank income and expense structure, retrospective analysis of the banking system of Ukraine during 2008-2015.

Findings. The paper analyzed dynamics and volume of profit and losses of Ukrainian banks during the 2008-2015. The analysis of the structure of the banks revenues and expenses showed that most banks have extremely high volumes of allowance for loans and lease losses due to the important weight of non-performing loans in the bank portfolio.

The study found that JSC "VTB Bank" reported the biggest loss in 2015 (16.261 billion. UAH.), located on the 12th place in terms of assets. Also in the top ten banks that reported the biggest losses, are JSC "Ukrsotsbank", "Ukreximbank", JSC "Prominvestbank", JSC "Savings Bank", JSC "Raiffeisen Bank Aval" and JSC "Sberbank of Russia".

Originality. Based on the analysis of the financial results of banks as independent units, and in the context of certain groups of banks It was found which group is the most stable based on the analysis of the financial results of banks as independent units, and as a part of groups of banks. It was revealed that banks' profitability level depends on their size.

The practical value. The research results can be used in the practice of commercial banks, as well as subsequent research on this issue.

Key words: bank profit, profitability, the banking system, financial result, the bank's assets.

Костецкий Я.І. ЛІЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Мета. Оцінка сучасних тенденцій лізингової діяльності і визначення ролі лізингу в інвестиційному механізмі інноваційного розвитку підприємств АПК.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувались такі наукові методи дослідження: аналізу та синтезу, індукції та дедукції – при вивченні напрямів формування ринку лізингових послуг; порівняння – при аналізі лізингових операцій та визначенні переваг фінансового лізингу як альтернативи фінансування інвестиційних проектів кредитуванням; системного підходу – при встановленні ролі фінансового лізингу в модернізації виробництва, оновлення обладнання та технологій агропромислового комплексу.

Результати дослідження. Здійснено оцінку сучасного стану, проблем та перспектив розвитку лізингових послуг підприємств АПК, розроблено заходи щодо їх вдосконалення у сучасних умовах. Доведено, що при зношенні основного капіталу сільськогосподарських підприємств понад 50 % та відсутності власних коштів для його оновлення необхідно здійснювати пошук нетрадиційних форм його фінансування. Встановлено, що лізингова діяльність в умовах недостатності власних коштів, обмеженості банківських послуг, відсутності бюджетного фінансування інноваційної діяльності сприятиме аграрним підприємствам здійснювати ефективне оновлення виробничих засобів. Вивчено особливості лізингових відносин у країнах Західної Європи, визначено основні чинники, що впливають на розвиток лізингової діяльності в Україні.

Наукова новизна результатів дослідження. Використано комплексний підхід до обґрунтування напрямів застосування лізингового бізнесу в підприємствах агропромислового виробництва, визначено шляхи підвищення його ефективності.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на вирішення проблеми інвестиційно-інноваційного забезпечення діяльності підприємств агропромислового виробництва. Вони можуть бути використані у різних за розмірами господарствах.

Ключові слова: аграрний сектор, інвестиції, сільськогосподарські підприємства, лізинг, фінансовий лізинг.

Костецкий Я.И. ЛИЗИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ

Цель. Оценка современных тенденций лизинговой деятельности и определение роли лизинга в инвестиционном механизме инновационного развития предприятий АПК.

Методика исследования. В процессе исследования использовались такие научные методы исследования: анализа и синтеза, индукции и дедукции – при изучении направлений формирования рынка лизинговых услуг; сравнения – при анализе лизинговых операций и определении преимуществ финансового лизинга как альтернативы финансирования инвестиционных проектов кредитованием; системного подхода – при установлении роли финансового лизинга в модернизации производства, обновлении оборудования и технологий агропромышленного комплекса.

Результаты исследования. Осуществлено оценку современного состояния, проблем и перспектив развития лизинговых услуг предприятий АПК, разработаны мероприятия по их совершенствованию в современных условиях. Доказано, что при износе основного капитала сельскохозяйственных предприятий более 50% и отсутствии собственных средств для его обновления необходимо осуществлять поиск нетрадиционных форм его финансирования. Установлено, что лизинговая деятельность в условиях недостаточности собственных средств, ограниченности банковских услуг, отсутствия бюджетного финансирования инновационной деятельности будет способствовать аграрным предприятиям осуществлять эффективное обновление производственных средств. Изучены особенности лизинговых отношений в странах Западной Европы, определены основные факторы, влияющие на развитие лизинговой деятельности в Украине.

Научная новизна результатов исследования. Использован комплексный подход к обоснованию направлений применения лизингового бизнеса в предприятиях агропромышленного производства, определены пути повышения его эффективности.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на решение проблемы инвестиционно-инновационного обеспечения деятельности предприятий агропромышленного производства. Они могут быть использованы в различных по размерам хозяйствах.

Ключевые слова: аграрный сектор, инвестиции, сельскохозяйственные предприятия, лизинг, финансовый лизинг.

Kostetskiy Ya.I. LEASING AS A TOOL FOR INVESTMENT AND INNOVATION DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR OF THE ECONOMY

Purpose. The aim of the article is the assessment of current trends of leasing activity and defining the role of leasing in investment mechanism of innovation development of enterprises of AIC.

Methodology of research. The following research methods were used in research process: analysis and synthesis, induction and deduction – in studying the directions of forming the leasing services market; comparison – in the analysis of leasing transactions and identifying the benefits of financial leasing as an alternative financing investment projects by crediting; systems approach – while establishing a role of financial leasing in production modernization, updating equipment and technology of agro-industrial complex.

Findings. The estimation of the current state, problems and prospects for the development of leasing services of enterprises of AIC has been conducted; measures for their improvement in current conditions have been developed.

It has been proved that it is necessary to search for non-traditional forms of its financing when worn of fixed capital of agricultural enterprises over 50% and the absence of its own funds for its update. It is established that the leasing activity in terms of lack of own funds, limited of banking services, lack of budget financing of innovation activity will help agricultural enterprises to implement effective upgrade of production means. The features of leasing relations in Western European countries were studied, the main factors were determined affecting the development of leasing activity in Ukraine.

Originality. Comprehensive approach for substantiation of directions in the use of leasing business at the enterprises of agro-industrial production was used; the ways to improve its efficiency were determined.

Practical value. The obtained results of research aimed at solving the problem of investment and innovation providing activity of the enterprises of agro-industrial production. They can be used in different size farms.

Key words: agricultural sector, investments, agricultural enterprises, leasing, financial leasing.

Шеленко Д.І., Жук О.І., Баланюк С.І. МЕНЕДЖМЕНТ ТОРГОВЕЛЬНО-БІРЖОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Мета. Метою статті є оцінка стану та визначення проблем і особливостей управління торговельно-біржовою діяльністю, а також обґрунтування найважливіших елементів, від яких залежить саме процес управління торговельно-біржовою діяльністю.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано наступні методи: систематизації – для узагальнення наявних підходів до управління торговельно-біржовою діяльністю, аналізу та синтезу – для визначення сутності торговельно-біржової діяльності, абстрактно-логічний метод – для узагальнення теоретичних положень і формування висновків та пропозицій.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти України, публікації вітчизняних та закордонних вчених-економістів.

Результати дослідження. У статті встановлено проблеми та особливості управління торговельно-біржовою діяльністю, а також висвітлено досвід управління діяльністю товарних бірж в різних країнах. Виявлено, що управління діяльністю товарних бірж здійснюється у двох основних формах: державне управління й самоврядування. Виділено найважливіші елементи які впливають на управління торговельно-біржової діяльності це – системний підхід та політика ціноутворення. Для оцінки стану та визначення проблем в статті наведено законодавче розкриття змісту категорії: “управління торговельно-біржовою діяльністю”.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано необхідність удосконалення нормативно-правового забезпечення торговельно-біржової діяльності та створення єдиної правової основи для функціонування товарних бірж.

Практична значущість результатів дослідження. Одержані результати досліджень можуть бути використані при дослідженні критеріального підходу до можливостей кожного регіону у проведенні торговельної та біржової діяльності та визначення напрямів подальшого розвитку і підвищення їх ефективності.

Ключові слова: управління, торговельна діяльність, біржова діяльність, торговельно-біржова діяльність.

Шеленко Д.И., Жук О.И., Баланюк С.И. МЕНЕДЖМЕНТ ТОРГОВО-БИРЖЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

Цель. Целью статьи является оценка состояния и определение проблем и особенностей управления торгово-биржевой деятельностью, а также обоснование важнейших элементов, от которых зависит сам процесс управления торгово-биржевой деятельностью.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: систематизации – для обобщения имеющихся подходов к управлению торгово-биржевой деятельностью, анализа и синтеза – для определения сущности торгово-биржевой деятельности, абстрактно-логический метод – для обобщения теоретических положений и формирование выводов и предложений.

Информационной базой исследования стали законодательные акты Украины, публикации отечественных и зарубежных ученых-экономистов.

Результаты исследования. В статье установлены проблемы и особенности управления торгово-биржевой деятельностью, а также освещен опыт управления деятельностью товарных бирж в разных странах. Выведено, что управление деятельностью товарных бирж осуществляется в двух основных формах:

государственное управление и самоуправление.

Выделены важнейшие элементы, которые влияют на управление торгово-биржевой деятельности это – системный подход и политика ценообразования.

Для оценки состояния и определения проблем в статье приведены законодательное раскрытие содержания категории: “управление торгово-биржевой деятельностью”.

Научная новизна результатов исследования. Обоснована необходимость совершенствования нормативно-правового обеспечения торгово-биржевой деятельности и создания единой правовой основы для функционирования товарных бирж.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследований могут быть использованы при исследовании критериального подхода к возможностям каждого региона в проведении торговой и биржевой деятельности и определение направлений дальнейшего развития и повышения их эффективности.

Ключевые слова: управления, торговая деятельность, биржевая деятельность, торгово-биржевая деятельность.

Shelenko D.I., Zhuk O.I., Balaniuk S.I. MANAGING COMMODITY AND EXCHANGE ACTIVITIES

Purpose. The purpose of this paper is to assess the status and definition of the problems and features of managing trade and exchange activities, as well as grounding the most important elements that affect the very process of managing and exchange activities.

Methodology of research. The study used the following methods: systematization to summarize existing approaches to managing trade and exchange activities, analysis and synthesis – to determine the nature of trade and exchange activities, abstract and logical method for the generalization of theoretical principles and forming conclusions and proposals.

The information bases for the investigation were the laws of Ukraine, publications of domestic and foreign scientists and economists.

Findings. The article defines the problems and features of managing trade and exchange activities, as well as management of commodity exchanges in different countries.

It has been determined that viewing management the problem of determining the place in of each element of the trade and exchange activities is essential. It has been proved that the management of activity of commodity exchanges is carried out in two main forms: public administration and self-government.

It has been selected the most important elements that affect the management of trade and exchange activities this is a systemic approach and pricing policy.

To assess the status and identify problems the disclosure of the contents of category: “management of commodity and exchange activities” have been given in this article.

Originality. The necessity of improving the normative and-legal support of trade exchange activities, and the creation of a unified legal framework for the functioning of commodity exchanges has been grounded.

Practical value. The obtained results can be used to study the criterial approach to the needs of each region for commodity and exchange activities and identify areas for further development and increase of their efficiency.

Key words: management, trading activity, stock activity, commodity and exchange activities.

Коробкова О.М. СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МИТНИХ ПОСЛУГ

Мета. Узагальнення і подальший розвиток теоретичних положень щодо економічної сутності митних послуг та здійснення класифікації митних послуг.

Методика дослідження. Дослідження виконувалися на основі використання різних методів і методичних підходів, зокрема: аксіоматичного методу – для визначення сутності поняття митні послуги; абстрактно-логічного – для вивчення літературних джерел, узагальнення теоретичних аспектів та формування кінцевих висновків, системного аналізу – для встановлення структурних зв'язків між елементами досліджуваної системи.

Результати дослідження. Проведено огляд літературних джерел з досліджуваної проблеми. Узагальнено різні трактування теоретичних положень щодо визначення економічної сутності митних послуг. Обґрунтовано сутність поняття «митна послуга» і запропоновано авторське визначення цього поняття з позиції системного поєднання державної та комерційної складової. На основі дослідження специфіки надання митних послуг визначені основні критерії класифікації даної категорії та сформовано класифікацію митних послуг.

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблено змістовне тлумачення поняття “митна послуга”, що, на відміну від існуючого, викладено з позиції системного поєднання державної та комерційної складової.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження створюють теоретичну та методичну базу вдосконалення механізму регулювання митної брокерської діяльності. Вони можуть бути використані при організації семінарів та доповідей, курсів підвищення кваліфікації митних брокерів.

Ключові слова: посередницька послуга; митні послуги, фіскальні органи, митні брокери.

Коробкова Е.Н. СУЩНОСТЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ ТАМОЖЕННЫХ УСЛУГ

Цель. Обобщение и дальнейшее развитие теоретических положений по экономической сущности таможенных услуг и осуществления классификации таможенных услуг.

Методика исследования. Исследования выполнялись на основе использования различных методов и методических подходов, в частности: аксиоматического метода – для определения сущности понятия таможенные услуги; абстрактно-логического – для изучения литературных источников, обобщение теоретических

аспектов и формирования конечных выводов, системного анализа - для установления структурных связей между элементами исследуемой системы.

Результаты исследования. Проведен обзор литературных источников по исследуемой проблеме. Обобщены различные трактовки теоретических положений по определению экономической сущности таможенных услуг. Обосновано сущность понятия «таможенная услуга» и предложено авторское определение этого понятия с позиции системного сочетания государственной и коммерческой составляющей. На основе исследования специфики предоставления таможенных услуг определены основные критерии классификации данной категории и сформировано классификацию таможенных услуг.

Научная новизна результатов исследования. Разработано содержательное толкование понятия «таможенная услуга», что, в отличие от существующего, изложено с позиции системного сочетания государственной и коммерческой составляющей.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования создают теоретическую и методическую базу совершенствования механизма регулирования таможенной брокерской деятельности. Они могут быть использованы при организации семинаров и докладов, курсов повышения квалификации таможенных брокеров.

Ключевые слова: посредническая услуга; таможенные услуги, фискальные органы, таможенные брокеры.

Korobkova O.M. ESSENCE AND CLASSIFICATION OF CUSTOMS SERVICES

Purpose. The aim of the article is generalization and further development of theoretical positions regarding the economic substance of customs services and the implementation of classification of customs services.

Methodology of research. Research carried out on the basis of the use of different methods and methodological approaches, including: axiomatic method – to determine the nature of the concept of customs services; abstract logical – to study literature sources, generalizations of theoretical aspects and formation of final conclusions, systems analysis – for the establishment of structural links between elements of the researched system.

Findings. The review of the literature on the researched topic was conducted. Different interpretations of theoretical positions to determining the economic essence of customs services have been generalized.

Originality. Meaningful interpretation of the term “customs service” that, unlike the existing one, set out from the position of system combining public and commercial component has been developed. The basic criteria for the classification of this category have been determined and classification of customs services has been formed on the basis of research the specific provision of customs services.

Practical value. The obtained results of the research provide theoretical and methodological basis to improve the mechanism regulating customs brokerage. They can be used for organization of seminars and presentations, training courses for customs brokers.

Key words: intermediation services, customs services, fiscal authorities, customs brokers.

Усатенко О.В. МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИПУСКУ ТА ПЕРВИННОГО РОЗМІЩЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ВЕНЧУРНИХ ФОНДІВ

Мета. Метою статті є удосконалення методики бухгалтерського обліку випуску та первинного розміщення цінних паперів венчурних фондів шляхом вивчення існуючої методики та запропоновання пропозицій щодо її удосконалення.

Методика дослідження. Методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення теорії бухгалтерського обліку, наукові праці вчених, нормативні та законодавчі акти України з обліку інститутів спільного інвестування та обліку цінних паперів. Для досягнення поставленої мети використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Методи теоретичного узагальнення, групування, порівняння, логіки, системного аналізу використано для вивчення існуючої методики обліку випуску та первинного розміщення цінних паперів; метод інституціонального аналізу – для виявлення взаємозв'язків між організаційно – правовими формами та напрямками функціонування венчурних фондів; метод моделювання – для розробки концептуальної схеми методики бухгалтерського обліку випуску та розміщення акцій венчурного фонду.

Результати дослідження. Визначена необхідність ведення окремо обліку статутного капіталу, сформованого за рахунок внесків засновників венчурного фонду, та окремо обліку статутного капіталу, сформованого за рахунок інвестиційних вкладів учасників венчурного фонду. Запропонована методика обліку випуску акцій венчурних фондів із застосуванням одного з аналітичних рахунків до рахунку «Статутний капітал», а також методика обліку розміщення акцій шляхом безпосередньої пропозиції цінних паперів заздалегідь визначеному колу осіб за розрахунковою вартістю за трьома варіантами.

Наукова новизна результатів дослідження. Запропонована методика обліку випуску акцій із застосуванням одного з аналітичних рахунків до рахунку «Статутний капітал», а також методика обліку розміщення акцій шляхом безпосередньої пропозиції цінних паперів заздалегідь визначеному колу осіб за розрахунковою вартістю за трьома варіантами.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на надання більш детальної та аналітичної інформації стосовно процесу формування власності венчурного фонду, обсягу прав учасників, тобто інформації про формування та використання власного капіталу як фінансової основи діяльності венчурного фонду, діяльність якого пов'язана з високим рівнем ризику.

Ключові слова: венчурний фонд, цінні папери, акції, інвестиційні сертифікати, методика бухгалтерського обліку, ризик.

Усатенко О.В. МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ВЫПУСКА И ПЕРВИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ ЦЕННЫХ БУМАГ ВЕНЧУРНЫХ ФОНДОВ

Цель. Целью статьи является усовершенствование методики бухгалтерского учета выпуска и первичного размещения ценных бумаг венчурных фондов путем изучения существующей методики и внесения предложений по ее совершенствованию.

Методика исследования. Методологическую основу исследования составляют фундаментальные положения теории бухгалтерского учета, научные труды ученых, нормативные и законодательные акты Украины по учету институтов совместного инвестирования и учета ценных бумаг. Для достижения поставленной цели использованы общенаучные и специальные методы познания. Методы теоретического обобщения, группировки, сравнения, логики, системного анализа использованы для изучения существующей методики учета выпуска и первичного размещения ценных бумаг; институционального анализа – для выявления взаимосвязей между организационно – правовыми формами и направлениями функционирования венчурных фондов; метод моделирования – для разработки концептуальной схемы методики бухгалтерского учета выпуска и размещения акций венчурного фонда.

Результаты исследования. Определена необходимость ведения отдельно учета уставного капитала, сформированного за счет взносов учредителей венчурного фонда, и отдельно учета уставного капитала, сформированного за счет инвестиционных вкладов участников венчурного фонда. Предложенная методика учета выпуска акций венчурных фондов с применением одного из аналитических счетов к счету «Уставный капитал», а также методика учета размещения акций путем непосредственного предложения ценных бумаг заранее определенному кругу лиц по расчетной стоимости по трем вариантам.

Научная новизна результатов исследования. Предложенная методика учета выпуска акций с применением одного из аналитических счетов к счету «Уставный капитал», а также методика учета размещения акций путем непосредственного предложения ценных бумаг заранее определенному кругу лиц по расчетной стоимости по трем вариантам.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования направлены на предоставление более подробной и аналитической информации относительно процесса формирования собственности венчурного фонда, объема прав участников, то есть информации о формировании и использовании собственного капитала как финансовой основы деятельности венчурного фонда, деятельность которого связана с высоким уровнем риска.

Ключевые слова: венчурный фонд, ценные бумаги, акции, инвестиционные сертификаты, методика бухгалтерского учета, риск.

Usatenko O.V. THE METHOD OF ACCOUNTING ISSUE AND INITIAL PLACEMENT OF SECURITIES OF VENTURE FUNDS

Purpose. The purpose of the article is to improve methods of accounting issue and initial placement of securities of venture capital funds by examining existing methodologies and proposing suggestions for its improvement.

Methodology of research. The fundamental principles of the theory of accounting, scientific works of scientists, regulatory and legislative acts of Ukraine on accounting for joint investment institutions and securities accounting are the methodological basis of research.

General scientific and special methods of cognition were used to achieve this goal. The methods of theoretical generalization, grouping, comparison, logical, systematic analysis were used to study the existing methods of accounting issue and initial placement of securities; method of institutional analysis – to identify relationships between organizational and legal forms and areas for functioning venture capital funds; modeling method – to develop a conceptual framework of accounting method issue and placement of shares of venture capital fund.

Findings. The necessity of maintaining separate accounting of authorized capital that was formed by contributions from the founders of venture capital fund and separate of accounting of the authorized capital, formed by investment deposits of participants of venture fund has been determined. The proposed method of accounting issuing shares with the use of one of the analytical accounting to account “The authorized capital” and the method of calculation by direct public offering of securities offers predefined number of persons at their calculated value according to three options.

Originality. The proposed method of accounting issuing shares with the use of one of the analytical accounting to account “The authorized capital” and the method of calculation by direct public offering of securities offers predefined number of persons at their calculated value according to three options.

Practical value. The obtained results of research are aimed at providing more detailed and analytical information regarding the process of forming a venture capital fund property, the scope of rights of participants, that information on the formation and use of equity capital as a financial basis for activity of venture capital fund, whose activity is linked to the high level of risk.

Key words: venture fund, securities, shares, investment certificates, method of accounting, risk.

Ібатуллін М.І. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО ОБЛІКУ В ТВАРИННИЦТВІ

Мета. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення статистичного обліку тваринництва

Методика дослідження. В процесі дослідження застосовувались такі методи і прийоми економічних досліджень: економіко-статистичний, монографічний, порівнянь – для обґрунтування методичних підходів щодо удосконалення основних форм статистичного обліку тваринництва з метою повного відображення всіх явищ, які

відбуваються в тваринницькій галузі; абстрактно-логічний, експериментальний, розрахунково-конструктивний, соціологічний - для формування об'єктивного відображення статистичної інформації шляхом розділення каналу збуту «реалізація за іншими каналами» на дві складові: «реалізація підприємницьким структурам» і «надходження на власні переробні підприємства».

Результати дослідження. Запропоновано методичні підходи щодо удосконалення основних форм статистичного обліку тваринництва з метою повного відображення всіх явищ, які відбуваються в тваринницькій галузі. Для об'єктивного відображення статистичної інформації обґрунтовано доцільним розділити канал збуту «реалізація за іншими каналами» на дві складові: «реалізація підприємницьким структурам» і «надходження на власні переробні підприємства».

Наукова новизна результатів дослідження. Запропоновано теоретичні підходи до обґрунтування трактування понять «приріст» та «приплід» шляхом впровадження для розрахунку ваги приплоду нормативної ваги з врахуванням породи, віку матки; виключення приросту живої маси молодняка, приросту осіменених телиць.

Практична значущість результатів дослідження. Запропоновано для аграрних формувань і сільських домогосподарств здійснювати сільськогосподарський перепис тваринництва, що забезпечить об'єктивність відображення стану сільського господарства і його галузі та тваринництва зокрема. Результати дослідження доцільно використовувати в сільськогосподарських формуваннях.

Ключові слова: тваринництво, статистичний облік, звітність, сільськогосподарське підприємство, сільське домогосподарство.

Ибатуллин М.И. ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СТАТИСТИЧЕСКОГО УЧЕТА В ЖИВОТНОВОДСТВЕ

Цель. Целью исследования является разработка теоретических, методологических положений и практических рекомендаций по совершенствованию статистического учета животноводства.

Методика исследования. В процессе исследования применялись такие методы и приемы экономических исследований: экономико-статистический, монографический, сравнений – для обоснования методических подходов по совершенствованию основных форм статистического учета животноводства с целью полного отражения всех явлений, происходящих в животноводческой отрасли; абстрактно-логический, экспериментальный, расчетно-конструктивный, социологический – для формирования объективного отражения статистической информации путем разделения канала сбыта «реализация по другим каналам» на две составляющие: «реализация предпринимательским структурам» и «поступления на собственные перерабатывающие предприятия».

Результаты исследования. Предложены методические подходы по совершенствованию основных форм статистического учета животноводства с целью полного отражения всех явлений, происходящих в животноводческой отрасли. Для объективного отражения статистической информации обоснованно целесообразным разделить канал сбыта «реализация по другим каналам» на две составляющие: «реализация предпринимательским структурам» и «поступления на собственные перерабатывающие предприятия».

Научная новизна результатов исследования. Предложены теоретические подходы к обоснованию трактовки понятий «прирост» и «приплод» путем внедрения для расчета веса приплода нормативного веса с учетом породы, возраста матки, исключения прироста живой массы молодняка, прироста телок.

Практическая значимость результатов исследования. Предложено для аграрных формирований и сельских домохозяйств осуществлять сельскохозяйственной переписи животноводства, что обеспечит объективность отражения состояния сельского хозяйства и его отрасли и животноводства в частности. Результаты исследования целесообразно использовать в сельскохозяйственных формированиях.

Ключевые слова: животноводство, статистический учет, отчетность, сельскохозяйственное предприятие, сельское домохозяйство.

Ibatullin M.I. ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE IMPROVEMENT OF STATISTICAL ACCOUNTING IN LIVESTOCK

Purpose. The aim of the article is the development of theoretical, methodological provisions and practical recommendations for the improvement of statistical accounting of livestock.

Methodology of research. The following methods and techniques of economic research were used during the study, economic and statistical, monographic, comparisons – to substantiate methodological approaches for improving basic forms of statistical accounting of livestock to fully displaying all events that occur in the livestock sector; abstract and logical, experimental, settlement and structural, sociological – to form an objective reflection of statistical information by dividing sales channel “the realization by the other channels” into two components: “implementation of business structures” and “income on their own processing enterprises”.

Findings. The methodological approaches to improving basic forms of statistical accounting of livestock to fully displaying all events that occur in the livestock industry were proposed. It has been substantiated that for properly reflecting statistical information is appropriate to divide the distribution channel “the realization by the other channels” into two components: “implementation of business structures” and “income on their own processing enterprises”.

Originality. A theoretical approaches to substantiation for the interpretation of the concepts of “growth” and “offspring” through the introduction for calculating weight of offspring of normative weight considering species, age of the uterus; exception of live weight of calves, growth of insemination of heifers.

Practical value. It has been proposed to carry out agricultural livestock census which ensures objectivity displaying the status of agriculture and its sector and particular livestock. Results of the study should be used in agricultural formations

Key words: livestock, statistical accounting, reporting, agricultural enterprise, rural household.

Копотієнко Т.Ю. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ У МЕРЕЖАХ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета. Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних та прикладних аспектів обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат в мережах підприємств ресторанного господарства.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано систему загальних і спеціальних методів, зокрема: економіко-статистичний – при виявленні і визначенні показників основних компонентів обліково-аналітичного забезпечення аудиту в мережах ресторанного господарства; економіко-аналітичний – при визначенні ролі, значення та основних критеріїв якості обліково-аналітичної інформації, а також при встановленні основних проблем формування обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат в мережах підприємств ресторанного господарства.

Результати дослідження. Встановлено, що важливою умовою проведення внутрішнього аудиту у мережах ресторанного господарства є обліково-аналітичне забезпечення цього процесу. Виявлено, що основними компонентами обліково-аналітичного забезпечення є бухгалтерська (дані бухгалтерського, управлінського, податкового та статистичного обліку) та аналітична інформація (дані бухгалтерського обліку, оброблені методами економічного аналізу та аналітичні процедури, які є частиною методології внутрішнього аудиту і виконуються внутрішнім аудитором, а також комплекс заходів щодо забезпечення належних умов для створення цієї інформації). Визначені роль та значення обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат в мережах підприємств ресторанного господарства.

Визначено основні критерії якості обліково-аналітичної інформації – своєчасність, точність, повнота, корисність і економічність, а також встановлено основні проблеми, які супроводжують формування обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат у мережах підприємств ресторанного господарства (невідповідність обліково-аналітичного забезпечення визначеним критеріям її якості, високий ризик спотворення інформації в центрах відповідальності, відсутність системного підходу до вивчення обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат).

Наукова новизна результатів дослідження. Розроблено структурно-логічну схему формування обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат в мережах підприємств ресторанного господарства. Схема враховує основні центри формування витрат у рамках ключових бізнес-процесів підприємств ресторанного господарства, а також інформаційні потоки в мережах ресторанів.

Практична значущість результатів дослідження. Запропонований системний підхід до формування обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту витрат в мережах ресторанів підвищить надійність аудиторських доказів і результатів такого контролю.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці автоматизованої програми внутрішнього аудиту.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення, внутрішній аудит витрат, мережа підприємств ресторанного господарства.

Копотиенко Т.Ю. УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА РАСХОДОВ В СЕТЯХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСТОРАННОГО ХОЗЯЙСТВА

Цель. Цель работы заключается в исследовании теоретических и прикладных аспектов учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях предприятий ресторанного хозяйства.

Методика исследования. В процессе исследования использована система общих и специальных методов, в частности: экономико-статистический – при выявлении и определении показателей основных компонентов учетно-аналитического обеспечения аудита в сетях общественного питания; экономико-аналитический – при определении роли, значения и основных критериев качества учетно-аналитической информации, а также при установлении основных проблем формирования учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях предприятий ресторанного хозяйства.

Результаты исследования. Установлено, что важным условием проведения внутреннего аудита в сетях общественного питания является учетно-аналитическое обеспечение этого процесса. Выведено, что основными компонентами учетно-аналитического обеспечения является бухгалтерская (данные бухгалтерского, управленческого, налогового и статистического учета) и аналитическая информация (данные бухгалтерского учета, обработанные методами экономического анализа, и аналитические процедуры, которые являются частью методологии внутреннего аудита и выполняются внутренним аудитором, а также комплекс мероприятий по обеспечению надлежащих условий для создания этой информации). Определены роль и значение учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях предприятий ресторанного хозяйства.

Определены основные критерии качества учетно-аналитической информации – своевременность, точность, полнота, полезность и экономичность, а также установлены основные проблемы, которые сопровождают формирование учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях предприятий ресторанного хозяйства (несоответствие учетно-аналитического обеспечения определенным критериям ее качества высокий риск искажения информации в центрах ответственности, отсутствие системного подхода к изучению учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов).

Научная новизна результатов исследования. Разработана структурно-логическая схема формирования учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях предприятий ресторанного хозяйства. Схема учитывает основные центры формирования затрат в рамках ключевых бизнес-процессов предприятий ресторанного хозяйства, а также информационные потоки в сетях ресторанов.

Практическая значимость результатов исследования. Предложенный системный подход к формированию учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита расходов в сетях ресторанов повысит надежность аудиторских доказательств и результатов такого контроля.

Перспективы дальнейших исследований видим в разработке автоматизированной программы внутреннего аудита.

Ключевые слова: учетно-аналитическое обеспечение, внутренний аудит расходов, сеть предприятий общественного питания.

Kopotiienko T.Yu. ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF INTERNAL AUDIT OF EXPENSES IN THE NETWORKS OF ENTERPRISES OF RESTAURANT BUSINESSES

Purpose. The purpose of this work is to study the theoretical and practical aspects of accounting and analytical support for the internal audit of expenses in the networks of restaurant businesses.

Methodology of research. The study used a system of general and special methods, including: economic and statistical methods - in the detection and determination of main components of accounting and analytical support of audit in the networks of restaurant businesses; economic and analytical methods - in determining the role, importance and basic quality criteria of accounting and analytical information, as well as establishing the basic problems of formation of accounting and analytical support for the internal audit of expenses in the networks of restaurant businesses.

Findings. It has been established that an important condition of the internal audit of expenses in the networks of restaurant businesses is the accounting and analytical support for this process. It was found that the main components of the accounting and analytical support are financial (accounting data, management, tax and statistical accounting) and analytical information (accounting data processed by the methods of economic analysis and analytical procedures that are part of the internal audit methodology and carried out by the internal auditor, and a set of measures to ensure appropriate conditions for the creation of this information). It was identified the role and significance of accounting and analytical support for the internal audit of expenses in the networks of restaurant businesses.

It was identified the main criteria for the quality of accounting and analytical information - timeliness, accuracy, completeness, usefulness and efficiency, as well as set the main problems that accompany the formation of accounting and analytical support for the internal audit of expenditure in the networks of restaurant business enterprises (mismatch of accounting and analytical support to certain criteria of its quality, higher risk of distortion of information in responsibility centers, the lack of a systematic approach to the study of accounting and analytical support for the internal audit of expenses).

Originality. It was created the structurally-logic scheme of forming the accounting and analytical support for the internal audit of expenses in the networks of restaurant businesses. The scheme takes into account the main centers of formation of expenses, within key business processes of restaurant businesses, as well as the information flows in the networks of restaurant businesses.

Practical value. The proposed systematic approach to the formation of accounting and analytical support for the internal audit of expenses in the networks of restaurants will increase the reliability of audit evidence and its results.

Prospects for further research we see in the development of the automated program for the internal audit.

Key words: accounting and analytical support, internal audit of expenses, network of restaurant businesses.

Баланюк І.Ф., Максимюк М.М. СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета. Визначити місце і роль економічної безпеки підприємства в системі загальної економічної безпеки; дослідити існуючі визначення поняття “економічна безпека підприємства”; сформулювати єдині теоретичні підходи до визначення категорії “економічна безпека” на макrorівні та навести власне її трактування.

Методика дослідження. Використано загальнонаукові та специфічні методи пізнання, а саме: аналіз та синтез, історичний метод (при визначенні місця економічної безпеки підприємства), метод дефініцій та методи групування та порівняння (для формування визначення поняття економічної безпеки підприємства).

Результати дослідження. Визначено, що поняття економічної безпеки застосовується на різних рівнях економічної системи, а економічна безпека підприємств є результатом впровадження економічної безпеки на мікрорівні. На основі проведеного аналізу трактування виділено такі основні структурні складові економічної безпеки підприємств, як ефективність використання ресурсів, стан підприємства як виробничої системи та рівень захищеності від потенційних загроз.

Наукова новизна результатів дослідження. Визначено місце економічної безпеки підприємства в системі економічної безпеки. Систематизовано та згруповано наявні трактування поняття економічної безпеки підприємства та сформовано визначення поняття як складної економічної системи.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані висновки підтверджують цілісність системи економічної безпеки, формують єдиний підхід до трактування економічної категорії та можуть бути використані для формування методики аналізу та оцінки рівня економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека підприємства, загрози безпеці, стан виробничої системи, економічна стійкість.

Баланюк И.Ф., Максимюк М.М. СУЩНОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель. Определить место и роль экономической безопасности предприятия в системе экономической безопасности. Исследовать и сгруппировать существующие определения понятия “экономическая безопасность предприятия”, сформулировать собственный подход к её трактовке.

Методика исследования. Используются общенаучные и специфические методы познания, а именно: анализ и синтез, исторический метод (при определении экономической безопасности предприятия), метод дефиниций и методы группировки и сравнения (для комплексного определения понятия экономической безопасности предприятия).

Результаты исследования. Определено, что понятие экономической безопасности применяется на разных уровнях экономической системы, а экономическая безопасность предприятий является результатом внедрения экономической безопасности на микроуровне. На основе проведенного анализа трактовки выделены такие основные структурные составляющие экономической безопасности предприятий, как эффективность использования ресурсов, состояние предприятия как производственной системы и уровень защищенности от потенциальных угроз. Названные составляющие характеризуют различные стороны экономической безопасности предприятия и взаимосвязаны и формируют единую систему.

Научная новизна результатов исследования. Определено место экономической безопасности предприятия в системе экономической безопасности. Систематизированы имеющиеся трактовки понятия экономической безопасности предприятия и сформулировано его определение как сложной экономической системы.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные выводы подтверждают целостность системы экономической безопасности, формируют единый подход к трактовке экономической категории и могут быть использованы для создания методики анализа и оценки уровня экономической безопасности предприятий.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность предприятия, угрозы безопасности, состояние производственной системы, экономическая устойчивость.

Balaniuk I.F., Maksymiuk M.M. ESSENCE OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Purpose. The role and place of economic security of enterprise in the system of economic security is to define. Research and analyze the existing definition of "economic security of enterprise" and produce its own interpretation.

Methodology of research. General and scientific and specific methods of cognition: in particular analysis and synthesis, the historical method (when determining the place of economic security), the method of definitions and grouping and comparison (to determinate the notion of economic security) have been used.

Findings. It has been determined that the notion of economic security is applied on different levels of the economic system and the economic security of enterprise is the result of implementation of the economic security on the micro level. Based on the conducted analysis of interpretation such main structural components of the economic security of enterprises as resource efficiency, the state of enterprise as productive system and the defence level against potential threats has been singled out. The above mentioned components describe various aspects of economic security of enterprise and are interrelated and form a single system.

Originality. The role of economic security of enterprise in the system of economic security have been determined. The existing interpretation of the notion of the economic security of enterprise has been systemized and grouped and the definition as the complex economic system have been formed.

Practical value. Obtained findings confirm the integrity of the system of economic security, form the approach to the interpretation of economic category and can be used to form the methodics of analysis and assessment of the level of economic security of enterprise.

Key words: the enterprise, economic security of enterprise, threats to security, state of the productive system, economic stability.

Худолей Л.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЩОДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Метою статті є уточнення сутності поняття економічна безпека підприємства за допомогою дослідження підходів, що існують до визначення цієї економічної категорії.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано загальні і спеціальні методи дослідження. Зокрема, монографічний метод використано при обґрунтуванні поняття «економічна безпека підприємства». З допомогою аналітичного підходу визначено проблеми економічної безпеки підприємств на всіх ієрархічних рівнях. За допомогою порівняльного методу з використанням всесторонніх інформаційних ресурсів (функціональних, захисних, фінансових, системних, стратегічних, інформаційних, суб'єктивно-об'єктивних, економіко-правових) визначено структуру складових елементів економічної безпеки підприємства.

Результати дослідження. Досліджено проблеми економічної безпеки підприємств на всіх ієрархічних рівнях. Проведено поглиблений узагальнюючий аналіз теоретичних підходів до визначення сутності і структури поняття «економічна безпека підприємства». Виявлено відсутність єдиного економічного погляду на досліджувану проблему. Зазначено різні точки зору науковців щодо сутності даного поняття та виокремлено їх переваги та недоліки. Обґрунтовано сутність поняття економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано сутність поняття «економічна безпека підприємства» як здатність підприємства стабільно та ефективно здійснювати свою діяльність, шляхом усунення зовнішніх та внутрішніх загроз, або досягнення мінімального негативного впливу цих загроз на діяльність та економічний результат.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження доцільно впроваджувати в підприємствах різних організаційно-правових форм. Вони сприятимуть забезпеченню їх сталого конкурентоспроможного розвитку.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, наукові підходи, результати дослідження, внутрішні та зовнішні загрози, економічний результат.

Худолей Л.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КАСАТЕЛЬНО СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель статьи – уточнение сущности понятия экономическая безопасность предприятия с помощью исследования подходов, которые существуют к определению этой экономической категории.

Методика исследования. В процессе исследования общие и специальные методы исследования. Кроме того, монографический метод использовано при обосновании понятия «экономическая безопасность предприятия». С помощью аналитического подхода определены проблемы экономической безопасности предприятий на всех иерархических уровнях. С помощью сравнительного метода с использованием всесторонних информационных ресурсов (функциональных, защитных, финансовых, системных, стратегических, информационных, субъективно-объективных, экономико-правовых) определена структура составляющих элементов экономической безопасности предприятия.

Результаты исследования. Исследованы проблемы экономической безопасности предприятия на всех иерархических уровнях. Проведен углубленный обобщающий анализ теоретических подходов к определению сущности и структуры понятия «экономическая безопасность предприятия». Обнаружено отсутствие единого экономического взгляда на исследуемую проблему. Указаны разные точки зрения ученых по поводу сущности данного понятия и выделены их преимущества и недостатки. Обоснована сущность понятия экономической безопасности предприятия.

Научная новизна результатов исследования. Обоснована сущность понятия «экономическая безопасность предприятия» как способность предприятия стабильно и эффективно осуществлять свою деятельность, путем устранения внешних и внутренних угроз, или достижения минимально негативного влияния этих угроз на деятельность и экономический результат.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования целесообразно внедрять на предприятиях различных организационно-правовых форм. Они будут способствовать обеспечению их устойчивого конкурентоспособного развития.

Ключевые слова: экономическая безопасность, предприятие, научные подходы, результаты исследования, внутренние и внешние угрозы, экономический результат.

Khudolei L.V. THEORETICAL ASPECTS REGARDING ESSENCE OF THE CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Purpose. The goal of the article it is specification the essence concept of economic security of enterprise by means of research approaches that exist to quantify this economic category.

Methodology of research. The general and special methods have used in the process of exploration. In particular, in the foundation of the concept of "economic security of enterprise" have used monographic method. The problems of economic security of enterprises at all hierarchical levels has been determined using an analytical approach. The structure constituent elements economic security of enterprise has been determined using the comparative method with the use of comprehensive information resources (functional, security, financial, systemic, strategic, information, subjective and objective, economic and legal).

Findings. The problems of economic security of enterprise at all hierarchical levels has been researched. Depth analysis of a synthesis of theoretical approaches to defining the essence and structure of the concept of "economic security" has been conducted. The absence of a one economic view of studying the problem has been revealed. Different views of the scientists about the nature this concept have indicated and their advantages and disadvantages separated. The essence concept economic security of enterprise has been justified.

Originality. The essence concept economic security of enterprise as the ability of enterprise consistently and effectively realize its activities by eliminating external and internal threats, or to achieve a minimum the negative impact of these threats on the operations and economic results has been justified.

Practical value. The results of research it is advisable to introduce in enterprises of different organizational and legal forms. They will help ensure their sustainable competitive development.

Key words: economic security, enterprise, scientific approaches, research results, internal and external threats, economic result.